

Хоменко І. М., Олексієнко Я. І., Субота В. В.

**Україна на Олімпійських,
Паралімпійських і Дефлімпійських іграх.
Видатні черкаські спортсмени**

Навчально-методичний посібник

Друге видання

Черкаси – 2019

УДК 613.21:796.01568
Х 76

Рецензенти:

Бондаренко С. В. – завідувач кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка, кандидат педагогічних наук, професор;

Гречуха С. В. – завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького
(протокол № 8 від 18 червня 2018 року)*

Хоменко І. М., Олексієнко Я. І., Субота В. В.

Х 76 **Україна на Олімпійських, Паралімпійських і Дефлімпійських іграх. Видатні черкаські спортсмени** : навч.-метод. посіб. : 2-е вид. – Черкаси : ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2019. – 128 с.

У навчально-методичному посібнику розкриваються історичні аспекти Олімпійських, Паралімпійських і Дефлімпійських ігор, участь в них українських і черкаських спортсменів, їхні перемоги та поразки; біографічні дані.

Видання розраховане на студентів ННІ фізичної культури, спорту і здоров'я, фахівців з фізичної культури, спортсменів.

УДК 613.21:796.01568

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ I. Олімпійські ігри	7
1.1. Олімпійські ігри Античності.....	7
1.2. Олімпійські ігри сучасності	8
1.2.1. Зимові Олімпійські ігри	9
1.2.2. Літні Олімпійські ігри	19
1.3. Українські спортсмени на Олімпійських іграх сучасності (новітній період)	36
1.3.1. Зимові Олімпійські ігри	38
1.3.2. Літні Олімпійські ігри	44
Розділ II. Юнацькі Олімпійські ігри	57
2.1. Літні юнацькі Олімпійські ігри.....	57
2.2. Зимові юнацькі Олімпійські ігри.....	59
Розділ III. Паралімпійські ігри	61
3.1. Літні Паралімпійські ігри.....	62
3.2. Зимові Паралімпійські ігри	64
Розділ IV. Дефлімпійські ігри	68
4.1. Україна на Дефлімпійських іграх	69
4.1.1. Літні Дефлімпійські ігри	69
4.1.2. Зимові Дефлімпійські ігри	71
Розділ V. Олімпійці та паралімпійці Черкащини.....	73
Розділ VI. Національний олімпійський комітет	95
Розділ VII. Міжнародний олімпійський комітет	98
Розділ VIII. Олімпійська символіка	100

Розділ ІХ. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів	105
9.1. Тематика семінарських занять	105
9.2. Перелік літератури до семінарських занять.....	110
9.3. Перелік питань до екзамену	112
9.4. Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань	117
9.5. Тематика рефератів.....	119
Використана та рекомендована література	120
Додатки	122
Додаток 1. Олімпійські види спорту	122
Додаток 2. Види спорту, визнані МОК	123
Додаток 3. Види спорту, виключені з олімпійської програми.....	125
Додаток 4. Категорії інвалідності.....	126

ВСТУП

Олімпійські ігри (грец. *οί Ὀλυμπιακοί Αγῶνες*) – міжнародні спортивні змагання, які проводяться кожні чотири роки під егідою Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Види спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, називаються олімпійськими. Переможці змагань отримують довічне звання олімпійського чемпіона.

Олімпійські ігри діляться на літні й зимові. Літні Олімпійські ігри проводяться кожні чотири роки в рік, кратний чотирьом. Зимові Олімпійські ігри об'єднують зимові види спорту й відокремилися від літніх, починаючи з 1924 року. До середини 90-х років літні й зимові Олімпійські ігри проводилися в один рік. Починаючи із зимової Олімпіади Ліллекхаммера (Норвегія), зимові Олімпійські ігри проводяться через два роки після літніх.

Еволюція олімпійського руху в 20-му і 21-му століттях призвела до певних змін в Олімпійських іграх. Ці зміни включають, зокрема, створення зимових Ігор, Паралімпійських ігор для спортсменів із фізичними вадами, а також Юнацьких Олімпійських ігор для неповнолітніх спортсменів. Зростання значення засобів масової інформації створило проблеми корпоративного спонсорства та комерціалізації Олімпійських ігор. Світові війни призвели до скасування Ігор у 1916-му, 1940-му і 1944-му роках. Бойкотування деякими країнами Ігор під час «Холодної війни» призвело до обмеженої репрезентативності Ігор у 1980 і 1984 роках.

МОК був змушений адаптуватися до економічних і політичних змін та технологічних реалій 20-го століття. В результаті, Олімпійські ігри змістилися від чисто любительського спорту, як це передбачалось П'єром де Кубертенем, до участі професійних спортсменів. Зокрема, підготовка спортсменів до складу олімпійської збірної команди України здійснюється протягом 10–12 років.

Досягнення спортсменами високих спортивних результатів на міжнародній спортивній арені можливо, перш за все, за умови створення для них сприятливих умов для тренування, починаючи зі спортивної школи та забезпечення відповідної етапності підготовки. Сьогодні існують значні проблеми в діяльності спортивних шкіл, як основного резерву підготовки спортсменів вищої кваліфікації. У більшості спортивних шкіл недостатньо коштів на організацію повноцінної навчально-спортивної роботи. Витрати на зазначені цілі із загального кошторису шкіл в середньому складають лише 17%. Недостатньо також коштів на придбання обладнання, інвентарю, спортивної форми, виїздів спортсменів на навчально-тренувальні збори та змагання. Спортивні бази, на яких проводяться спортивні заняття, у переважній більшості перебувають у незадовільному стані.

Удосконалення законодавчої, нормативно-правової та матеріально-технічної бази спорту вищих досягнень в країні сприятиме реалізації стратегії олімпійської підготовки українських спортсменів [16].

РОЗДІЛ І. ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

1.1. Античні Олімпійські ігри

Олімпійські змагання, Олімпійські ігри (грец. *Ολυμπιακοί αγώνες*) – загальногрецькі урочисті змагання культового характеру на честь Зевса Олімпійського, які відбувалися з 776 року до н. е. кожні 4 роки в місті Олімпія на березі річки Алфей (на Пелопоннесі) [13].

Олімпійські змагання були символом єдності грецьких міст-держав і відігравали велику роль у розвитку культури. Засновником Олімпійських змагань вважався Геракл, який поновив ігри на честь Пелопа, присвятивши їх Зевсові. Олімпійські змагання поновлювалися і впорядковувалися кілька разів.

За переказом, правила проведення ігор установили Лікурґ Спартанський та Іфіт Елідський. До програми входили біг, стрибки, кидання диска, боротьба, кулачний бій, змагання колісниць тощо. На час проведення Олімпійських змагань припинялися війни і встановлювалося священне перемир'я – екехірія. Ігри починалися 22 червня і тривали 5 днів. Організацію змагань доручали громадянам Еліди, з яких вибирали суддів-еланодиків. Спортсмени повинні були протягом 10 місяців, що передували Олімпійським змаганням, тренуватися в гімназії в Еліді. За місяць до відкриття ігор спортсмени прибували до Олімпії і під керівництвом досвідчених тренерів готувалися до змагань. Від V ст. до н. е. учасниками Олімпійських змагань ставали поети, які читали свої твори.

Переможці ігор називались олімпіоніками. В останній день свята вони одержували вінки з гілочки священної маслини та пальмову гілку. На честь триразового переможця ігор в Олімпії встановлювали його погруддя. Імена переможців та назви їхніх міст урочисто оголошували і влаштовували на їх честь бенкет. Героя Олімпійських змагань

урочисто зустрічали на Батьківщині: складали жертву божеству міста, влаштовували бенкет і співали гімни на честь переможця. В Афінах його звільняли від податку та інших обтяжливих громадських обов'язків, йому давали найкраще місце в театрі тощо. У деяких містах Греції діти олімпіоніків теж користувалися привілеями.

Серед учасників і переможців Олімпійських ігор були відомі вчені та мислителі, зокрема Демосфен, Демокрит, Платон, Аристотель, Сократ, Піфагор, Гіппократ. Піфагор був чемпіоном з кулачного бою, а Платон – в панкратіоні.

У наш час комплексні міжнародні спортивні змагання проводяться з 1896 року раз на чотири роки. Олімпійські ігри сучасності організовує Міжнародний олімпійський комітет.

1.2. Олімпійські ігри сучасності

Олімпійський спорт – один із найдивовижніших явищ в історії людства. Зародившись в Древній Греції у 776 р. до н. е., Олімпійські ігри регулярно проводилися протягом більш ніж 1000 років, ці змагання були однією з найважливіших частин загальноеллінської цивілізації. Закінчивши свій древньогрецький цикл у 394 році н. е., Олімпійські ігри поновили в 1896 році в Греції у нових історичних умовах після 1500 річчя повного занепаду, завдяки зусиллям засновника нового олімпійського руху французького барона П'єра де Кубертена. Але поновленою, на жаль, лишилась тільки спортивна частина змагань. Олімпія була не лише спортивним фізкультурним центром, вона була найголовнішим центром усієї культури давньої Греції. Уся діяльність у сфері олімпійського спорту концентрується на підготовці до Олімпійських ігор та їх успішному проведенні. Найвищим критерієм ефективності підготовки спортсменів до Олімпійських ігор є завоювання золотих медалей. Олімпійський спорт є важливим стимулом для розвитку масового спорту, залучення до нього мільйонів людей різного віку, особливо дітей та молоді. Одночасно із масового спорту

в олімпійській і професійний спорт відбирають талановитих спортсменів, які в майбутньому досягають найвищих результатів.

1.2.1. Зимові Олімпійські ігри

Зимові Олімпійські ігри 1924, або I Зимові Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання із зимових видів спорту, яке проходило у місті Шамоні (Франція) з 25 січня по 5 лютого 1924 року. Ігри проходили як «Тиждень зимового спорту» (англ. *Winter Sports Week*). У цих іграх брали участь 258 спортсменів із 16 країн світу, із них – 247 чоловіків та 11 жінок. Було розіграно 16 комплектів нагород у 9 видах спорту. Програма: чоловіки – бобслей, лижний спорт (перегони, стрибки з трампліна, двоборство), швидкісний біг на ковзанах, фігурне катання, хокей із шайбою, жінки – фігурне катання. Проходили показові змагання – лижні перегони військових патрулів, а також матчі зкерлінгу.

Найуспішніше виступили норвезькі лижники та фінські ковзанярі. У хокейних змаганнях перемогу здобула збірна команда Канади, вигравши всі 5 матчів із загальним рахунком 110:3.

Єдиним видом спорту, що вирізнявся гострим суперництвом спортсменів із різних країн – Австрії, Великобританії, США, Фінляндії, Франції, Швейцарії, Швеції було фігурне катання. Найвпевненіше виступали австрійські спортсмени, які вибороли дві золоті медалі; змагання серед жінок, де було вісім учасниць, з великою перевагою виграла дворазова чемпіонка світу Х. Планк-Сабо, а Х. Енгельман й О. Бергер перемогли в парному катанні. Цікаво, що Х. Енгельман, щоправда з іншим партнером, була чемпіонкою ще в 1913 році. Проте, яскравіший приклад спортивного довголіття продемонстрували, посівши друге місце Людовік і Вальтер Якобсон з Фінляндії. Вони вперше виграли чемпіонат світу у 1911 році, були чемпіонами Ігор

Олімпіади 1920 року. У змаганнях чоловіків перемогу здобув шведський фігурист Р. Графстрем.

У неофіційному командному заліку з суттєвою перевагою перемогу над суперниками здобули спортсмени Норвегії завоювавши 122,5 очки і 18 медалей – 4 золотих, 7 срібних, 7 бронзових. Другими були фінські олімпійці, які набрали 59,5 очок та 9 медалей – 4 золоті, 3 срібні, 2 бронзові, а третіми – спортсмени США, в яких було 26 очок і три медалі – 1 золота і 2 срібні.

Зимові Олімпійські ігри 1928 або **II Зимові Олімпійські ігри** – це міжнародне спортивне змагання із зимових видів спорту, яке проходило у місті Санкт-Моріц, Швейцарія з 11 по 19 лютого 1928 року. У них взяли участь 464 спортсмени з 25 країн світу. Розіграно 14 комплектів нагород у 8 видах спорту.

Зокрема, як і в попередніх Іграх, змагання з фігурного катання на ковзанах проходили в напруженій боротьбі. Проте, відстояти звання чемпіона, здобуте у 1924 року, вдалося лише Р. Графстрему. У змаганнях серед чоловіків він завоював третю золоту медаль. У змаганнях серед жінок прийшла першою Соня Хені – видатна норвезька фігуристка, яка стала чемпіонкою світу за рік до Ігор. Вона двічі ставала олімпійською чемпіонкою в 1932 і 1936 роках. Також Соня Хені виграла всі чемпіонати світу до 1936 року. У парному катанні перемогли французькі фігуристи А. Жолі і П. Брюне. Австрійські фігуристи змушені були задовольнитися двома срібними і бронзовими медалями.

Загальнокомандну перемогу, як і на попередніх Іграх, здобули спортсмени Норвегії завоювавши 93 очки і 15 медалей – 5 золотих, 5 срібних, 5 бронзових. Другими були американці з 45 очками і шістьма медалями – 2 золоті, 2 срібні, 2 бронзові. Третіми стали олімпійці Швеції, які завоювали 35 очок та 5 медалей – 2 золоті, 2 срібні, 1 бронзову.

Зимові Олімпійські ігри 1932 або **III Зимові Олімпійські ігри** – міжнародне спортивне змагання із

зимових видів спорту, яке проходило у місті Лейк-Плесід, США з 4 по 15 лютого 1932 року. У них брали участь 307 спортсменів (з них 30 жінок) з 17 країн світу. Розіграно 14 комплектів нагород у 5 видах спорту.

Вдруге поспіль олімпійською чемпіонкою в одиночному катанні стала норвежка Соня Хені – всі сім суддів дали найвищу оцінку її виступу. У парному катанні повторного успіху також домоглися чемпіони Ігор 1928 року, спортсмени із Франції А. Жоли-Брюне і П. Брюне.

У неофіційному командному заліку першими виявилися спортсмени США, котрі завоювали 85 очок та 12 медалей – 6 золотих, 4 срібні, 2 бронзові. Олімпійці Норвегії зайняли друге місце з 68 очками і десятьма медалями – 3 золотих, 4 срібних, 3 бронзових. Третіми були спортсмени Канади, завоювавши 46 очок та 7 медалей – 1 золота, 1 срібна, 5 бронзових.

Зимові Олімпійські ігри 1936 або **IV Зимові Олімпійські ігри** – міжнародне спортивне змагання із зимових видів спорту, яке проходило у місті Гарміш-Партенкірхен, Німеччина з 6 по 16 лютого 1936 року.

У спортивному відношенні Зимові олімпійські ігри 1936 року відіграли істотну роль розвитку зимових видів спорту. Програму змагань розширили. У ній вперше з'явився гірськолижний спорт – у чоловіків і жінок були медалі в лижному двоборстві – швидкісної спуск і слалом. Доповнилась програма також лижною естафетою 4×10 км. У змаганнях брали участь 756 спортсменів, зокрема 76 жінок із 28 країн. Кількість спортсменів була у два з половиною рази більша, ніж на попередніх зимових сучасних Олімпійських іграх. Норвежці порівняно легко зуміли довести, що теперішній успіх команди США в Лейк-Плесіді носив випадковий характер. Вони завоювали сім золотих медалей. У стрибках з трампліна Б. Рууд, завоював другу золоту медаль. У двоборстві лідирував Хаген, а в швидкісному бігу на ковзанах 1500 м М. Матисен.

У фігурному катанні на ковзанах, свою третю золоту медаль, завоювала Соня Хені. Проте справжнім героєм змагань став ковзаняр І. Баллангруд, зумівши отримати три золоті медалі на дистанціях 500 м, 5000 м, і 10000 м, а також одну срібну медаль на дистанції 1500 м.

У лижних гонках золоті медалі завоювали спортсмени Швеції, на дистанціях 18 км і 50 км, а спортсмени Фінляндії на естафеті 4x10 км. У гірськолижному двоборстві як у чоловіків, так і жінок перші та другі місця вибороли олімпійці Німеччини. Спортсмени Німеччини зуміли також завоювати золоту медаль в парному катанні – М. Хербер і Еге Байєр, а одиночному катанні перемогу з великою перевагою здобув австрійський фігурист До Шефер.

У бобслеї спортсмени США виступили значно гірше у порівнянні з попередніми Іграми. Вони вибороли золоту і бронзову медалі у перегонах двійок.

Найбільшою сенсацією зимових Ігор 1936 року була поразка канадських хокеїстів від збірної Великобританії. Здобувши чергову переконливу перемогу у фігурному катанні, Соня Хені після Ігор перейшла у американський професійний балет на льоду й досягла у ньому фантастичних успіхів. Спектаклі і 13 фільмів, знятих в Голівуді, принесли їй дивовижні на той час доходи – щонайменше 76 000 000 доларів.

Переконливу загальнокомандну перемогу здобули спортсмени Норвегії, набравши 100 очок та завоювавши 15 медалей – 7 золотих, 5 срібних, 3 бронзові. Друге місце посіли спортсмени Німеччини з 46 очками та 6 медалями – 3 золотих і 3 срібних. Третіми були олімпійці Швеції, завоювавши 42 очки і сім медалей – 2 золоті, 2 срібні, 3 бронзові. У неофіційному медальному заліку Норвегія здобула перемогу, здобувши 15 нагород, другою була команда Германії – 6 нагород.

Ігри 1940 та 1944 років було скасовано через Другу світову війну.

V Зимові Олімпійські ігри проходили з 30 січня по 8 лютого 1948 року в місті Санкт-Моріц (Швейцарія). У них брали участь 713 спортсменів, зокрема 77 жінок із 28 країн. Перше місце вибороли спортсмени Швеції здобувши 70 очок та 10 медалей – 4 золотих, 3 срібних, 3 бронзових. Другими були олімпійці Швейцарії, завоювавши 68 очок та 9 медалей – 3 золотих, 4 срібних, 2 бронзові. На третьому місці виявилися американські спортсмени, завоювавши 64,2 очок і 9-ть медалей – 3 золотих, 4 срібних, 2 бронзові.

VI Зимові Олімпійські ігри проходили з 14 по 25 лютого 1952 року в місті Осло (Норвегія). В іграх брали участь 732 спортсмени, зокрема 108 жінок із 30 країн. Розширилася програма змагань. Вперше було включено лижну гонку на дистанцію 10 км. У загальнокомандній боротьбі найсильнішими виявилися спортсмени Норвегії, зумівши відновити свої позиції з зимових видів спорту: 104,5 очок і 16 медалей – 7 золотих, 3 срібних, 6 бронзових. Друге місце посіли олімпійці США, завоювавши 77,5 очок та 11 медалей – 4 золотих, 6 срібних, 1 бронзову. Третіми були спортсмени Фінляндії, отримавши три золоті, чотири срібні і ще дві бронзові медалі і 63 очка у неофіційному командному заліку.

VII Зимові Олімпійські ігри проходили з 26 січня по 5 лютого 1956 року в місті Кортіна-д'Ампеццо (Італія).

Кортіна-д'Ампеццо вже у 20-30 роки було досить відомим центром зимового спорту. Наприкінці 20-х років тут проводилася першість світу з лижного спорту, на початку 30-х – з гірськолижного. В іграх брали участь 924 спортсмени, зокрема 146 жінок з 33 країн світу. Це були дебютні зимові ігри для СРСР, в яких спортсмени одразу завоювали найбільшу кількість нагород. Ці Зимові Олімпійські ігри вперше транслювались телебаченням.

П'ятдесят три спортсмени Радянського Союзу брали участь у змаганнях з лижного спорту, швидкісного бігу на ковзанах і з хокею. Австрійський гірськолижник Тоні Зайлер

уперше в історії виграв золоті медалі в усіх трьох видах гірськолижного спорту.

VIII Зимові Олімпійські ігри проходили з 18 по 28 лютого 1960 року в місті Скво-Веллі (США). Брала участь 665 спортсменів, зокрема 144 жінки з 31 країни. Японія, яка доти ніколи не вигравала золотої медалі на Зимових Олімпіадах, здобула золото, срібло і бронзу в стрибках з трампліна. Галина Кулакова з СРСР виграла всі три лижні гонки. Нідерландець Адріанус Схенк здобув три золоті медалі з бігу на ковзанах.

Канада відмовилася прислати хокейну команду, мотивуючи це тим, що за соціалістичні країни виступають хокеїсти-професіонали.

У загальнокомандному неофіційному заліку переконливу перемогу здобули спортсмени СРСР, завоювавши 146,5 очка та 21 медаль – 7 золотих, 5 срібних, 9 бронзових. Друге місце зайняли спортсмени зі Швеції – 62 очка і 3 золоті медалі.

IX Зимові Олімпійські ігри проходили з 29 січня по 9 лютого 1964 року в місті Інсбрук (Австрія).

Ігри виявилися рекордними як за кількістю учасників, так і за програмою. 1111 спортсменів, зокрема 197 жінок, що представляли 37 країн, 36 команд – ГДР і ФРН було визнано об'єднаною командою, виборювали нагороди в 34 видах змагань, 7 видах спорту.

У складі збірної СРСР з біатлону в естафетній гонці 4×7,5 км золоту олімпійську медаль знову завоював Іван Бяков (український радянський спортсмен).

Перемогу в загальнокомандному заліку завоювали спортсмени збірної команди СРСР, отримавши 162 очка і 25 медалей – 11 золотих, 8 срібних, 6 бронзових. Друге місце посіла команда Норвегії набравши 89,5 очка, завоювавши 15 медалей – 3 золотих, 6 срібних, 6 бронзових. Третіми були австрійські спортсмени, які вибороли 79 очок та 12 медалей – 4 золотих, 5 срібних, 3 бронзових.

X Зимові Олімпійські ігри проходили з 6 по 18 лютого 1968 року в місті Гренобль (Франція). В X Зимових Олімпійських іграх 1968 року брали участь 1158 спортсменів із 37 країн, із них: чоловіків – 947, жінок – 211. Було розіграно 35 комплектів нагород у 6 видах спорту.

Вперше в зимових Олімпійських іграх взяли участь представники Марокко; спортсмени ГДР і ФРГ, які склали у 1956–1964 роках об'єднану німецьку команду, виступили самостійними командами.

Найбільше медалей завоювали спортсмени Норвегії, які успішно виступили на змаганнях ковзанярів та лижників (гонки і стрибки з трампліна). Команда СРСР завоювала на одну (золоту) медаль менше. Краще за інших виступили італійські бобслеїсти, радянські біатлоністи і хокеїсти, шведські лижниці, французькі гірськолижники (і чоловіки, і жінки), саночники з ГДР, американські фігуристи. Офіційно X Зимові Олімпійські ігри відкрив президент Франції Шарль де Голль.

XI Зимові Олімпійські ігри проходили з 3 по 13 лютого 1972 року в місті Саппоро (Японія).

Вперше зимові Олімпійські ігри проводилися в Азії. Виступаючи організаторами Ігор, японці мало розраховували на успіх своїх спортсменів, адже за всю історію вони зуміли завоювати лише одну срібну медаль. Основне завдання Ігор зводилося до демонстрації соціальних і економічних перетворень, що відбулися в країні за післявоєнні десятиліття. Тому в Саппоро і було акредитовано близько 4 тисяч журналістів.

У боротьбу за 35 комплектів нагород з 10 видів спорту включилися 1012 спортсменів, зокрема 204 жінки з 35 країн. Знов упевнено виступили спортсмени СРСР. Успішні виступи лижників, біатлоністів, хокеїстів і фігуристів дозволили команді СРСР випередити всіх суперників. Героєм змагань лижників став талановитий гонщик В. Веденін, що зумів завоювати дві золоті і бронзову медаль. Проте не стільки

золота медаль в гонці на 30 км прославила цього спортсмена, скільки виступ на останньому етапі естафети 4×10 км. Коли В. Веденін приймав старт, команда СРСР програвала норвезькій збірній близько хвилини. Усунути такий розрив на змаганнях з сильною командою, здавалося було неможливо. Тренери ставили перед В. Веденіним єдине завдання – не упустити хоч би срібної медалі. Проте на фініші першим виявився В. Веденін, що зумів не тільки відіграти хвилину у норвежців, але принести перемогу команді СРСР з перевагою більше 9 секунд. У лижних гонках на 5 і 10 км у жінок упевнену перемогу отримала Р. Кулакова, що зуміла до цих двох золотих медалей додати третю – за перемогу в естафеті. Переможцем у змаганнях ковзанярів став А. Схенк з Нідерландів, який завоював три золоті медалі на дистанціях 1500 м, 5000 м і 10 000 м.

Однією з сенсацій Ігор став виступ японських стрибунів з 70-метрового трампліну. Ю. Касая, А. Коно і С. Аоті зуміли завоювати всі три медалі.

Ще одна сенсація – досягнення спортсменів ГДР, які другий раз виступали самостійною командою. На X Зимових Іграх вони зуміли завоювати 5 медалей і з 35 очками зайняли десяте місце. Але в Саппоро медалей вже було 14:4 золотих, 3 срібних, 7 бронзових. Три золоті медалі виграли саночники, першим серед двоєборців став У. Велінг. У командній боротьбі спортсмени ГДР зайняли друге місце – 83 очки. А загальнокомандної перемоги упевнено добилися спортсмени СРСР, завоювавши 120 очок і 16 медалей – 8 золотих, 5 срібних, 3 бронзових. Третіми були спортсмени Норвегії 79 очок і 12 медалей – 2 золотих, 5 срібних, 5 бронзових.

XII Зимові Олімпійські ігри проходили з 4 по 15 лютого 1976 року в місті Інсбрук (Австрія). У змаганнях брали участь 1064 спортсмена, зокрема 215 жінок, які представляли 37 країн. Чоловіки змагалися у 8 видах спорту – біатлон, бобслей, лижний спорт, гірськолижний спорт і ковзанярський спорт, фігурне катання на ковзанах, санний спорт, хокей;

жінки в 5 видах – гірськолижний, лижний, ковзанярський і санний спорт, фігурне катання на ковзанах.

Збірна команда СРСР зуміла набрати рекордну за історію зимових ігор суму очок – 192 і медалей – 27, серед яких було 13 золотих, 6 срібних і 8 бронзових. На другому місці спортсмени ГДР, які завоювали 135 очок та 19 медалей – 7 золотих, 5 срібних, 7 бронзових. Команда США посіла 3 місце, завоювавши 73 очка і 10 медалей – 3 золотих, 3 срібних, 4 бронзових.

XIII Зимові Олімпійські ігри проходили з 13 по 24 лютого 1980 року в місті Лейк-Плесід (США). В Іграх брали участь 1072 спортсмени (232 жінки і 840 чоловіків) з 37 країн. Програма зимових Ігор включала 10 видів спорту, в яких було розіграно 38 комплектів нагород.

Через недостатні фінансування і підготовку виникли проблеми з транспортом, з розміщенням офіційних представників і гостей, з передачею кореспонденції тощо. Новинкою Олімпіади став штучний сніг.

Героями цих Ігор стали конькобіжець Є. Хайден (США), який виграв 5 золотих медалей, радянський лижник Н. Зимятов (3 золоті медалі) і горнолижниця Х. Венцель із Ліхтенштейну, яка виборола 2 золоті медалі – єдині за всю олімпійську історію Ліхтенштейну. Однією з головних сенсацій Олімпіади 1980 року стала непередбачувана перемога хокеїстів США, над командою СРСР, що виграла до цього чотири Олімпіади підряд. Цей поєдинок назвали «Чудом на льоду».

У неофіційному командному заліку перше місце посіла команда ГДР, завоювавши 154,5 очок і 24 медалі – 10 золотих, 7 срібних, 7 бронзових. Друге місце вибороли спортсмени СРСР із 147,5 очками і 22 медалями – 10 золотих, 6 срібних, 6 бронзових. На третьому місці опинилася команда США, завоювавши 99 очок та 12 медалей – 6 золотих, 4 срібних, 2 бронзових.

XIV Зимові Олімпійські ігри проходили з 8 по 23 лютого 1984 року в місті Сараєво (Югославія). У боротьбу за 39 комплектів олімпійських медалей вступили 1581 спортсмен, зокрема 368 жінок, із 49 країн.

В лижних перегонах традиційно перевагу мали скандинавські спортсмени: команда Фінляндії отримала 8 медалей – 3 золоті, 1 срібну, 4 бронзових; Швеції 5 медалей – 3 золотих, 1 срібну, 1 бронзову. У спортсменів СРСР також виявилось 5 медалей – 1 золота і 4 срібних.

Героїнею Олімпіади було визнано фінську спортсменку М. Хямляйнен, переможницю усіх трьох індивідуальних дистанцій. Переможцями з бігу на ковзанах стали спортсмени з чотирьох країн: ГДР – 4 золоті медалі, СРСР – 2, Канади – 2, Швеції – 1. У стрибках на лижах з трампліна золоті і срібні медалі дісталися двом спортсменам: Йенсу Вейсфлогу з ГДР – перемога на 70-метровому й друге місце на 90-метровому трамплінах, і Матті Ньюянену з Фінляндії – перемога на 90-метровому й друге місце на 70-метровому трамплінах.

У гірськолижному спорті несподівано гострими суперниками спортсменам альпійських держав стали американці, відзначені найбільшою кількістю медалей – 5, відповідно 3 золотими і 2 срібними.

В неофіційному командному заліку першими були спортсмени СРСР, завоювавши 167 очок. Друге місце посіла команда ГДР завоювавши 165 очок. Спортсмени СРСР здобули найбільшу кількість медалей – 25, відповідно 6 золотих, 10 срібних, 9 бронзових; у команди ГДР виявилось на одну медаль менше – 24, відповідно 9 золотих, 9 срібних, 6 бронзових. Проте команда ГДР удостоїлася найбільшої кількості золотих медалей. Команда Фінляндії отримала 13 медалей – 4 золотих, 3 срібних, 6 бронзових.

XV Зимові Олімпійські ігри проходили з 13 по 28 лютого 1988 року в місті Калгарі (Канада). XV Зимові олімпійські ігри зібрали 1634 спортсмена, зокрема 364 жінки, з 57 країн. Вперше у програму було включено чотири нові гірськолижні

дисципліни, чоловікам і жінкам – альпійське двоборство, командні змагання у стрибках на лижах з трампліна й у лижному двоборстві, дистанція 5000 м для жінок у швидкісному бігу на ковзанах. Розігрувалось 46 комплектів медалей. Жінки змагалися в 16 видах змагань з 5 видів спорту, чоловіки – в 28 видах змагань з 10 видів спорту.

За підсумками Ігор найбільше медалей – 29, відповідно 11 золотих, 9 срібних, 9 бронзових, і очок у неофіційному командному заліку – 204,5, було у спортсменів СРСР. На друге місце вийшла команда ГДР завоювавши 173 очка і 25 медалей – 9 золотих, 10 срібних, 6 бронзових. На третьому – спортсмени Швейцарії завоювавши 97,5 очка і 15 медалей – 5 золотих, 5 срібних, 5 бронзових.

Слід відзначити, що найбільш численну команду виставили США – 119 спортсменів, другою за чисельністю була команда Канади – 113 спортсменів. Проте команди США виявилася на 9 місці з 54 очками, а Канади – на 12. У той самий час команда ГДР – 54 спортсмени – блискуче виступила на змаганнях.

1.2.2. Літні Олімпійські ігри

На **I Олімпіаді** в Афінах (Греція) 1896 року брали участь 241 спортсмен із 14 країн світу. Атлети змагалися у 9 видах спорту: греко-римській боротьбі, велосипедному спорті, гімнастиці, легкій і важкій атлетиці, плаванні, стрільбі, тенісі та фехтуванні. На цих іграх виступали в основному європейці, за винятком спортсменів США та Чилі. Серед учасників були тільки чоловіки. Першим олімпійським чемпіоном став американець Джеймс Коннолі, що виграв змагання в потрійному стрибку. Головним номером програми був марафонський біг дорогою від містечка Марафон до Афін, по якій у 490 р. до н. е. біг легендарний грецький воїн, що приніс звістку про перемогу греків над персами. Першим фінішував грек Спирос Луїс, що став після цього успіху національним героєм.

Нагороджували атлетів лавровим вінком і маслиновою галузкою, зрізаною у священному гаї Олімпії. На честь переможця виконувався національний гімн і піднімався державний прапор. Ці ритуали стали традиційними.

Глядачами були тільки чоловіки. Жінок не допускали через їхнє безправне становище в рабовласницькому суспільстві. Крім того, чоловіки змагалися зовсім голі. Дивитись на ігри дозволялося чужинцям, іноді – навіть і рабам. Керував змаганнями оргкомітет із числа відомих громадян. Під його наглядом за 30 днів до початку Ігор проводилися тренування учасників. Комітет проводив суддівство, оголошував переможців, пильнував за виконанням правил і збереженням священного миру. Перед початком Ігор учасники склали присягу, запевняючи, що дотримуватимуться правил і змагатимуться чесно, і що вони нічим не заплямували себе в житті. Останню вимогу в наш час не відновлено. Греки ж надавали їй виняткового значення. Заради Олімпіади греки відкладали війни, а в наші часи було й навпаки.

II Літні Олімпійські ігри проходили в Парижі в 1900 році. На цих Іграх були присутні 1078 спортсменів з 19 країн. Вперше брали участь і 11 жінок у турнірах з тенісу і гольфу. До програми вперше додалися футбол, стрільба з лука, крикет, крокет. У легкоатлетів, крім традиційних видів спорту, у програмі були стрибки з місця і перетягання канату. Героями Ігор стали американські легкоатлети Алвін Кренцлейн, який виграв 4 золоті медалі в змаганнях з бігу та стрибках у довжину і Рей Юрі – 3 золоті медалі в стрибках з місця.

Першим українцем на I Олімпіаді 1896 року був Микола Ріттер, у II Олімпіаді 1900 року в Парижі брав участь Петро Заковорот (фехтування). Не всім спортсменам вистачало коштів доїхати на Олімпійські ігри. У наш час олімпійці є гордістю нації і спортивні держави вкладають значні суми у розвиток олімпійського руху.

III Літні Олімпійські ігри проходили в Сент-Луїсі 1904 року. Через те, що Ігри проводилися не в Європі, вони зібрали майже на половину менше учасників – 687 з 13 країн. Організатори Ігор спробували влаштувати «антропологічні дні» – змагання для «кольорових» атлетів. Проти цього різко виступив П. Кубертен, і домогся того, щоб це була остання в олімпійській історії витівка расистів.

Вперше був проведений турнір з боксу, найбільш популярний вид спорту в Америці. Вперше змагались борці вільного стилю. Фехтувальники боролися не тільки на рапірах, шпагах і шаблях, але й на ціпках, тому що в той час такі бої були поширені в багатьох країнах. Майже всі призові місця завоювали американські спортсмени. Вони стартували у багатьох номерах програми.

IV Літні Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання, яке проходило у місті Лондон, Англія, з 27 квітня по 31 жовтня 1908 року. У змаганнях брали участь 2008 спортсменів з 22 країн світу. Розіграно 110 комплектів медалей в 22 видах спорту.

Вперше до програми змагань були включені фігурне катання на ковзанах, хокей на траві, метання списа. З'явився турнір з рекету – різновиду тенісу, без сітки, але зі стінкою, у яку посилали м'яч. Після закінчення Ігор були опубліковані таблиці підрахунку медалей, завойованих командами різних країн. Вперше з'явився неофіційний командний підрахунок. Успішно виступила команда Англії.

V Літні Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання, яке проходило у місті Стокгольм (Швеція) з 5 травня по 22 липня 1912 року. В Стокгольмській Олімпіаді брали участь 2407 спортсменів (48 жінок та 2359 чоловіків) з 28 країн. Розіграно 102 комплекти медалей у 14 видах спорту. Найбільше медалей – 65 на цій Олімпіаді здобули її господарі – шведи. Проте команда США здобула на одну золоту медаль більше за шведів – 25 при загальній кількості – 63 медалі.

Це була остання Олімпіада, де дозволялись «приватні записи», тобто участь у змаганнях могли брати спортсмени, які не входили до складу офіційних делегацій країн учасниць.

Країни-учасниці Олімпіади 1912 року: Австралія, Австрія, Бельгія, Богемія (Чехія), Канада, Чилі, Данія, Єгипет, Фінляндія, Франція, Німеччина, Велика Британія, Греція, Угорщина, Ісландія, Італія, Японія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Російська імперія, Сербія, ПАР, Швеція, Швейцарія, Османська імперія, США.

У Стокгольм приїхала команда Російської імперії з 178 спортсменів і близько 50 представників від спортивних та інших організацій, на чолі з командиром лейб-гвардії гусарського полку генерал-майором Володимиром Воєйковим. Вони планували виступити в 16 видах спорту, де розігрувалися 102 комплекти нагород. Срібними призерами стали Амос де Кош, поручик Семенівського полку Микола Мельницький, хорунжий Зведеного козачого полку Павло Войлошніков, поручник Московського полку Георгій Пантелеймонов. Близькі до медалей були стрілки з револьвера і пістолета, у цих змаганнях виступав перший російський олімпійський чемпіон Микола Панін-Коломенкін.

У складі збірної Російської імперії були й спортсмени українського походження. Зокрема, призери Олімпійських ігор Микола Мельницький та Григорій Пантелеймонов, шабліст Аполлон Грейфенфельс, учасники кінних змагань Олександр Родзянко та Сергій Загорський, змагань зі стільби Борис Белинський, Григорій Шестеріков, Олександр Тілло, змагань з греко-римської боротьби – Терентій Корінь та інші.

Яскраво відзначився Джим Торп, американський індіанець, що виграв золото в легкоатлетичному п'ятиборстві і десятиборстві з величезною перевагою. Пізніше він був дискваліфікований, коли виявили, що він прийняв невелику суму, щоб грати в бейсбол до початку Ігор. Але в 1982 році, МОК вирішив реабілітувати його, і віддав медаль його дочці.

Шосейна гонка з велоспорту проходила трасою, що мала протяжність 320 км (199 миль), що дотепер є найдовшою гонкою будь-якого роду в історії Олімпійських ігор.

У греко-римській боротьбі півфінальна сутичка в середній вазі між Мартіном Клейном (Росія) і Альфредом Асікайненом (Фінляндія) тривала 11 годин.

Вперше в іграх брали участь спортсмени з усіх п'яти континентів. Вперше прислала своїх спортсменів Японія.

В олімпійську програму були включені плавання на 100 м для жінок, естафета 4×100 м вільним стилем, стрибки з вишки для чоловіків, біг на 5 і 10 тис. м, естафета 4×100 і 4×400 м, п'ятиборство і десятиборство в легкій атлетиці, сучасне п'ятиборство. Першим олімпійським чемпіоном у сучасному п'ятиборстві став лейтенант шведської королівської гвардії Густав Ліліяхек.

Вперше був організований конкурс мистецтв. Золота медаль за поему «Ода спорту» була вручена П'єру де Кубертену.

Через два роки після стокгольмської Олімпіади почалася Перша Світова війна, що спричинила восьмирічну перерву у проведенні Олімпіад. Ігри 1916 року було скасовано через Першу світову війну.

VII Літні Олімпійські ігри проходили в Антверпені 1920 року. На старт вийшли 2607 учасників з 29 країн. Не брала участь команда Німеччини, що разом із союзниками по війні була відсторонена МОКом від Ігор. По внутрішніх і зовнішніх причинах від цієї Олімпіади і до закінчення II Світової війни Радянський Союз в Олімпійських іграх участі не брав.

На стадіоні вперше був піднятий олімпійський прапор з п'ятьма переплетеними кільцями, що символізували п'ять континентів; пролунала клятва учасників.

VIII Літні Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання, яке проходило у місті Париж (Франція) з 4 травня по 27 липня 1924 року. На старт вийшли 3089 учасників з 44 видів спорту. На олімпіаді, за команду Польщі, здобули

нагороди уродженці Львова – срібну у командній велогонці Франчішек Шимчук, бронзову нагороду у конкурі Адам Крулікевич.

У неофіційному медальному заліку спортсмени США здобули переконливу перемогу. Франція, поступившись Фінляндії однією золотою нагородою, посіла третє місце.

ІХ Літні Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання, яке проходило у місті Амстердам (Нідерланди) з 28 липня по 12 серпня 1928 року. У них брали участь 2883 учасника з 46 країн світу. Розіграно 109 комплектів медалей в 15 видах спорту.

На Амстердамській Олімпіаді вперше проводилися змагання серед жінок. У неофіційному медальному заліку спортсмени США здобули переконливу перемогу, виборовши 56 нагород, команда Німеччини посіла друге місце з 31 нагородою, а команда Фінляндії третє, здобувши 25 нагород.

X Літні Олімпійські ігри – міжнародне спортивне змагання, яке проходило у місті Лос-Анджелес (США) з 30 липня по 14 серпня 1932 року. У них брали участь 1332 спортсмени (з них 126 жінок) з 37 країн світу. Розіграно 116 комплектів нагород у 17 видах спорту.

Коли вирішувалося питання про місце проведення X Олімпіади, Лос-Анджелес був єдиним кандидатом на її проведення. Організатори цих Ігор взяли до уваги огріхи своїх Сент-Луїських попередників і багато зробили для більш успішної організації проведення змагань. Жодні з попередніх Олімпійських ігор не проходили на такому великому стадіоні, як Лос-Анджелеський «Колізей», що вмщав 105 000 глядачів.

За 20 кілометрів від міста був споруджений спеціальний комплекс житлових будівель – Олімпійське село. Разом з тим Олімпіада 1932 року, подібно до Ігор 1904 зібрала порівняно невелику кількість учасників. Значні витрати, пов'язані з організацією проїзду спортсменів через океан, перешкодили європейським країнам направити на Олімпіаду численні команди.

Вперше в олімпійських змаганнях брали участь спортсмени Китаю і Колумбії. США виставили 337 спортсменів, приблизно стільки ж, скільки нараховували найбільші команди інших країн (Канади, Японії та Італії) разом узятих.

Змагання Ігор у 1932 році відрізнялися високим спортивним рівнем: були встановлені олімпійські рекорди в 43 номерах програми, причому 18 рекордів були світовими. Сенсацією став виступ японських плавців, які виграли п'ять з шести видів програми. Переможцями Ігор у командному заліку стали: США, Італія і Німеччина, якій належало стати місцем проведення наступних XI Олімпійських Ігор.

XI Літні Олімпійські ігри відбулися в Берліні 1936 року. Навколо проведення літніх Олімпійських Ігор в столиці фашистської Німеччини точилися суперечки серед спортивної громадськості. Проте Ігри відбулися. На них були присутні 3936 атлетів з 49 країн.

На церемонії відкриття були присутні біля 110 тисяч осіб. У перший же день тріумфуюча публіка вітала Ханса Вельке, що завоював першу золоту медаль в штовханні ядра і став першим в історії німцем, що отримав олімпійську нагороду в легкій атлетиці. У цей же день завоювала золоту олімпійську медаль Тіллі Флейшер у змаганнях з метання списа. Після того як у другій половині дня три американці, Корнеліус Джонсон, Дейв Ольбріттон і Делос Турбер, двоє з яких були неграми, перемогли в змаганнях зі стрибків у висоту, Гітлер покинув стадіон.

Потім сталася ціла серія скрутних для Гітлера подій. На третій день змагань Джессі Оуенс, чорношкірий легкоатлет з університету Огайо, переміг в півфіналі в бігу на 100-метровій дистанції за 10,2 секунди (однак офіційним рекордом не став в зв'язку з попутним вітром), а потім в фіналі встановив олімпійський рекорд – 10,3 секунди. На наступний ранок він же завоював другу золоту медаль в стрибках у довжину, перемігши німецького спортсмена Луца

Лонга. Ще через день Оуенс завоював третю золоту медаль в бігу на 200 метрів з новим олімпійським рекордом 20,7 секунди. У останній день змагань Оуенс виграв ще одну золоту медаль в естафеті на 400 метрів. Глядачі аплодували американському спортсмену, що став героєм гри.

У неофіційному медальному заліку команда Германії переконливо перемогла спортсменів інших країн, виборовши 89 медалей; команда США здобула 56 медалей, Угорщини – 16.

Олімпійські ігри 1936 року в Берліні вперше транслювалися по телебаченню. Спорт перетворився на комерцію. А Олімпійські ігри, що проводяться раз на 4 роки і збирають кращих спортсменів зі всього світу, були і залишаються найбільш популярними і освітлюваними спортивними змаганнями.

Вперше до столиці Олімпійських ігор був доставлений олімпійський вогонь. Серед олімпійських ритуалів особливою емоційністю визначається церемонія запалювання вогню в Олімпії і доставки його на головну арену ігор. Це одна з традицій сучасного Олімпійського руху. За хвилюючою подорожжю вогню через країни, і навіть – континенти, за допомогою телебачення можуть спостерігати мільйони людей. Існує думка, що перше олімпійське полум'я спалахнуло на амстердамському стадіоні в перший день Ігор 1928 року. Однак до останнього часу більшість дослідників в області олімпійської історії не знаходять підтвердження тому, що цей вогонь був доставлений, як велить традиція, естафетою з Олімпії.

Початок смолоскиповим естафетам, що доставляли вогонь з Олімпії в місто літньої Олімпіади, було покладено в 1936 році. З тих пір церемонії відкриття Олімпійських ігор збагатилися хвилюючим видовищем запалювання на головному олімпійському стадіоні вогню від смолоскипа, пронесеного естафетою. Біг факелоносців – урочистий пролог Ігор протягом більш чотирьох десятиліть. 20 червня 1936 року в Олімпії був запалений вогонь, що зробив потім 3075

кілометровий шлях по дорозі Греції, Болгарії, Югославії, Угорщини, Чехословаччини і Німеччини. А в 1948 році смолоскип уперше зробив морську подорож [14].

Ігри 1940 та 1944 років було скасовано через Другу світову війну. Хоча Друга світова війна 1939–1945 рр. перервала олімпійський цикл. XII і XIII літні Олімпійські ігри не відбулися, вони тим не менше отримали свої порядкові номери в хронологічній таблиці. Спочатку олімпійською столицею було обрано місто Токіо – столиця Японії, зимові Ігри передбачалося провести в 1940 р. в Саппоро. Через війну Японія відмовилася від цієї честі, і 16 липня 1938 року МОК прийняв рішення віддати Олімпіаду 1940 року столиці Фінляндії Гельсінкі. Військові дії розгорнулися на території майже всієї Європи, і олімпійські змагання були відсунуті на невизначений термін. Тим не менш Оргкомітет Олімпіади в Гельсінкі встиг випустити медалі та значки. В честь невдалих Ігор існує три варіанти – золотий, срібний, бронзовий. Загальний тираж медалей – 3650. Спортивні керівники Фінляндії в кінці 1940-х рр. вручали іноді медалі Ігор 1940 р. в якості пам'ятних сувенірів лідерам спортивних делегацій на великих міжнародних змаганнях, що проводилися у Фінляндії. Вони були обладнані спеціальними сертифікатами, в яких розповідалася історія створення медалей і вказаний тираж випуску.

XIV Літні Олімпійські ігри проходили в Лондоні (Англія) з 29 липня по 14 серпня 1948 року. В іграх уперше брали участь комуністичні країни. У змаганнях брали участь 4099 спортсменів з 59 країн. Спортивні результати були невисокими. Агресорів Другої світової війни Німеччину та Японію не запросили на Олімпіаду.

Зокрема, дворазовим олімпійським чемпіоном став фехтувальник з Угорщини Аладар Геревич (усього за роки своїх виступів – з 1932 по 1960 р. – він 7 разів досягав верхньої ступені п'єдесталу пошани). Його співвітчизник Ласло Папп, що згодом виграв ще на двох Олімпійських

Іграх, завоював золото на боксерському ринзі. Кращою спортсменкою Ігор була визнана чотириразова чемпіонка цих Ігор Фанні Бланкерс-Кун (Нідерланди), яка виграла 4 золоті медалі в спринтерських дисциплінах. Зробила вона це в 30 років, маючи двох дітей, за що отримала прізвисько «Летюча домогосподарка». Найбільш успішно виступила команда США.

XV Літні Олімпійські ігри відбулися в Гельсінкі (Фінляндія) з 19 липня по 3 серпня 1952 року. Це були рекордні за кількістю спортсменів Ігри – 5429 з 69 країн. Вперше в стартах взяла участь команда СРСР (295 спортсменів з 10 союзних республік). Вони виступали в усіх дисциплінах, окрім хокею на траві. Завоювали 71 медаль (22 золотих, 30 срібних і 19 бронзових) і поділили перше місце в неофіційному командному підрахунку з командою США.

Першою радянською олімпійською чемпіонкою стала Н. Ромашкова (Пономарьова), що виступала на змаганнях з метання диска. Відмінно виступили радянські гімнасти, веслярі, стрільці, штангісти та борці. Серед закордонних атлетів відрізнялися стаєр з Чехословаччини Еміль Затопек та його дружина, метальниця списа – Дана Затопкова. Чеський стаєр Еміль Затопек виграв забіги на 5 км, 10 км і марафон, ставши чотириразовим олімпійським чемпіоном. Ще одну золоту медаль він отримав на попередній лондонській Олімпіаді. Хокейна збірна Індії виграла олімпійський турнір п'ятий раз підряд. Маленька Угорщина здобула 42 медалі й у загальному медальному заліку поступилася лише США і СРСР.

XVI Літні Олімпійські ігри проходили з 22 листопада по 8 грудня 1956 року в Мельбурні (Австралія).

Вперше Ігри проводилися на зеленому континенті, в Австралії, на початку південного літа – з 22 листопада по 8 грудня. В Іграх змагалися 3178 спортсменів з 67 країн. Героєм Ігор став радянський атлет Володимир Куций, що

одержав перемоги на дистанціях 5 і 10 тис. метрів. Рекордсменкою Ігор стала гімнастка Лариса Латиніна, що виграла 4 золоті медалі. На двох наступних Іграх ця унікальна спортсменка виграла ще 5 золотих нагород, ставши в результаті власницею найбільшої кількості золотих олімпійських нагород. Дотепер ніхто не зміг перевищити це досягнення. Вперше олімпійське золото виграла футбольна збірна СРСР. У воротах команди стояв видатний голкіпер Лев Яшин. 3 золоті медалі завоював американський спринтер Роберт Морроу на дистанціях 100 і 200 м в естафеті. Дві вищі нагороди здобула на цих Іграх плавчиха зі США Даун Фрезер, що стала дворазовою олімпійською чемпіонкою.

Найбільш результативно виступила команда Радянського Союзу – 37 золотих, 29 срібних і 32 бронзові медалі.

XVII Літні Олімпійські ігри проходили з 25 серпня по 11 вересня 1960 року в Римі (Італія).

Ці Ігри відзначилися рекордним числом учасників – 5313 з 83 країн. До складу команди СРСР входили такі видатні спортсмени як Лариса Латиніна і Борис Шахлін (спортивна гімнастика), Віктор Капітонов (велоспорт), Петро Болотников (легка атлетика), Аркадій Воробйов і Юрій Уласов (важка атлетика). Ю. Уласов був визнаний героєм Ігор. Він показав феноменальний на той час результат у класичному триборстві – 537,5 кг. Його проголосили кращим спортсменом Ігор, нарекли професором важкої атлетики, спортсменом самої бездоганної статури. 3 золоті медалі в скарбничку своєї команди принесла американська бігунка Вільма Рудольф, прозвана «чорною газеллю». Американська легкоатлетка В. Рудольф виграла три золоті медалі, незважаючи на те, що в дитинстві перехворіла поліомієлітом, пневмонією й скарлатиною, втративши рухливість лівої ноги. Вона здобула чудові перемоги на 100 і 200 м, і завдяки її зусиллям збірна США здобула перемогу в естафеті 4x100 м. Ефіопець Абебе Бікіла став олімпійським чемпіоном у марафоні, пробігши дистанцію в 42 км 195 метрів босим. Це була перша золота

олімпійська медаль для будь-якого темношкірого африканця. Золоту медаль в боксі виборів представник США Кассіус Марцелус Клей, відоміший в світовому спорті як Мухамед Алі. Сенсацією Ігор стала перемога німецького атлета Армина Хари, що випередив американців на їхній коронній дистанції 100 м.

Знову перемогу в неофіційному командному заліку здобула збірна СРСР.

XVIII Літні Олімпійські ігри проходили з 10 по 24 жовтня 1964 року в Токіо (Японія). Вперше Ігри проводилися на азіатському континенті. Цього разу число учасників скоротилося до 5140, але збільшилася кількість країн – 93. У програму Ігор вперше додали волейбол і дзюдо. Було досягнуто 35 світових рекордів і оновлено 77 олімпійських.

Вдало виступили на Олімпіаді радянські боксери, гімнасти, борці, волейболісти, штангісти, фехтувальники і п'ятиборці. Першу золоту медаль у плаванні принесла радянській збірній Галина Прозуменщикова на дистанції 200 м брасом з новим олімпійським рекордом. Кращим боксером турніру визнали радянського спортсмена Валерія Попенченко – він був визнаний гідним спеціального призу для боксерів-аматорів кубка Вела Баркера. В'ячеслав Іванов в академічному веслуванні став триразовим олімпійським чемпіоном (він вигравав золоті медалі в 1956 і 1960 рр.). Довів своє звання кращого спортсмена світу Валерій Брумель, переможець серед стрибків у висоту. Другу золоту медаль у марафонському бігу завоював стаєр з Ефіопії Абебе Бекила. 4 золоті медалі здобув у плаванні американець Дон Шоландер, що став самим титулованим серед учасників Олімпіади. Срібні медалі виграла збірна СРСР в волейболу, в якій також були 3 спортсменки з України: Неллі Абрамова, Валентина Мишак, Людмила Гурєєва.

У неофіційному медальному заліку спортсмени США здобули перемогу. Збірна СРСР завоювала найбільшу

кількість медалей, але поступилася збірній США за кількістю золотих нагород (30 у Радянського Союзу і 36 у американців).

XIX Літні Олімпійські ігри проходили з 12 по 27 жовтня 1968 року в Мехіко (Мексика).

Ігри знову поширили свою географію. Цього разу вони проводилися в Латинській Америці, за умов високогір'я – 2240 м над рівнем моря, що відбилося на спортивних результатах. Вперше на іграх застосовувався допінг-контроль. Була перша дискваліфікація. Шведський п'ятиборець Ганс-Гунар Лільєнваль був дискваліфікований за вживання алкоголю – випив кілька кухлів пива перед змаганнями.

На церемонії нагородження призерів забігу на 200 метрів американські легкоатлети: золотий медаліст Томмі Сміт та бронзовий призер Джон Карлос підняли вгору кулаки в чорних рукавичках як символ «чорної сили». Австралієць Пітер Норман, срібний призер, одягнув значок борця за громадянські права на знак підтримки. Міжнародний олімпійський комітет покарав Сміта й Карлоса позитивною олімпійською дискваліфікацією, а Нормана не взяли в австралійську команду на Олімпіаду 1972 року.

Уперше спортсмени Східної та Західної Німеччини виступали окремими командами. На Олімпіадах 1956, 1960 та 1964 року вони були змушені представляти об'єднану німецьку команду.

Американський дискобол Ел Ортер вчетверте поспіль виграв золоту медаль. Він став лише другим спортсменом і першим легкоатлетом, якому підкорилося таке досягнення. Американець Боб Бімон стрибнув у довжину на 8 метрів 90 сантиметрів, перевершивши попередній рекорд світу на 55 сантиметрів. Цей рекорд протримався до 1991 року. В потрійному стрибку світовий рекорд покращували п'ять разів, і робили це три різні стрибуни. Дік Фосбері виграв золоту медаль у стрибках у висоту, застосувавши нову техніку – фосбері-флоп. Чехословацька гімнастка Вера Чаславська виграла чотири золоті медалі.

Усі золоті медалі на стаєрських дистанціях здобули атлети африканського континенту К. Кейнс і Н. Тему (Кенія), М. Гаммуди (Туніс), М. Волде (Ефіопія). Учасниця п'яти Олімпіад румунка Лія Меноліу завоювала золото в метанні диску.

Збірна команда США випередила збірну СРСР, завоювавши 45 золотих, 28 срібних і 34 бронзові медалі, а збірна Радянського Союзу відповідно 29, 32 і 30.

XX Літні Олімпійські ігри проходили з 26 серпня по 10 вересня 1972 року в Мюнхені (Німеччина).

На жаль, це олімпійське свято було затьмарено трагедією – члени палестинської терористичної організації «Чорний вересень» захопили в заручники спортсменів з Ізраїлю. При спробі їхнього звільнення в аеропорті кілька спортсменів і тренерів було вбито і на Іграх оголошена жалоба.

У збірній СРСР відрізнялися Ольга Корбут і Людмила Турищева (гімнастика), Валерій Борзов (легка атлетика), Василь Алексєєв (важка атлетика), Людмила Брагіна і Фаїна Мірошник (легка атлетика), Олександр Ведмідь (вільна боротьба). Так, Валерій Борзов виграв біг на 100 та 200 метрів. Ольга Корбут завоювала серця глядачів у гімнастиці, хоча після падіння поступилася в абсолютному заліку Людмилі Турищевій. Усі золоті медалі, крім однієї, завоювали радянські спортсмени у веслуванні на байдарках і каное.

Сенсацією на Іграх стала поразка в баскетболі американської команди. Збірна Радянського Союзу з баскетболу зуміла перервати переможну серію американців, яка тривала з 1936 року. Фінальна зустріч між СРСР та США залишається однією з найсуперечливіших драм в Олімпійській історії. Белов закинув у кошик суперників вирішальний м'яч, що приніс перемогу збірній СРСР.

Героєм Олімпіади став американський плавець Марк Спітц, який завоював сім золотих медалей. Вперше на боксерський ринг вийшов кубинець Теофіло Стівенсон, що став олімпійським чемпіоном і на двох наступних олімпійських змаганнях.

Збірна Радянського Союзу виступила успішніше інших команд, завоювавши 50 золотих, 27 срібних і 22 бронзові медалі.

XXI Літні Олімпійські ігри проходили з 17 липня по 1 серпня 1976 року в Монреалі (Канада).

Погана організація й корупція деяких чиновників зробила Олімпіаду в Монреалі однією з найдорожчих в історії. Країна була змушена платити борги десятки років. До того ж канадські спортсмени не виграли ні однієї золотої медалі. Це був перший і єдиний раз, коли хазяї турніру не вибороли головних нагород.

На Іграх була присутня рекордна кількість учасників – 7121 з 121 країни. Але, у зв'язку з бойкотом групи африканських країн, викликаним расовим апартеїдом у Південно-Африканській республіці, 28 африканських команд залишили Монреаль.

Завдяки досягненням сучасної техніки, Ігри по телебаченню подивилися більше 1 мільярда чоловік в усьому світі.

Радянський гімнаст Микола Андріанов приніс у скарбничку збірної 5 золотих медалей, 2 золоті медалі завоював фехтувальник Віктор Кровопусков. Відрізнилися Віктор Санєєв, Юрій Сєдих, Тетяна Казанкіна (легка атлетика), Давид Ригерт (важка атлетика), Марина Кошова (плавання). Радянським атлетам не було рівних у боротьбі, волейболі, гандболі, гімнастиці, веслуванні на байдарках і каное, важкій атлетиці, фехтуванні.

Вперше в програму Ігор включено жіночий баскетбол, і на вищу ступінь п'єдесталу пошани піднялися радянські спортсменки.

Фінський стаєр Лассе Вирен підтримав славу своїх співвітчизників, завоювавши золото на дистанціях 5 і 10 тисяч метрів. Із трьома золотими медалями повернулася в Румунію гімнастка Надя Коменеч.

Збірна СРСР з футболу зайняла третє місце на Іграх. В складі збірної було велике представництво спортсменів з України. Так, бронзові нагороди Олімпіади виграли

українські футболісти: Віктор Звягінцев, Віктор Матвієнко, Стефан Решко, Володимир Трошкін, Михайло Фоменко, Анатолій Коньков, Леонід Буряк, Володимир Веремєєв, Віктор Колотов, Володимир Онищенко, Олег Блохін.

Спортсмени СРСР знову були кращими – 49 золотих, 41 срібна і 35 бронзових нагород. Спортсмени ГДР спромоглися обійти команду США і зайняти друге місце в неофіційному командному підрахунку.

XXII Літні Олімпійські ігри проходили з 19 липня по 3 серпня 1980 року в Москві (СРСР).

Московські Ігри ознаменувалися політичним бойкотом з боку США, ФРГ, Японії і ще декількох десятків країн, що протестували проти вторгнення радянських військ в Афганістан.

І все-таки в змаганнях брали участь більше 6 тисяч спортсменів із 81 країни. Було досягнуто 36 світових і 39 європейських рекордів, 74 рази оновлені олімпійські рекорди. У скарбничку збірної СРСР приніс 3 золоті, 4 срібні і 1 бронзову медаль гімнаст Олександр Дитятин; вперше в історії радянського спорту триразовим чемпіоном з плавання став Володимир Сальніков; повторив золотий дубль Монреалю фехтувальник Віктор Кровопусков; як і на минулих іграх не було рівних металнику молота Юрію Сєдих; завдяки Олександрові Старостину, переможцю в сучасному п'ятиборстві, збірна країни виграла і командну першість.

Знову перемога на стаєрських дистанціях дісталася спортсменам африканського континенту – Мирус Іфтер здобув перемоги на 5 і 10 000 м. Московська Олімпіада принесла успіх англійським атлетам Стіву Оветту (800 м) і Себастьяну Кое (1500 м); боксеру Теофіло Стівенсону (Куба); гімнастці С. Симеоні (Італія); вище усіх стрибав Гердт Вессіг (Німеччина); в індивідуальній гонці переслідуванні на 4 км не було рівних Робертові Діл-Бунді (Швейцарія).

Срібні нагороди у складі чоловічої збірної СРСР з гандболу виграла: Михайло Іщенко, Сергій Кушнірюк, Микола Томін. Головний тренер – Анатолій Євтушенко.

Збірна СРСР з футболу зайняла на Іграх третє місце. Бронзові нагороди Олімпіади виграла українські футболісти: Сергій Шавло, Сергій Андрєєв, Володимир Безсонов, Володимир Пільгуй, Сергій Балтача.

Збірна СРСР здобула переконливу перемогу в неофіційному командному підрахунку (80 золотих, 69 срібних і 46 бронзових нагород).

XXIII Літні Олімпійські ігри проходили з 28 липня по 12 серпня 1984 року в Лос-Анджелесі (США).

Ігри в Лос-Анджелесі, так само, як і в Москві, відзначились бойкотом з боку деяких НОКів центральної і південно-східної Європи. Спортсмени СРСР, ГДР і їхніх союзників не брали участь в Іграх, що в значній мірі знизило спортивний рівень Олімпіади.

Повторив успіх уславленого Джесі Оуенса його співвітчизник Карл Люїс – перемога в бігу на 100 і 200 м, в естафеті 4×100 м та стрибках у довжину. В змаганнях з бігу на 400 м з бар'єрами не було рівних американцю Едвіну Мозесу. Триразовим олімпійським чемпіоном став відомий фінський весляр Пертті Карппінен, що повторив свій успіх XXI і XXII Ігор. У плаванні в 9 з 15 дисциплін серед чоловіків і в 11 з 14 жіночих перемога дісталася американцям. Опір їм чинили М. Гросс (ФРГ) – 2 золоті і 2 срібні й А. Бауман (Канада) – 2 золоті і 1 срібна нагороди. Абсолютними чемпіонами зі спортивної гімнастики стали Кодзін Гусікен (Японія) і Мері Лу.

Перше місце завоювала команда США (83 золоті, 61 срібна і 30 бронзових нагород).

XXIV Літні Олімпійські ігри проходили з 17 вересня по 2 жовтня 1988 року в Сеулі (Південна Корея).

На цих Іграх на старт вийшли 9141 атлет з 160 країн. Але знову Ігри зазнали бойкоту, цього разу з боку НОК Куби, КНДР, Ефіопії, Нікарагуа і деяких інших країн.

Програма Олімпіад у черговий раз була розширена – теніс та настільний теніс, біг на 10 тисяч метрів для жінок, жіночий спринт у велоспорті та ще 11 нових дисциплін.

Підтвердили звання найсильніших гімнастів планети радянські спортсмени Олена Шушунова і Володимир Артемов; їх підтримали і їхні друзі по команді – 11 золотих медалей з 14 дісталися радянським атлетам. Після 32-річної перерви золоті медалі з футболу дісталися збірній СРСР, що перемогла збірну Бразилії з рахунком 2:1. Голи у ворота суперників забили Ігор Добровольський і Юрій Савичев. Радянські баскетболісти після 16-річної перерви знову піднялися на вищу ступінь п'єдесталу пошани. Спортивне довголіття продемонстрував Юрій Сальників, знову, як і 8 років тому, одержавши перемогу в плаванні.

Сенсацією стала перемога спортсмена із Суринаму Ентоні Несті над Метом Біонді (що одержав на цих Іграх 5 перемог) на дистанції 100 м батерфляєм. Уряд Суринаму нагородив свого співвітчизника вищим орденом Жовтої Зірки. Рекордсменкою Ігор за здобутими медалями стала плавчиха з ГДР К. Отто.

Тричі грав американський гімн на честь Ф. Гриффит-Джойнер, що установила світові рекорди з бігу на дистанціях 100 і 200 м. Але Ігри були затьмарені допінговим скандалом з канадським бігуном Бенем Джонсоном, що виграв забіг на 100 м з фантастичним світовим рекордом. Ще 10 спортсменів з Болгарії, Угорщини, Великобританії й Афганістану були дискваліфіковані за застосування недозволених медичних препаратів.

Переконали перемогу здобула збірна команда Радянського Союзу (55 золотих, 31 срібна і 46 бронзових медалей), залишивши позаду команди ГДР і США.

1.3. Українські спортсмени на Олімпійських іграх сучасності (новітній період)

Довгим і тернистим був шлях українських спортсменів до виступу самостійною командою на Олімпійських іграх. Якщо звернутися до історії зародження Олімпійського руху в Україні, то можна прослідкувати, що і серед українців були

прихильники відродження Олімпійських ігор. Але у зв'язку з тим, що українська земля належала Росії та Австрії, українські спортсмени у п'яти перших Олімпіадах виступали під прапорами інших держав. Так 1936 року в Берліні в складі команди Чехословаччини золоту медаль завоював спортсмен українського походження Володимир Сироватка. До 1940-го року українські спортсмени брали участь в Олімпіадах у складі команд Російської імперії, Польщі (уродженці Києва Мар'ян Водзянський, Андрій Солтан-Пересвят та ін.), Чехословаччини та інших.

Добре виступали спортсмени України на Олімпійських іграх і у 50–60-ті роки. Протягом 5-ти Олімпіад внесок спортсменів України в успіхи збірної команди СРСР був достатньо високим та стабільним. Відомими спортсменами, гордістю сучасного олімпійського руху стали такі спортсмени: гімнасти В. Чукарін, Б. Шахлін, легкоатлети В. Голубничий, В. Крепкіна, важкоатлет Л. Жаботинський, плавчиха Г. Прозуменщикова та інші.

За радянських часів українські атлети продемонстрували найкращі результати, здивувавши увесь спортивний світ. Так, зокрема, вітчизняний спринтер Валерій Борзов у Мюнхені 1972-го року зламав усі існуючі стереотипи, вперше в історії Олімпійських ігор здолавши темношкірих атлетів на 100-метрівці та здобувши перемогу на двохсотметрівці.

Олімпійський чемпіон 1988 року у Сеулі, діючий рекордсмен світу зі стрибків з жердиною Сергій Бубка є легендою українського спорту. Він встановив в 1994 році ще ніким не побитий світовий рекорд зі стрибків з жердиною – 6,14 м. Усього на рахунку спортсмена 35 світових рекордів.

З 1952 по 1990 роки олімпійський рух в Україні розвивався та зміцнював свою позицію в житті країни. Українські атлети склали щонайменше 25% кожної олімпійської команди СРСР. Під час Ігор XXII Олімпіади 1980 року у Москві деякі матчі футбольного турніру з великим успіхом проводилися в Києві.

Великі досягнення в розвитку олімпійського спорту України належать таким відомим тренерам, як А. Мишаков, В. Петровський, А. Ялтирян, С. Колчинський, А. Бондарчук, І. Турчин, А. Дерюгіна, В. Смелова та іншим.

На початку 70-х років в Україні застосували комплексні заходи для розвитку зимових видів спорту: реконструкція та будівництво спортивних баз, залучення відомих спеціалістів, створення відділів у спортивних школах і центрах підготовки із зимових видів спорту.

Багатовіковий Олімпійський рух подолав чимало перешкод на своєму шляху – перебував багато століть у забутті, а кілька ігор сучасності (1916, 1940 і 1944 років) відмінялися через Першу та Другу світові війни. У наш час Олімпіади – одна з найбільших подій у світі. З удосконаленням спортивного устаткування, удосконалюються і види спорту. До розряду олімпійських вводяться нові види. В програму Олімпійських ігор входять 33 види спорту, що включають 52 дисципліни. Загалом в окремих змагання розігрується біля 400 медалей.

1.3.1. Зимові Олімпійські ігри

За сприяння МОК і зокрема невтомного П'єра де Кубертена в 1924 році у Франції пройшов «Тиждень зимового спорту, присвячений майбутнім Іграм VIII Олімпіади у Парижі», яким за рік присвоїли офіційний статус **Перших Зимових Олімпійських ігор**. З того часу до 1992 року зимова Олімпіада йшла в один рік з літньою, пропустивши із нею 1940 і 1944 роки. За рішенням МОК з 1994 року Зимові Олімпійські ігри проводяться через два роки після літньої Олімпіади.

Зимові Олімпійські ігри 1992 або **XVI Зимові Олімпійські ігри** проходили у місті Альбервіль (Франція) з 8 по 23 лютого 1992 року. У змаганнях брали участь 1801 спортсмен; розіграно 57 медалей в 7 видах спорту.

На альбервільській олімпіаді українські спортсмени виступали в складі Об'єднаної команди. Олімпійськими чемпіонами стали фігурист Віктор Петренко та хокеїст Олексій Житник.

У неофіційному командному заліку перше місце посіла команда Німеччини з 26 нагородами, друге – Об'єднана команда з 23 нагородами, третє – команда Норвегії з 20 нагородами.

У лютому 1994 року вперше в історії олімпійського спорту **в XVII зимових Олімпійських іграх** у Ліллекхаммері (Норвегія) брала участь українська делегація. До цієї Олімпіади українці брали участь в іграх у складі олімпійської збірної Радянського Союзу та об'єднаної команди (в 1992 році). Дебют був достатньо успішним – золота і бронзова медалі, 18 очок у неофіційному командному заліку. Першою чемпіонкою стала видатна українська спортсменка Оксана Баюл – 16-річна фігуристка з Дніпропетровська, чемпіонка світу (1993 р.) здобула золоту медаль у жіночому фігурному катанні. Бронзову медаль у змаганні з біатлону виборола у гонці на 7,5 км Валентина Цербе. У неофіційному командному заліку українські олімпійці посіли тринадцяте місце.

XVIII зимові Олімпійські ігри відбувалися у місті Нагано (Японія) з 7 по 22 лютого 1998. Україну на цих іграх представляли 56 спортсменів (30 чоловіків і 26 жінок). Прапороносцем збірної на церемонії відкриття був біатлоніст Андрій Дериземля. Єдину срібну медаль для України здобула Олена Петрова у біатлоні в індивідуальній гонці на 15 км. У неофіційному командному заліку українська команда посіла вісімнадцяте місце, перше – команда Німеччини.

Визначні події:

– вперше проводилися змагання з хокею серед жіночих команд. Чемпіонками стали хокеїстки збірної США, перегравши у фіналі Канаду з результатом 3:1;

– норвезький лижник Бйорн Делі здобув три золоті медалі. Загалом за кар'єру Делі ставав олімпійським чемпіоном вісім разів й стояв на п'єдесталі пошани 12 разів;

– до олімпійської програми повернувся керлінг, вперше з 1924 року, коли він був демонстраційним видом спорту на перших Зимових іграх у Шамоні;

- вперше проводилися змагання із сноубордингу;
- 15-річна американська фігуристка Тара Ліпінскі стала наймолодшою олімпійською чемпіонкою в історії Зимових Олімпійських ігор.

XIX зимові Олімпійські ігри (2002) відбувалися у місті Солт-Лейк-Сіті (США) з 8 по 24 лютого 2002 року. Українська команда складалася з 68 спортсменів (46 чоловіків і 22 жінок). Прапороносцем збірної України була Олена Петрова. На цих іграх українська команда не здобула жодної медалі. У неофіційному командному заліку перше місце посіла команда Норвегії.

XX зимові Олімпійські ігри проводилися в Турині, столиці італійського регіону П'ємонт, з 10 по 26 лютого 2006 року. Це другі Зимові Олімпійські ігри в Італії, перші проводилися в Кортіна Д'ампеццо у 1956 році. В іграх приймало участь 2663 спортсмена (1627 чоловіків і 1006 жінок) з 84 країн, що розіграли між собою 84 комплекти медалей у 15 дисциплінах. Україна була представлена 52 спортсменами в 9 видах спорту і завоювала дві бронзові медалі. Одну в біатлоні (спринт) Лілія Єфремова, іншу вибороли Олена Грушина і Руслан Гончаров у танцях на льоду. Українські спортсмени посіли 25 місце в неофіційному командному заліку, перше – команда Німеччини.

XXI зимові Олімпійські ігри відбувалися з 12 по 28 лютого 2010 року в канадському місті Ванкувер. Загалом на XXI зимові Олімпійські ігри приїхало 47 українських спортсменів (і додатково 10 резервістів), 34 тренери (з них 3 резервісти), 9 лікарів (з них 1 резервіст). Також у складі офіційної делегації у Канаду відправилися міністр спорту Юрій Павленко, президент НОКУ Сергій Бубка, шеф української місії Ніна Уманець.

Це треті олімпійські ігри, які прийняла Канада, і перші в провінції Британська Колумбія. Канада приймала літні Олімпійські ігри в 1976 році в Монреалі, (провінція Квебек) і зимові Олімпійські ігри 1988 року в Калгарі (провінція

Альберта). Також зимові Олімпійські ігри 2010 стали першими іграми на стадіонах НХЛ, оскільки починаючи з зимових Олімпійських ігор в Нагано гравцям НХЛ дозволено брати в них участь.

Ванкувер став найбільшим і найтеплішим містом, де відбувалися зимові Олімпіади. Середньомісячна температура у лютому дорівнює 4,8 С.

Виступ на Олімпіаді у Ванкувері став невдалим для України за весь час виступів на зимових Олімпіадах. Найвищі місця, які посіли українські спортсмени, – 5-те (Дериземля, біатлон), 6-те (жіноча збірна України, біатлон) і три восьмих місця. Тоді як на Олімпіаді в Солт-Лейк-Сіті 2002, де Україна також не взяла медалей, найвищими місцями були два п'ятих місця, шосте і сьоме.

У неофіційному командному заліку перше місце посіла команда Канади.

XXII зимові Олімпійські ігри – проходили з 7 по 23 лютого 2014 року в місті Сочі, Росія. Столиця Олімпіади була обрана під час сто дев'ятнадцятої сесії МОК в місті Гватемала, столиці Гватемали 4 липня 2007.

На території Росії Олімпійські ігри були проведені вдруге (до цього в Москві у 1980 році пройшли XXII літні Олімпійські ігри), і вперше – зимові Ігри.

У змаганнях брали участь близько 2800 спортсменів з 88 членів МОК. Усього відбулось 98 змагань з семи видів спорту.

Українські спортсмени посіли 20 загальнокомандне місце, здобувши 2 нагороди – 1 золоту і 1 бронзову. Золоту нагороду виборола в естафеті з біатлону жіноча команда у наступному складі: Віта Семеренко, Юлія Джима, Валентина Семеренко, Олена Підгрушна. Віта Семеренко у біатлоні (спринт) здобула бронзову медаль.

Російські спортсмени посіли перше загальнокомандне місце, здобувши 13 золотих, 11 срібних і 9 бронзових нагород.

Особисті досягнення деяких спортсменів:

– «король біатлону», норвежець Уле-Ейнар Бйорндален здобув 7-му і 8-му золоті медалі, повторивши досягнення норвезького лижника Бйорна Делі. За загальною кількістю медалей Бйорндален випереджає Делі, таким чином він став титулованим спортсменом зимових Олімпіад за всі часи;

– російський шорт-трековик Віктор Ан став 6-ти разовим олімпійським чемпіоном, у тому числі тричі, представляючи Південну Корею і тричі – Росію;

– норвезька лижниця Маріт Бйорген, норвезький біатлоніст Еміль Гегле Свендсен і нідерландська ковзанярка Ірен Вюст стали 4-разовими олімпійськими чемпіонами;

– білоруська біатлоністка Дар'я Домрачева і російський шорт-трековик Віктор Ан здобули на цих Іграх 3 золотих медалі;

– італійський саночник Армін Цеггелер став першим спортсменом, який вигравав медалі на 6 зимових Олімпіадах поспіль;

– американка Лорін Вільямс стала п'ятою спортсменкою в історії Олімпійських ігор, яка вигравала медалі на зимових і літніх Олімпійських іграх у різних видах спорту. Окрім «срібла» в Сочі в бобслеї, Лорін також здобула срібну медаль в Афінах і золоту в Лондоні у легкій атлетиці;

– гірськолижниця Тіна Мазе здобула першу та другу золоті медалі в історії для незалежної Словенії на зимових Олімпіадах.

XXIII зимові Олімпійські ігри – проходили з 9 по 25 лютого 2018 року у місті Пхьончхані (Південна Корея). Талісманами Олімпійських ігор стали тигр Сухоран (в Олімпіаді) і ведмежа Пандабі (в Паралімпіаді).

У Пхьончхані розіграли 102 медалі у 15 видах спорту. Усього виступали 92 країни-учасниці (делегація з Росії під олімпійським прапором), з них Еквадор, Еритрея, Косово, Малайзія, Нігерія та Сінгапур дебютували на зимових іграх. Спортсмени з Кайманових Островів, Домініки та Перу

кваліфікувались, однак всі три олімпійські комітети повернули свої квоти Міжнародній федерації лижного спорту.

Спортсменам з Північної Кореї було дозволено перетнути демілітаризовану зону на шляху до Південної Кореї. Північна Корея домовилась з Південною Кореєю надіслати своїх спортсменів для участі в змаганнях. Дві країни йшли під одним прапором на церемонії відкриття на спеціально побудованому для цього Олімпійському стадіоні.

Україну представляли 33 атлети у 9 з 15 видів спорту: у біатлоні (11), фігурному катанні (4), санному спорті (6), фрістайлі (3), лижних гонках (4), гірськолижному спорті (2), сноубордингу (1), скелетоні (1) і лижному двоборстві (1).

В Зимовій олімпіаді брали участь такі українські спортсмени:

Біатлон – Юлія Джима, Олена Підгрушна, Валентина Семеренко, Віта Семеренко, Анастасія Меркушина, Ірина Варвинець, Сергій Семенов, Артем Прима, Дмитро Підручний, Володимир Семаков, Артем Тищенко.

Фігурне катання – Олександра Назарова – Максим Нікітін (танці на льоду), Анна Хниченкова (одиначне катання), Ярослав Паніот (одиначне катання).

Фрістайл – Олександр Абраменко (акробатика), Ольга Полюк (акробатика), Тетяна Петрова (могул).

Санний спорт – Олена Стецків (одиначка), Олена Шхумова (одиначка), Андрій Мандзій (одиначка), Антон Дукач (одиначка), Роман Захарків і Олександр Оболончик (двійка).

Лижні гонки – Тетяна Антипенко, Марина Анцибор, Олексій Красовський, Андрій Орлик.

Сноубординг – Аннамарі Данча.

Гірськолижний спорт – Іван Ковбаснюк, Ольга Книш.

Скелетон – Владислав Гераскевич.

Лижне двоборство – Віктор Пасічник.

Норвежські спортсмени на зимовій Олімпіаді посіли перше загальнокомандне місце, здобувши 39 нагород: 14 золотих, 14 срібних і 11 бронзових медалей.

Українські спортсмени на зимових Олімпійських іграх у Пхьончхані посіли 21-ту сходинку у медальному заліку. Єдину медаль Україні приніс Олександр Абраменко, завоювавши «золото» у фрістайлі. Він став першим олімпійським чемпіоном у цьому виді спорту в історії України.

За останні роки олімпійський рух набув грандіозних масштабів і столиці Ігор на час їхнього проведення стають столицями світу.

1.3.2. Літні Олімпійські ігри

Літні Олімпійські ігри 1992 або **XXV Літні Олімпійські ігри** проходили у місті Барселона (Каталонія, Іспанія), з 25 липня по 9 серпня 1992 року.

В Олімпійських іграх брали участь 9356 спортсменів. Розіграно 286 медалей в 32 видах спорту.

Українські спортсмени виступали на барселонській Олімпіаді в складі Об'єднаної команди [13].

Олімпійськими чемпіонами стали:

- Бебешко Сергій, Гаврилов Юрій – гандбол;
- Бризгіна Ольга – легка атлетика (біг, естафета 4x400 м);
- Гутцайт Вадим – фехтування (шабля, командні змагання);
- Гуцу Тетяна – спортивна гімнастика (командний залік, абсолютна першість);
- Джигалова Людмила – легка атлетика (біг, естафета 4x400 м);
- Жирко Олена, Ткаченко Марина – баскетбол;
- Коробчинський Ігор – спортивна гімнастика (командний залік);
- Кучеренко Олег – греко-римська боротьба (48 кг);
- Лисенко Тетяна – спортивна гімнастика (командний залік);
- Місютін Григорій – спортивна гімнастика (командний залік);
- Погосов Георгій – фехтування (командні змагання);
- Тимошенко Олександра – художня гімнастика;
- Шаріпов Рустам – спортивна гімнастика (командний залік).

Українці – срібні призери Олімпіади 1992:

- Тетяна Доровських – легка атлетика;
- Тетяна Гуцу – гімнастика спортивна;
- Місютін Григорій – гімнастика спортивна (4);
- Тимур Таймазов – важка атлетика;
- Михайло Сливинський – веслування на каное;
- Ольга Бризгіна – легка атлетика;
- Сергій Голубицький – фехтування;
- Ростислав Зауличний – бокс;
- Інесса Кравець – легка атлетика;
- Павло Хникін – плавання (2).

Перше місце в неофіційному медальному заліку посіла Об'єднана команда, здобувши 45 золотих, 38 срібних і 29 бронзових нагород; друге місце – команда США з 37 золотими, 34 срібними і 37 бронзовими; третє місце посіла команда Німеччини, здобувши 33 золотих, 21 срібну і 28 бронзових нагород.

На першій літній для самостійної України **XXVI Олімпіаді в Атланті 1996 року (США)** вітчизняні спортсмени здобули 23 медалі, 9 з яких найвищого гатунку і посіли 9 загальнокомандне місце. Збірну країни представляли 231 спортсмен (146 чоловіків, 85 жінок). Першим чемпіоном літніх Олімпійських ігор став борець греко-римського стилю В'ячеслав Олійник. Володимир Кличко став Чемпіоном з боксу у надважкій ваговій категорії.

Олімпійські чемпіони:

- Інесса Кравець – легка атлетика, жінки, потрійний стрибок;
- Володимир Кличко – бокс, чоловіки, надважка вага;
- Рустам Шаріпов – гімнастика, чоловіки, бруси;
- Лілія Подкопаєва – гімнастика, жінки, вільні вправи;
- Лілія Подкопаєва – гімнастика, жінки, абсолютна першість;
- Катерина Серебрянська – гімнастика, жінки, особиста першість;
- Тимур Таймазов – важка атлетика, чоловіки (108 кг);
- В'ячеслав Олійник – боротьба, греко-римська боротьба, чоловіки (90 кг);

- Євген Браславець та Ігор Матвієнко – вітрильний спорт, чоловіки, 470.

Срібні призери:

- Лілія Подкопаєва – гімнастика, жінки, бруса;
- Інна Фролова, Світлана Мазій, Діна Мифтахутдінова та Олена Ронжина – академічне веслування, жінки, парні четвірки.

Бронзові призери:

- Олена Садовнича – стрільба з лука, жінки, індивідуальна першість;
- Олександр Багач – легка атлетика, чоловіки, штовхання ядра;
- Олександр Крикун – легка атлетика, чоловіки, метання молота
- Інга Бабакова – легка атлетика, жінки, стрибки у висоту;
- Олег Кірюхін – бокс, чоловіки, перша найлегша вага;
- Ігор Коробчинський, Олег Косяк, Григорій Місютін, Володимир Шаменко, Рустам Шаріпов, Олександр Світличний та Юрій Єрмаков – гімнастика, чоловіки, командна першість;
- Олена Вітриченко – гімнастика, жінки, особиста першість;
- Денис Готфрід – важка атлетика, чоловіки (99 кг);
- Андрій Калашников – боротьба, чоловіки, греко-римська боротьба (52 кг);
- Ельбрус Тедєєв – боротьба, чоловіки, вільна боротьба (62 кг);
- Заза Зазіров – боротьба, чоловіки, вільна боротьба (68 кг);
- Олена Пахольчик і Руслана Таран – вітрильний спорт, жінки, 470.

На Олімпійських іграх дебютували софтбол, пляжний волейбол, маунтінбайк, жіночий футбол і гонки екіпажів легкої ваги в академічному веслуванні.

На XXVII Олімпіаді, що відбувалася з 13 вересня по 1 жовтня 2000 року в Сідней (Австралія) українські спортсмени завоювали 23 медалі, з них 3 золоті, 10 срібних і 10 бронзових. Олімпійськими чемпіонами стали Яна Клочкова (комплексне плавання на 400 та 800 метрів) і Микола Мільчев у стрільбі.

Олімпійські чемпіони:

- Микола Мільчев – стрільба, чоловіки, скіт;
- Яна Клочкова – плавання, жінки, 200 м;
- Яна Клочкова – плавання, жінки, 400 м.

Срібні призери:

- Катерина Сердюк, Наталя Бурдейна та Олена Садовнича – стрільба з лука, жінки, команда;
- Андрій Котельник – бокс, чоловіки, 60 кг
- Сергій Доценко – бокс, чоловіки, 67 кг;
- Сергій Чернявський, Олександр Феденко, Сергій Матвєєв і Олександр Симоненко – велоспорт, чоловіки, команда 4000 м;
- Олександр Береш, Валерій Гончаров, Руслан Мезенцев, Валерій Перешкура, Олександр Світличний і Роман Зозуля – гімнастика, чоловіки, команда;
- Оксана Цигулева – гімнастика, жінки, батут;
- Денис Силантьєв – плавання, чоловіки, 200 м, батерфляй;
- Яна Клочкова – плавання, жінки, 800 м, вільний стиль;
- Давид Саладзе – боротьба, чоловіки, греко-римська боротьба, (97 кг);
- Євген Буслович – боротьба, чоловіки, вільна боротьба (58 кг).

Бронзові призери:

- Роман Щуренко – легка атлетика, чоловіки, стрибок у довжину;
- Олена Говорова – легка атлетика, жінки, потрійний стрибок;
- Володимир Сидоренко – бокс, чоловіки, 51 кг;
- Сергій Данильченко – бокс, чоловіки, 54 кг;
- Андрій Федчук – бокс, чоловіки, 81 кг;
- Ірина Янович – велоспорт, жінки, спринт;
- Ганна Сорокіна та Олена Жупіна – стрибки у воду, жінки, синхронно;
- Олександр Береш – гімнастика, чоловіки, індивідуальна першість;
- Руслан Машуренко – дзюдо, чоловіки, 90 кг;

– Олена Пахольчик і Руслана Таран – вітрильний спорт, жінки, 470.

Українські спортсмени посіли 21 загальнокомандне місце. Перше місце здобула команда США, здобувши 94 олімпійські нагороди (37 золотих, 24 срібних, 33 бронзових).

У 2004 році **XXVIII Олімпійські ігри** повернулися на історичну батьківщину – до Афін (Греція), де національна команда України була представлена 239 спортсменами у 23 видах спорту. Загалом в змаганнях взяли участь 10 625 спортсменів з 201 країни. На Іграх було розіграно 301 комплект нагород в 28 видах спорту. Ігри відвідало 3 875 479 глядачів. Українська збірна знову досить вдало виступила. У скарбничці українських спортсменів опинилося знову ж таки 23 нагороди, і 9 з них були золотими (12 загальнокомандне місце). Зокрема, Яна Клочкова здобула 2 золоті медалі, перемігши на дистанції 200 м і 400 м (комплексне плавання). За виняткові спортивні досягнення на Олімпійських іграх, виявлені мужність, самовідданість і волю до перемоги, піднесення спортивного авторитету України у світі Яна Клочкова отримала кілька державних нагород і найвищу – звання Герой України.

Олімпійські чемпіони:

- Юрій Білоног – легка атлетика, штовхання ядра;
- Валерій Гончаров – гімнастика, паралельні бруси;
- Юрій Нікітін – гімнастика, стрибки на батуті;
- Олена Костевич – стрільба, пневматичний пістолет, 10 м;
- Яна Клочкова – плавання, 200 м комплексним плаванням;
- Яна Клочкова – плавання, 400 м комплексним плаванням;
- Наталія Скакун – важка атлетика, жінки, 63 кг;
- Ельбрус Тедеев – боротьба, чоловіки, легка вага;
- Ірина Мерлені – боротьба, жінки, найлегша вага.

Срібні призери:

- Олена Красовська – легка атлетика, 100 м з бар'єрами;
- Роман Гонтюк – дзюдо, чоловіки, середня вага;
- Георгій Леончук, Родіон Лука – вітрильний спорт, клас “49 er”;

- Ганна Калініна, Світлана Матевушева, Руслана Таран – вітрильний спорт, інглінг;
- Ігор Разорьонов – важка атлетика, чоловіки, важка вага.

Бронзові призери:

- Дмитро Грачов, Віктор Рубан, Олександр Сердюк – стрільба з лука, чоловіки, команда;
- Тетяна Терещук-Антіпова – легка атлетика, 400 м з бар'єрами;
- Вікторія Стьопіна – легка атлетика, стрибки у висоту;
- Ганна Балабанова, Олена Череватова, Інна Осипенко, Тетяна Семикіна – веслування на байдарках і каное, байдарка-четвірка, 500 метрів;
- Владислав Третьак – фехтування, шабля;
- Ганна Безсонова – гімнастика, індивідуальна першість;
- Анастасія Бородіна, Наталія Борисенко, Ганна Бурмістрова, Ірина Гончарова, Наталія Ляпіна, Галина Маркушевська, Олена Радченко, Оксана Райхель, Людмила Шевченко, Тетяна Шинкаренко, Ганна Сюкало, Олена Цигиця, Марина Вергелюк, Олена Яценко, Лариса Заспа – гандбол, жіноча команда;
- Сергій Білоущенко, Сергій Гринь, Олег Ликов, Леонід Шапошніков – академічне веслування, четвірка;
- Андрій Сердінов – плавання, 100 м батерфляєм.

Перше місце в неофіційному командному заліку посіла збірна команда США, здобувши 103 нагороди (35 золотих, 39 срібних, 29 бронзових).

Ігри XXIX Олімпіади проводилися у Пекіні, столиці КНР, з 8 по 24 серпня 2008 року. На цій Олімпіаді відбулися 623 змагання з 28 видів спорту за 302 комплекти медалей, котрі виборювали більш ніж 16 тисяч спортсменів.

У Пекіні національна команда України була представлена 254 спортсменами у 28 видах спорту. 23 серпня 2008 року українські спортсмени встановили рекорд за кількістю медалей завойованих на Олімпійських іграх – 27 нагород, що перевищило 23 медалі, на кожній із трьох останніх літніх

Олімпіад. У неофіційному командному заліку українська команда була 11, здобувши 7 золотих нагород, 5 срібних і 15 бронзових.

Олімпійські чемпіони:

- Галина Пундик, Ольга Харлан, Олена Хомрова, Ольга Жовнір – фехтування, жінки, шабля, командна першість;
- Артур Айвазян – кульова стрільба, чоловіки, гвинтівка, лежачи, 50 м;
- Віктор Рубан – стрільба з лука, чоловіки, особиста першість;
- Олександр Петрів – кульова стрільба, чоловіки, швидкісний пістолет, 25 м;
- Наталя Добринська – легка атлетика, жінки, семиборство;
- Інна Осипенко-Радомська – веслування на байдарках та каное, жінки, байдарка одиночна, 500 м;
- Василь Ломаченко – бокс, чоловіки, до 57 кг.

Срібні призери:

- Ольга Коробка – важка атлетика, жінки, більше 75 кг;
- Юрій Сухоруков – кульова стрільба, чоловіки, гвинтівка з трьох позицій, 50 м;
- Василь Федоришин – вільна боротьба, чоловіки, до 60 кг;
- Андрій Стаднік – вільна боротьба, чоловіки, до 66 кг;
- Ірина Ліщинська – легка атлетика, жінки, біг 1500 м.

Бронзові призери:

- Роман Гонтюк – дзюдо, чоловіки, до 81 кг;
- Ілля Кваша, Олексій Пригоров – стрибком у воду, чоловіки, синхронні, трамплін 3 м;
- Наталя Давидова – важка атлетика, жінки, до 69 кг;
- Армен Варданян – греко-римська боротьба, чоловіки, до 66 кг;
- Ірина Мікульчин-Мерлені – вільна боротьба, жінки, до 48 кг;
- Леся Калитовська – велоспорт, жінки, трек, індивідуальна гонка-переслідування;
- Олександр Воробйов – спортивна гімнастика, чоловіки, вправи на кільцях;

- Олена Антонова – легка атлетика, жінки, метання диску;
- Тарас Данько – вільна боротьба, чоловіки, до 84 кг;
- Вікторія Терещук – сучасне п'ятиборство, жінки;
- В'ячеслав Глазков – бокс, чоловіки, понад 91 кг;
- Денис Юрченко – легка атлетика, чоловіки, стрибки з жердиною;
- Юрій Чебан – веслування на байдарках та каное, чоловіки, каное одиночне, 500 м;
- Наталія Тобіас – легка атлетика, жінки, біг 1500 м;
- Ганна Безсонова – художня гімнастика.

Китайські спортсмени були першими, здобувши 100 медалей (51 золоту, 21 срібну, 28 бронзових).

Цікаві факти:

– вперше олімпійська збірна команда України мала свій талісман – лелек;

– Інна Радомська стала олімпійською чемпіонкою Пекіна з веслування на байдарках та каное, випередивши італійку Йозефу Ідем, що посіла друге місце, лише на 4 тисячних секунди. В багатьох інших видах спорту (плавання, легка атлетика тощо) такі результати зарахували б як однакові і вручили б дві золоті медалі;

– важкоатлетка Ольга Коробка – найважча учасниця Олімпійських ігор 2008 року. Її маса становить 167 кг;

– Василь Ломаченко (17 лютого, 1988, м. Білгород-Дністровський, Одеська область) – український боксер-любитель у ваговій категорії до 60 кг, чемпіонлітніх Олімпійських ігор в Пекіні та Лондоні, чемпіон світу 2009 року, чемпіон світу 2011 року. Заслужений майстер спорту. На літніх Олімпійських іграх в Пекіні в 2008 році він став першим, перемігши у фіналі представника Франції Хедафі Джелхіра з рахунком 9:1. Міжнародна боксерська асоціація АІВА визнала Ломаченка найтехнічнішим боксером олімпійського турніру 2008 року та вручила йому Кубок Вела Баркера. На Олімпіаді у Лондоні 2012 року знову став чемпіоном. У фіналі переміг Хан Сун Чула з Південної Кореї. Протягом 2012–2013 років був у складі

боксерської команди Українські отамани, що виступала в аматорській лізі World Series of Boxing. Тут не зазнав жодної поразки;

– Олександр Петрів здобув золоту медаль у стрільбі з швидкострільного пістолета на дистанції 25 м, встановивши новий Олімпійський рекорд – 780,2 очка.

Відтоді з олімпійської програми виключено бейсбол та софтбол, тому на Лондонській Олімпіаді 2012 року проводилися змагання тільки з 26 видів спорту. На Зимових Олімпіадах проводяться змагання з 7 видів спорту.

Літні Олімпійські Ігри 2012 – Ігри XXX Олімпіади були проведені у Лондоні, столиці Великої Британії. В іграх брали участь близько 10 тисяч спортсменів з 204 національних олімпійських комітетів. Українські спортсмени посіли 14 загальнокомандне місце, здобувши 20 нагород – 6 золотих, 5 срібних і 9 бронзових.

Олімпійські чемпіони:

- Яна Шемякіна – фехтування, індивідуальна шпага;
- Катерина Тарасенко, Наталія Довгодько, Анастасія Коженкова, Яна Дементьєва – академічне веслування, парні четвірки;
- Олексій Торохтій – важка атлетика, вагова категорія до 105 кг;
- Юрій Чебан – веслування на байдарках і каное, каное-одиначки, 200 метрів;
- Олександр Усик – бокс, вагова категорія до 91 кг;
- Василь Ломаченко – бокс, вагова категорія до 60 кг.

Срібні призери:

- Інна Осипенко-Радомська – веслування на байдарках і каное, байдарки-одиначки, 500 метрів;
- Інна Осипенко-Радомська – веслування на байдарках і каное, байдарки-одиначки, 200 метрів;
- Олександр П'ятниця – легка атлетика, метання спису;
- Денис Берінчик – бокс, вагова категорія до 64 кг;
- Валерій Андрійцев – боротьба, вільна боротьба, до 96 кг.

Бронзові призери:

- Олена Костевич – стрільба, пневматичний пістолет, 10 метрів;
- Юлія Каліна – важка атлетика, вагова категорія до 58 кг;
- Олена Костевич – стрільба, пістолет, 25 метрів;
- Ольга Харлан – фехтування, індивідуальна шабля;
- Ольга Саладуха – легка атлетика, потрійний стрибок;
- Ігор Радівілов – спортивна гімнастика, опорний стрибок;
- Олеся Повх, Христина Стуй, Марія Ремень, Єлизавета Бризгіна – легка атлетика, естафета 4×100 метрів;
- Тарас Шелестюк – бокс, вагова категорія до 69 кг;
- Олександр Гвоздик – бокс, вагова категорія до 69 кг.

Перше місце посіла команда з США, здобувши 104 нагороди (46 золотих, 29 срібних, 29 бронзових).

Літні Олімпійські ігри 2016 – XXXI Літні Олімпійські ігри, що відбулись з 5 по 21 серпня 2016 року в Ріо-де-Жанейро (Бразилія); перші Олімпійські ігри, які проходили в Південній Америці.

Програма змагань залишилась майже така сама, що й на попередніх Іграх. 9 жовтня 2009 року на тій ж сесії МОК, де було обрано місто, пройшло голосування, на якому було прийнято рішення про включення регбі-7 та гольфу в список олімпійських видів спорту.

Загалом 186 Національних олімпійських комітетів були представлені принаймні одним атлетом. Також взяла участь команда незалежних атлетів.

Південний Судан і Косово дебютували на Олімпійських іграх.

У жовтні 2015 року збірну Кувейту відсторонили від участі вдруге за п'ять років через втручання уряду у справи НОК.

У листопаді 2015 року IAAF відсторила збірну Росії з легкої атлетики від всіх міжнародних змагань, включаючи Олімпійські ігри 2016 після звіту Всесвітнього антидопінгового агентства.

Через європейську міграційну кризиту інші причини МОК дозволив атлетам сформувати незалежну команду під

Олімпійським прапором. На попередніх Олімпійських іграх біженці не мали змоги взяти участь через неспроможність представляти свої рідні НОК. 2 березня 2016 МОК оголосив про план сформувати збірну біженців, яка буде складатися з 10 спортсменів.

Збірна України на літніх Олімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро складалася з 206 спортсменів, які брали участь у двадцяти семи офіційно зареєстрованих в Україні видах спорту. Серед них 8 олімпійських чемпіонів.

Перше загальнокомандне місце посіла команда з США з 121 медаллю: 46 золотих, 37 срібних і 38 бронзових. Друге місце за Великою Британією, а третє завоювали спортсмени з Китаю.

Україна посіла на Олімпійських іграх 31 місце із 11 медалями: 2 золоті, 5 срібних і 4 бронзових.

Олімпійські чемпіони [10]:

- Олег Верняєв – спортивна гімнастика, паралельні бруси. Чотириразовий чемпіон Європи, дворазовий чемпіон Європейських ігор. У 2015 році став першим українським спортсменом, який завоював Кубок світу зі спортивної гімнастики;
- Юрій Чебан – веслування на каное. Дворазовий олімпійський чемпіон. Юрій виграв одиночну гонку, причому спершу його не пустили до фінального запливу. Як виявилось згодом, спортсмен сам відстояв перед суддями своє право боротися за медалі. Ю. Чебан є дворазовим чемпіон світу та бронзовим призером Олімпійських ігор 2008 року.

Срібні призери:

- Олег Верняєв – спортивна гімнастика, особисте багатоборство;
- Сергій Куліш (місце народження: Черкаси) – стрільба з пневматичної гвинтівки. 23-річний снайпер приніс Україні першу нагороду Ігор-2016;
- Ольга Харлан, Аліна Комащук, Олена Кравацька, Олена Вороніна – фехтування на шаблях;

- Жан Беленюк – греко-римська боротьба. Жан двічі ставав чемпіоном Європи, а також виграв «золото» чемпіонату світу.
- Павло Тимощенко – сучасне п'ятиборство. Учасник трьох олімпійських ігор (2008, 2012, 2016). Чемпіон світу (особистий залік) та чемпіон Європи (змішана естафета).

Бронзові призери:

- Ольга Харлан – фехтування на шаблях. Харлан виграла дві нагороди: окрім «бронзи» в особистому заліку, ще й «срібло» у командних змаганнях. Ольга є олімпійською чемпіонкою 2008 року, 4-разовою чемпіонкою світу та 7-разовою чемпіонкою Європи;
- Дмитро Янчук та Тарас Міщук – веслування на каное. Чемпіони Європи (C-2 1000 м);
- Богдан Бондаренко – стрибки у висоту. Особистий рекорд: 242 см. Чемпіон світу та Європи;
- Ганна Різатдінова – художня гімнастика. Чемпіонка світу у вправі з обручем (2013), багаторазовий призер чемпіонатів світу та Європи.

Найтитулованішою українською олімпійською чемпіонкою є херсонська гімнастка Лариса Латиніна. Вона завойовувала звання олімпійського чемпіона 9 разів і завоювала загалом 18 олімпійських нагород.

Аналізуючи рівень розвитку олімпійського спорту в Україні за останні десятиліття, слід зазначити, що основні досягнення були в літніх видах спорту, насамперед, у легкій атлетиці, гімнастиці, фехтуванні, різних видах боротьби, гандболі, футболі, стрільбі та деяких інших.

Види спорту, виключені з олімпійської програми:

- водні лижі (як олімпійський вид спорту був у 1972 році);
- гольф (1900, 1904);
- перегони на катерах (1908);
- же-де-пом (фр. *jeu de raquette*) (1908);
- крикет (1900);
- крокет (1900);
- лакрос (1904, 1908);

- баскська пелота (1900);
- перетягування канату (1900, 1904, 1908, 1912, 1920);
- поло або човган (національна гра) (1900, 1908, 1920, 1924, 1936);
- ракетки (1908);
- регбі (1900, 1908, 1920, 1924) – включено до програми Літніх Олімпійських ігор 2016;
- рок (1904);
- хокей на роликах (1992).

Контрольні питання:

1. Розкажіть де і коли зародилися Олімпійські ігри.
2. Коли відновилися Олімпійські ігри сучасності? Хто був їх засновником?
3. Коротко розкажіть про зимові Олімпійські ігри.
4. Як виступала збірна команда СРСР на зимових Олімпійських іграх?
5. Коротко охарактеризуйте літні Олімпійські ігри.
6. Назвіть українських спортсменів на Олімпійських іграх у складі збірної СРСР.
7. Коли українські спортсмени почали самостійно виступати на зимових Олімпійських іграх?
8. Розкажіть про успіхи української збірної на зимових Олімпійських іграх.
9. Назвіть найвидатніших українських спортсменів-олімпійців зимових Олімпійських ігор.
10. Коли українські спортсмени почали самостійно виступати на літніх Олімпійських іграх?
11. Розкажіть про успіхи української збірної на літніх Олімпійських іграх.
12. Назвіть найвидатніших українських спортсменів-олімпійців літніх Олімпійських ігор.

РОЗДІЛ II. ЮНАЦЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

Юнацькі Олімпійські ігри – це спеціальні Олімпійські ігри серед спортсменів-юніорів у віці від 14 до 18 років. Проходять як літні, так і зимові Ігри. Вони проводяться раз на чотири роки – літні з 2010 року, а зимові з 2012 [13].

2.1. Літні юнацькі Олімпійські ігри

У 2010 році вперше в історії олімпійського руху провели **I літні юнацькі Олімпійські ігри** (Сінгапур). Близькуче виступила команда України, яка виборола 3 місце в неофіційному командному заліку серед 204 команд, поступившись лише Китаю та Росії. Вона завоювала 10 золотих, 9 срібних та 16 бронзових медалей.

Олімпійські чемпіони:

- Дарина Зевіна – плавання (100 м на спині);
- Андрій Говоров – плавання (50 м вільним стилем), (50 м батерфляй);
- Олександр Сатін – стрибки на батуті;
- Олег Степко – спортивна гімнастика (вправи на коні, вправи на брусах);
- Ігор Лященко – легка атлетика (спортивна ходьба на 10 км);
- Катерина Дерун – легка атлетика (метання списа);
- Анастасія Спас – сучасне п'ятиборство (змішана естафета);
- Денис Кушніров – стрільба (пневматичний пістолет, 10 м).

Літні юнацькі Олімпійські ігри 2014, офіційно відомі як **Ігри II Олімпіади** (2014 Summer Youth Olympics), пройшли в Нанкін, Китай з 16 по 28 серпня 2014 року. У них брали участь 3600 спортсменів з 201 країни. 58 українських спортсменів брали участь у 20 видах спорту та здобули 29 нагороди – 9 золотих, 9 срібних і 11 бронзових.

Олімпійські чемпіони:

- Михайло Романчук – плавання (400 м вільним стилем);
- Раміль Гаджиєв – бокс (75 кг);
- Антон Кузнецов – сучасне п'ятиборство (змішана естафета);
- Гліб Піскунов – легка атлетика (метання молота);
- Павло Коростильов – кульова стрільба (пневматичний пістолет);
- Юлія Левченко – легка атлетика (стрибки у висоту);
- Єлизавета Бабій – легка атлетика (стрибки у довжину);
- Ангеліна Калініна – теніс (жіночі пари);
- Анастасія Малявіна – плавання (200 м брасом).

На юнацьких Олімпійських іграх золоті медалі здобули 17 спортсменів з України, в тому числі троє спортсменів в складі змішаної команди (в команді беруть участь спортсмени з різних країн, тому ця медаль не зараховується до медального заліку України).

Літні юнацькі Олімпійські ігри 2018, офіційно відомі як **III літні Юнацькі Олімпійські ігри 2018 року** (2018 Summer Youth Olympics) – пройшли з 6 по 18 жовтня 2018 року в Буенос-Айресі (Аргентина) серед спортсменів-юніорів. Учасниками змагань стали юні атлети віком від 15 до 18 років з 206-ти країн світу, які розіграли 241 комплект нагород у 32 видах спорту (34 спортивні дисципліни).

Перше місце посіла Російська Федерація – 59 нагород (29–18–12), другим став Китай – 36 (18–9–9), третьою – Японія – 39 (15–12–12).

У підсумковому медальному заліку українці фінішували десятими, здобувши 23 нагороди: 7 золотих та по 8 срібних і бронзових.

Всі медалі українських спортсменів на юнацьких Олімпійських іграх:

Золоті медалі – 7:

- Катерина Чорній – фехтування на шпазі (особисте золото і в змішаній команді);
- Назар Чепурний – спортивна гімнастика (змішана команда);
- Іван Тищенко – академічне веслування (одиначка);

- Валерія Іваненко – легка атлетика (метання молота);
- Михайло Кохан – легка атлетика (метання молота);
- Ярослава Магучіх – легка атлетика (стрибки у висоту).

Срібні медалі – 8:

- Денис Кесиль – плавання (200 м батерфляєм);
- Анастасія Прозорова – бадмінтон (змішана команда);
- Софія Лискун – стрибки в воду (вишка, 10 м);
- Оксана Чудик – вільна боротьба (вагова категорія до 65 кг);
- Назар Чепурний – спортивна гімнастика (опорний стрибок);
- Христина Прикордонна – художня гімнастика (багатоборство);
- Тарас Бондарчук – бокс (вагова категорія до 60 кг);
- Максим Галінічев – бокс (вагова категорія до 56 кг).

Бронзові медалі – 8:

- Олег Вередіба – дзюдо (вагова категорія до 55 кг);
- Дмитро Гонта – кульова стрільба (змішана команда у стрільбі з пневматичного пістолета на 10 м);
- Анастасія Бачинська – спортивна гімнастика (багатоборство та вільні вправи);
- Олег Дорошук – легка атлетика (стрибки у висоту);
- Владислав Остапенко – вільна боротьба (вагова категорія до 55 кг);
- Софія Лискун – стрибки в воду (змішані команди);
- Дарина Плохотнюк і Олександр Мадей – спортивна акробатика.

Наступні літні юнацькі Олімпійські ігри відбудуться 2022 року в Дакарі, Сенегал.

2.2. Зимові юнацькі Олімпійські ігри

Зимові юнацькі Олімпійські ігри 2012, офіційно відомі як **Ігри I Олімпіади**, відбувалися в Інсбруку (Австрія) з 13 по 22 січня 2012 року. Українська юнацька збірна на Іграх була представлена 23 спортсменами у восьми видах спорту. Першу в історії медаль для України на Зимових юнацьких Олімпійських іграх вибороли фігуристи Олександра Назарова і Максим Нікітін. Вони здобули «срібло» у спортивних

танцях на льоду, пропустивши вперед росіян Анну Яновську і Сергія Мозгова. Ще дві срібні медалі для України здобули фігурист Ярослав Паніот в командних змаганнях та Марія Долгополова у командних змаганнях з шорт-треку (у заліку медалей – ці медалі зараховані до змішаної команди, оскільки в команді виступали спортсмени різних країн).

Зимові юнацькі Олімпійські ігри 2016, офіційно відомі як **II зимові юнацькі Олімпійські ігри** (англ. *II Winter Youth Olympic Games*) пройшли в Ліллекхаммері, Норвегія з 12 по 21 лютого 2016 року. В іграх взяли участь 1067 спортсменів з 71 країни. Було розіграно 70 комплектів нагород.

Ліллекхаммер став другим в історії містом після австрійського Інсбрука, котре приймало як зимові Олімпійські ігри, так і зимові юнацькі Олімпійські ігри.

15 лютого українська біатлоністка Христина Дмитренко виграла гонку переслідування й здобула першу для України золоту медаль зимових юнацьких Олімпійських ігор. 16 лютого в командних змаганнях зі сноубордкросу змішана четвірка з українкою Дариною Кириченко у складі завоювала бронзові медалі.

20 лютого в командних змаганнях з фігурного катання Іван Шмуратко у складі змішаної команди Future завоював срібну медаль.

В неофіційному командному заліку Україна з 1 золотою медаллю посіла 18 місце, а перше місце завоювала команда зі США з 16 нагородами: 10 – золотих і 6 срібних.

Контрольні питання:

1. Коли розпочалися юнацькі Олімпійські ігри?
2. Які успіхи українських спортсменів на літніх юнацьких Олімпійських іграх?
3. Як виступали українські спортсмени на зимових юнацьких Олімпійських іграх?
4. Назвіть українських чемпіонів і призерів юнацьких Олімпійських ігор.

РОЗДІЛ III. ПАРАЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

Паралімпійські ігри – міжнародні спортивні змагання для людей із обмеженими фізичними можливостями. Традиційно проводяться після Олімпійських ігор, а починаючи з 1992 на тих же аренах, що й Олімпійські ігри. 2001 року ця практика закріплена угодою між МОК і Міжнародним паралімпійським комітетом (МПК). Літні Паралімпійські ігри проводяться з 1960 року, а зимові Паралімпійські ігри – з 1976 року.

Виникнення видів спорту, в яких можуть брати участь люди із обмеженими можливостями, пов'язують з ім'ям англійського нейрохірурга Людвіга Гутмана, який, долаючи вікові стереотипи по відношенню до людей з фізичними вадами, увів спорт у процес реабілітації хворих з ушкодженнями спинного мозку. Він на практиці довів, що спорт для людей з обмеженими фізичними можливостями створює умови для успішної життєдіяльності, відновлює психічну рівновагу, дозволяє повернутися до повноцінного життя. З 1948 року за його ініціативою серед інвалідів-

колясочників щорічно проводяться Стоук-Мандевільські ігри (за назвою міста Стоук-Мандевіль, де розташований реабілітаційний центр).

Літні види спорту:

- важка атлетика (пауерліфтинг);
- легка атлетика;
- стрільба з лука;
- плавання;
- дзюдо;
- велосипедний спорт;
- теніс на візках;
- фехтування;
- футбол 7×7;
- футбол 5×5;
- баскетбол на візках;
- виїздка;
- стрільба;
- волейбол;
- регбі на візках;
- танці на візках;
- голбол;
- настільний теніс;
- веслувальний спорт;
- вітрильний спорт.

Зимові види спорту:

- лижні перегони;
- біатлон;
- гірськолижний спорт;
- хокей;
- керлінг.

3.1. Літні Паралімпійські ігри

X Літні Паралімпійські ігри 1996 (англ. *1996 Summer Paralympics*) пройшли в місті Атланта (США) з 15 серпня по 26 серпня. На змагання приїхало 3195 (2415 чоловіків,

780 жінок) спортсменів, які змагалися у 20 видах спорту та розіграли 508 комплектів нагород. Вперше українські паралімпійці брали участь у Паралімпіаді саме в Атланті, виборовши 1 золоту, 4 срібні та 2 бронзові медалі. В командному заліку посіла 44-те місце. Перше місце виборола команда США з 157 нагородами: 46 золотих, 46 срібних і 65 бронзових медалей.

XI Літні Паралімпійські ігри 2000 пройшли в місті Сідней (Австралія) з 18 по 29 жовтня. На змагання приїхали 3843 (2867 чоловіків, 979 жінок) спортсменів, які змагалися у 20 видах спорту та розіграли 551 комплект нагород.

Команда України здобула 37 медалей: 3 золоті, 20 срібних і 14 бронзових та здійснила найбільший прорив, який був тоді необхідним для привернення уваги уряду України до паралімпійського спорту.

Перше загальнокомандне місце здобули спортсмени з Австралії з 149 нагородами: 63 золотих, 39 срібних, 47 бронзових.

XII Літні Паралімпійські ігри 2004 проходили в місті Афіни (Греція), з 17 по 28 вересня. Паралімпійські ігри 2004 року включали в себе 19 видів спорту. Вперше були включені футбол для команд з 5 сліпих, волейбол для сидячих жінок та теніс для інвалідів-колясочників.

На Паралімпійських іграх українська команда здобула 55 медалей, включаючи 24 золотих, 12 срібних і 19 бронзових та посіла шосте місце у командному заліку.

Перше загальнокомандне місце здобули спортсмени з Китаю з 141 нагородою: 63 золотих, 46 срібних, 32 бронзових.

XIII Літні Паралімпійські ігри пройшли в Пекіні (Китай) у вересні 2008 року. На Паралімпіаді у Пекіні українські спортсмени здобули 74 медалі: 24 золоті, 18 срібних та 32 бронзових, посівши 4 загальнокомандне місце.

Перше загальнокомандне місце здобули спортсмени з Китаю з 211 нагородами: 89 золотих, 70 срібних, 52 бронзових.

XIV Літні Паралімпійські ігри проходили в Лондоні (Великобританія) з 29 серпня по 9 вересня 2012 року. Програма XIV літніх Паралімпійських ігор у Лондоні включала в себе 20 видів спорту.

На літніх Паралімпійських іграх в Лондоні українські спортсмени виступили досить успішно, виборовши 85 медалей: 33 золотих, 24 срібних, 28 бронзових, посівши 4 загальнокомандне місце.

Перше загальнокомандне місце здобули спортсмени з Китаю з 231 нагородою: 95 золотих, 71 срібна, 65 бронзових.

XV Літні Паралімпійські ігри проходили в Ріо-де-Жанейро з 7 по 18 вересня 2016 року.

7 серпня 2016 року було дискваліфіковано збірну Росії. Через допінг-скандал РФ позбавилася права подавати заявки спортсменів на участь в іграх і не мала права брати участь в діяльності МПК.

Україну в XV літніх Паралімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро представляли 170 паралімпійців, які виборювали медалі в 15 видах спорту. Команда України здобула рекордну кількість нагород різного ґатунку – 117 нагород, у тому числі 41 золоту, 37 срібних та 39 бронзових медалей і вперше піднялася на третє місце в медальному заліку. Українські паралімпійці встановили 109 рекордів у трьох видах спорту: плаванні, легкій атлетиці пауерліфтингу, з яких 22 – рекорди світу, 54 – рекорди Європи і 32 – паралімпійські рекорди.

Перше місце посіла команда з Китаю, загалом здобувши 239 нагород; друге місце за командою з Великої Британії, яка здобула 147 нагород різного ґатунку.

3.2. Зимові Паралімпійські ігри

Україна брала участь у **VII Зимових Олімпійських іграх 1998 року** в Нагано (Японія) уперше за свою історію, і завоювала 9 медалей: 3 золоті, 2 срібні і 4 бронзових, посівши 14 загальнокомандне місце.

Перше місце посіла команда Норвегії, здобувши 40 медалей: 18 золотих, 9 срібних, 13 бронзових.

VIII Зимові Паралімпійські ігри 2002 відбулись у Солт-Лейк-Сіті (США) з 7 по 16 березня.

Україна брала участь в **Зимових Олімпійських іграх 2002 року** у Солт-Лейк-Сіті вдруге за свою історію, і завоювала 12 медалей (6 срібних і 6 бронзових), посівши 18 загальнокомандне місце.

Перше місце посіла команда Німеччини, здобувши 33 медалі: 17 золотих, 1 срібну, 15 бронзових.

IX Зимові Паралімпійські ігри 2006 відбулись у Турині (Італія) з 10 по 19 березня.

Україна на зимових Паралімпійських іграх 2006 у Турині була представлена 12 спортсменами у 2 видах спорту: біатлоні і лижних перегонах. Національна збірна здобула 29 медалей, враховуючи естафету, або 25 комплектів медалей, посівши третє загальнокомандне місце.

Перше місце посіла команда з Російської Федерації – 33 медалі, друге – Німеччина – 18 нагород, але на 1 золоту більше ніж українська збірна.

X Зимові Паралімпійські ігри 2010 проходили у Ванкувері (Канада) з 12 по 21 березня 2010 року.

Україна на зимових Паралімпійських іграх 2010 у Ванкувері була представлена 19 спортсменами у 3 видах спорту: біатлоні, лижних перегонах та гірськолижному спорті. Українські спортсмени вибороли 5 золотих, 8 срібних та 6 бронзових медалей, посівши у загальному медальному заліку 5 місце.

Перше місце посіла команда з Німеччини, здобувши 24 нагороди: 13 золотих, 5 срібних, 6 бронзових.

XI Зимові Паралімпійські ігри 2014 відбулися у Сочі (Росія), з 7 по 16 березня.

Україна на зимових Паралімпійських іграх 2014 у Сочі була представлена 23 спортсменами у 3 видах спорту: біатлоні, лижних перегонах та гірськолижному спорті. Це

були п'яті зимові ігри, у яких брала участь українська національна паралімпійська збірна із зимових видів спорту.

Всього на зимових Паралімпійських іграх 2014 були присутні 31 член команди, серед яких також було 8 спортсменів-лідерів (гідів).

В українській команді було 15 спортсменів із ураженнями опорно-рухового апарату, 8 – із вадами зору. Найстаршому учаснику було 37 років (Михайло Ткаченко), наймолодшій учасниці – 16 років (Катерина Павленко).

У неофіційному медальному заліку українська збірна зайняла четверте місце, здобувши 5 золотих, 9 срібних і 11 бронзових медалей (всього – 25), поступившись лише збірній Росії, Німеччини та Канади.

За загальною кількістю медалей у медальному заліку Україна посіла 2 місце, поступившись лише господарям – збірній Росії (всього 80 медалей).

ХІІ Зимові Паралімпійські ігри 2018 пройшли в Пхьончхані, Південна Корея, з 9 по 18 березня. У змаганнях взяли участь близько 570 спортсменів з 49 країн, які розіграли 80 комплектів медалей у 6 видах спорту, у тому числі у следж-хокеї – один; у керлінгу на візках – один; у біатлоні – 18; у лижних гонках – 20; у гірськолижному спорті – 30 та сноубордингу – 10.

Талісманом стало ведмежа Пандабі.

Цього року українську збірну у Пхьончхані представили 30 спортсменів: 23 з них брали участь у змаганнях, ще 10 – їхні гайди, люди, які допомагали спортсменам стартувати і пересуватися трасою. Україна зайняла шосте місце у загальному заліку. Всього збірна України здобула 22 медалі: золото – 7, срібло – 7, бронза – 8, взявши участь у змаганнях в 3 видах спорту (біатлон, лижні перегони, сноуборд), крім цього, спортсмени нашої збірної протягом Паралімпіади 2018 17 разів були 4-ми на фініші, 8 разів ставали 5-ми і 10 разів займали 6-е місце. Цей результат є найкращим для української збірної за останні 10 років. Перше місце в неофіційному

командному заліку здобула команда США з 36 медалями, друге місце посіли нейтральні паралімпійські спортсмени з 24 нагородами.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте Паралімпійські ігри. Коли вони проводяться?
2. Які успіхи українських спортсменів на літніх Паралімпійських іграх?
3. Як виступали українські спортсмени на зимових Паралімпійських іграх?
4. Назвіть літні та зимові Паралімпійські види спорту.

РОЗДІЛ IV. ДЕФЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

Дефлімпійські ігри (англ. «Deaflympic» від *deaf* – глухий) іноді **Сурдлімпійські ігри** (від франц. *sourds* «глухий») – санкціоновані Міжнародним олімпійським комітетом спортивні змагання найвищого рівня для людей, що нечують [5].

Перші Дефлімпійські ігри пройшли в 1924 році в Парижі. Учасниками були делегації Бельгії, Чехословаччини, Франції, Великої Британії, Нідерландів, Польщі, Угорщини, Італії, Латвії й Румунії.

Спортсмени перших Ігор брали участь в змаганнях з легкої атлетики, велоспорту, футболу, стрільби й плавання. Ігри пройшли успішно. 16 серпня 1924 року керівництво спортивних делегацій країн учасників на нараді вирішили організувати Міжнародний спортивний комітет глухих (МСКГ) (*Comite International des Sport des Sourds – CISS*), основною метою якого мало стати заснування союзу всіх спортивних федерацій глухих та розробка їх статуту для заснування та керівництва тільки що народжених Ігор. Того ж року було вирішено, що ігри проводитимуться кожні чотири роки.

Лише через 25 років, у січні 1949 року, в Австралії були проведені 1-ші Міжнародні зимові мовчазні ігри, в яких взяло участь 33 спортсмена з п'яти країн світу. У 1955 році Міжнародний олімпійський комітет визнав МСКГ як міжнародну федерацію з олімпійськими принципами, а через два роки комітет почав змінювати статут, приводячи його у відповідність до олімпійського. Нині МСКГ налічує більше 90 національних федерацій. Рішенням Виконавчого Комітету МОК у травні 2001 року Всесвітні ігри глухих перейменовано у Дефлімпійські («Deaflympic»). Того ж року у Римі були проведені 19-ті Дефлімпійські ігри. Більше 3000 спортсменів з 80 країн світу вели боротьбу за медалі найвищого гатунку.

4.1. Україна на Дефлімпійських іграх

У 1992 році було створено спортивну федерацію глухих України. Того ж року її було прийнято до Міжнародного спортивного комітету глухих з правом участі у всіх міжнародних змаганнях, які проводяться під його егідою.

4.1.1. Літні Дефлімпійські ігри

XVII літні Дефлімпійські ігри 1993 – міжнародні ігри, які пройшли у Софії (Болгарія).

1993 року Україна вперше взяла участь в Дефлімпійських іграх, як незалежна держава, де завоювала 8 нагород: 2 золоті, 4 срібні та 2 бронзові, посівши 13 загальнокомандне місце.

XVIII літні Дефлімпійські ігри 1997 проходили у Копенгагені (Данія). Українські спортсмени викликали цілий фурор, здобувши 20 нагород: 5 золотих, 10 срібних і 5 бронзових медалей та встановивши чотири світові рекорди. У неофіційному загальнокомандному заліку українці зайняли 9 місце.

XIX літні Дефлімпійські ігри 2001 відбулися в Римі (Італія) у 2001 році. Українські спортсмени здобули 32 медалі: 12 золотих, 12 срібних та 10 бронзових, встановивши 4 світові рекорди і посівши 4-те загальнокомандне місце серед 85 країн-учасниць.

XX літні Дефлімпійські ігри 2005 пройшли з 5 по 16 січня 2005 року в австралійських містах Мельбурн і Баллараті. Українська збірна зайняла 1-ше місце в загальнокомандному заліку, завоювавши 52 медалі: 21 золоту, 17 срібних і 14 бронзових, випередивши команди з Росії, США і Китаю.

XXI літні Дефлімпійські ігри 2009 – міжнародні ігри, які пройшли у місті Тайпей (Тайвань) з 5 по 15 вересня 2009 року. Це треті Дефлімпійські ігри, що пройшли у Азіато-Тихоокеанському регіоні. Дзюдо, карате і тхеквондо були вперше включені до програми літніх Дефлімпійських ігор.

Змагання на Дефлімпійських іграх 2009 пройшли у 20 видах спорту: 15 індивідуальних та 5 командних.

Українська збірна зайняла 2-ге місце в загальнокомандному заліку, завоювавши 67 медалей:

20 золотих, 22 срібні і 25 бронзових. Перше місце завоювали спортсмени з Російської Федерації, здобувши 98 медалей: 29 золотих, 41 срібну, 28 бронзових.

XXII літні Дефлімпійські ігри 2013 – міжнародні ігри, які пройшли з 25 липня по 5 серпня 2013 року в болгарських містах Софія і Правець. Змагання з марафону було проведено раніше у Фюссені (Німеччина) 21 липня.

Українська збірна зайняла 2-ге місце в загальнокомандному заліку, завоювавши 88 медалей: 21 золоту, 30 срібних і 37 бронзових. При цьому команда складалася зі 191 спортсмена і 45 тренерів.

XXIII літні Дефлімпійські ігри 2017 – міжнародні ігри, які проходили у місті Самсун (Туреччина) з 18 по 30 липня 2017 року. Змагання на Дефлімпійських іграх 2013 пройшли у 21 видах спорту: 16 індивідуальних та 5 командних.

Національна дефлімпійська збірна команда України (разом з тренерським штабом) була найбільшою за всю свою дефлімпійську історію – 290 осіб. Українські спортсмени взяли участь у 16 видах спорту із 21-го, представлених на Іграх. Це бадмінтон, баскетбол, боротьба вільна та греко-римська, боулінг, волейбол, дзюдо, карате, стрільба кульова, легка атлетика, плавання, пляжний волейбол, спортивне орієнтування, теніс настільний, тхеквондо, футбол. Нагороди було здобуто 15 видах спорту, при цьому найяскравішим можна вважати виступ збірної команди з карате. Кожен з українських спортсменів, який взяв участь у цих змаганнях привіз додому заслужену медаль. Так у здобутку дефлімпійців-каратистів: 6 золотих, 5 срібних та 4 бронзових нагород. Зокрема, рекордсменкою змагань стала представниця української Луганщини Карина Янчук. На її рахунку три золоті медалі у куміте. Ще одна наша рекордсменка Інна Мажара представляла Полтавщину. Вона виборола одразу 5 нагород в різних дисциплінах карате, з них: дві золоті медалі, одну срібну та дві бронзові.

Українська збірна зайняла 2-ге місце в загальнокомандному заліку, завоювавши 99 медалей: 21 золоту, 42 срібних і 36 бронзових.

Перше місце завоювали спортсмени з Російської Федерації, здобувши 199 медалей: 85 золотих, 53 срібних, 61 бронзову.

4.1.2. Зимові Дефлімпійські ігри

XIV зимові Дефлімпійські ігри 1999. Зимовий дефлімпійський дебют для нашої національної збірної команди відбувся в 1999 році на XIV зимових Всесвітніх іграх глухих, м. Давос (Швейцарія) (6–14.03.1999 р.), разом із 18 іншими країнами світу (загалом 273 атлети). Спортсмени змагались у чотирьох видах спорту: гірські лижі, сноубордінг, лижні перегони та хокей.

Українські дефлімпійці змагались лише у одному виді спорту – лижних перегонах і здобули лише 8-і та 9-ті місця. Команду представляло лише 7 спортсменів – 3 жінки та 4 чоловіка.

XV зимові Дефлімпійські ігри 2003 проходили в м. Сундсвалл (Швеція) 26.02.–09.03.2003 р. Українські спортсмени завоювали 1 срібло у чоловічій естафеті (3x10 км). Команду представляло 4 чоловіки, троє з яких стали переможцями в естафеті. Загалом, 253 атлети з 21 країни, змагаючись у чотирьох видах спорту – гірські лижі, сноубордінг, лижні перегони та хокей – брали участь у XV зимових Дефлімпійських іграх.

XVI зимові Дефлімпійські ігри 2007 проходили з 1 по 10 лютого 2007 року в м. Солт-Лейк-Сіті (США).

Національна дефлімпійська команда України, у складі якої було лише 8 спортсменів, достойно виступила на Іграх в Солт-Лейк-Сіті. Українські спортсмени змагалися лише у одному виді змагань: лижних гонках. В загально-командному заліку (за кількістю здобутих нагород) національна Дефлімпійська збірна команда України посіла почесне 5 місце, що є найкращим результатом за всю історію участі українських спортсменів з вадами слуху в зимових Дефлімпійських іграх. Сенсаційним високим результатом

української збірної стало 7 медалей: 4 срібних та 3 бронзових. Яскравим був командний виступ нашої команди в естафеті серед чоловіків та командному забігу серед жінок та чоловіків – три командні почесні срібні нагороди нашої національної збірної у цьому виді змагань за своєю цінністю можна прирівняти до золота найвищого гатунку.

XVII зимові Дефлімпійські ігри 2011 мали пройти в м. Високі Татри (Словаччина) з 3 по 10 лютого 2011 року, проте в зв'язку з неготовністю спортивних об'єктів та порушеннями правил під час організування програми, їх було відмінено.

XVIII зимові Дефлімпійські ігри 2015 – міжнародні дефлімпійські ігри, які пройшли із 28 березня по 5 квітня 2015 року у містах Ханти-Мансійськ та Магнітогорськ (Росія).

Змагання на Дефлімпійських іграх 2015 пройшли у 5 видах спорту: хокей з шайбою, керлінг, сноуборд, лижні перегони та гірські лижі. В іграх взяли участь 344 спортсмени з 27 країн.

Україна на зимових Дефлімпійських іграх 2015 була представлена 20 спортсменами у 3 видах спорту: керлінг, лижні перегони та гірськолижний спорт. У загальнокомандному заліку українські спортсмени посіли 9 місце з 7 медалями: 4 срібними і 3 бронзовими. Героєм української збірної став тернополянин Андрій Андрішин, який виборов 4 срібні нагороди в лижних перегонах.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте Дефлімпійські ігри. Коли українські спортсмени почали брати в них участь?
2. Які успіхи українських спортсменів на літніх Дефлімпійських іграх?
3. Які літні Дефлімпійські ігри були найуспішнішими для української збірної, чому?
4. Як виступали українські спортсмени на зимових Дефлімпійських іграх?
5. Які зимові Дефлімпійські ігри були відмінені та чому?

РОЗДІЛ V. ОЛІМПІЙЦІ ТА ПАРАЛІМПІЙЦІ ЧЕРКАЩИНИ

Черкащина завжди славилася своїми спортсменами-богатирами. Це і **Іван Максимович Піддубний** – шестиразовий чемпіон світу з боротьби (Париж, Мілан, Франкфурт, Нью-Йорк), і **Микола Сергійович Ріттер** – перший спортсмен з Черкащини на I Олімпійських іграх 1896 року у м. Афіни (Греція), і **Андрій Іванович Хіміч** – Олімпійський чемпіон XVIII Олімпіади 1964 року в м. Токіо (Японія) з веслування на каное та багато інших.

Ріттер Микола Сергійович – перший спортсмен з Черкащини на I Олімпійських іграх 1896 року у м. Афіни (Греція). Народився спортсмен 27 серпня 1865 року в м. Золотоноша Полтавської губернії у дворянській родині. Закінчивши місцеву гімназію, 23-річний Микола Ріттер разом з батьками виїхав до Києва. У Києві почав займатися в гуртках з фехтування, боротьби, кульової стрільби.

Наприкінці березня 1896 року М. Ріттер їде до Греції і подає заявку до секретаріату Олімпіади на участь у змаганнях з греко-римської боротьби, стрільби з карабіна і фехтування на рапірах. Окрім того, його було призначено офіційним кореспондентом щоденної газети на Олімпійських іграх «Кієвлянинь».

Розпочавши участь в I Олімпійських іграх М. Ріттер від подальшої участі відмовився і перебував на Олімпіаді як кореспондент газети. Свої враження він висловлював на сторінках газети так: «Олімпіада відкриває нову еру міжнародних спортивних змагань, які стануть з часом взірцем мирних маніфестацій і яких наша епоха потребує більше, ніж будь-коли».

Надалі, за свідченням публікацій у журналі «Всемирная иллюстрация» 1987 року, М. Ріттер мешкав у Петербурзі. Там він вступив до атлетичного товариства графа Г. І. Рібоп'єра,

що засвідчив художник М. Кравченко в статті про атлетичні змагання цього товариства у 1897 році, опублікований журналом «Новое время».

Хіміч Андрій Іванович – запасний учасник XVII Олімпіади 1960 року в м. Рим (Італія), Олімпійський чемпіон XVIII Олімпіади 1964 року в м. Токіо (Японія) з веслування на каное.

Народився 14 грудня 1937 року в с. Макіївка Чернігівської області. У школі займався ходьбою і бігом на лижах, ставши чемпіоном району в лижних перегонах.

Андрій Хіміч вступив до Черкаського педагогічного інституту на факультет фізичного виховання. Там під керівництвом викладача О. Л. Костюкевича почав займатися греблею на каное.

У липні 1958 року всеукраїнські газети захоплено писали: «Студент Черкаського педінституту Андрій Хіміч греблею на каное займається лише третій рік, але на Першості України виборов третє місце, пропустивши вперед лише найдосвідчених – киянина

В'ячеслава Ковгана та одесита Владислава Тетерю». Наступного року А. Хіміч став чемпіоном України, виборовши звання майстра спорту СРСР.

На XVII Олімпіаді 1960 року в м. Рим (Італія) А. Хіміч був запасним учасником. У ранзі чемпіона III Спартакіади народів СРСР та чемпіона країни і Європи спортсмен брав

участь у змаганнях з веслування на каное-двійці на XVIII Олімпійських іграх 1964 року у м. Токіо (Японія). Разом з електротехніком із Владивостока Степаном Ощепковим Андрій Хіміч подолали 1000 м на каное-двійці за 4,65 хв., випередивши веслувальників одинадцяти країн і ставши олімпійськими чемпіонами. Андрія і Степана було нагороджено медалями «За трудову доблесть». Андрію Хімічу було присвоєно звання заслуженого майстра спорту СРСР.

Після XVIII Олімпіади 1964 року, працюючи тренером, А. Хіміч продовжував брати участь у змаганнях найвищого рангу. У 1966 році він став чемпіоном України на дистанції 1000 м на каное-одиначці. На тій же дистанції зі своїм вихованцем Валерієм Дрибасом на каное-двійці посіли перше місце [2, с. 64–65].

Юрченко Василь Петрович – учасник XX Олімпіади 1972 року м. Мюнхен (Німеччина), срібний призер XXI Олімпіади 1976 року м. Монреаль (Канада), бронзовий призер XXII Олімпіади 1980 року м. Москва (СРСР) з веслування на каное.

Василь Юрченко народився 26 травня 1950 року в с. Грушківка Кам'янського району Черкаської області. У 1967 році В. Юрченко вступає до Дніпропетровського університету на фізичний факультет за спеціальністю інженер-фізик. Хлопець активно включився у спортивне життя університету, улюбленим видом спорту стає веслування на каное.

Через велику працелюбність і особисті досягнення, В. Юрченка зараховують до складу збірної команди СРСР.

У 1972 році він приймає участь у XX Олімпіаді в м. Мюнхен і посідає 5 місце на дистанції 1000 м в каное-одиначці.

У 1976 році В. Юрченко приймає участь в XXI Олімпіаді у каное-двійці разом з Ю. Лобановим на дистанції 1000 м. Дует спортсменів посів друге місце, отримавши срібну нагороду.

У 1980 році на XXII Олімпіаді в м. Москва В. Юрченко стає бронзовим призером на дистанції 1000 м у каное-одиначці. Василь Петрович Юрченко – заслужений майстер спорту СРСР, семикратний чемпіон світу, дванадцятиразовий чемпіон СРСР.

Литвиненко Леонід Дмитрович – срібний призер XX Олімпіади 1972 року м. Мюнхен (Німеччина), учасник XXI Олімпіади 1976 року м. Монреаль (Канада) з легкої атлетики (десятиборство).

Леонід Литвиненко народився 28 січня 1949 року в м. Сміла Черкаської області. У 5 класі записався в ДЮСШ на відділення легкої атлетики. З травня 1964 року почав тренуватися у Анатолія Яковича Гулі – заслуженого тренера України.

У 1966 році Л. Литвиненко завойовує перемогу в юнацькому десятиборстві у першості УРСР. Потім виборює золоту медаль у Спартакіаді у Львові і виконує норматив «майстра спорту СРСР». У 1967 році Л. Литвиненко переможець Спартакіади народів СРСР серед юнаків у Ленінграді. У 1968 році Леонід стає переможцем других Європейських ігор серед юніорів у м. Лейпциг. У 1970 році він отримує звання чемпіона СРСР на змаганнях з десятиборства у м. Мінськ. У 1971 році на V Спартакіаді народів СРСР Л. Литвиненко отримав перемогу.

У 1971 році Л. Литвиненко вступає до аспірантури Київського інституту фізичної культури (в якому до цього навчався). В цей період йшла підготовка до змагань на Олімпіаді 1972 року.

Наполеглива робота не була даремною – Л. Литвиненко завоював срібну нагороду на XX Олімпіаді. Він встановив Олімпійський рекорд в бігу на 1500 м (4 хв. 05,9 сек.). Л. Литвиненка було нагороджено орденом «Знак Пошани», йому присвоєно звання «Заслужений майстер спорту СРСР».

У 1974 році Л. Литвиненко успішно захистив кандидатську дисертацію.

У 1976 році на XXI Олімпійських іграх в м. Монреаль (Канада) Л. Литвиненко посів шосте місце.

По завершенні спортивної кар'єри Леонід Дмитрович Литвиненко працював завідувачем кафедри фізичного виховання Київського вищого інженерного авіаційного училища. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, доцент.

Нади́рова Тетя́на Павли́вна – чемпіонка XXI Олімпіади 1976 року м. Монреаль (Канада) та XXII Олімпіади 1980 року м. Москва (СРСР) з баскетболу.

Тетяна Надирова народилася 29 січня 1951 року в м. Христинівка Черкаської області. Вчитель фізичної культури і тренер Сергій Михайлович Чебаков привив їй велику любов до гри в баскетбол, футбол, теніс.

У 1966 році, навчаючись у Харківському хіміко-технічному технікумі, брала участь у Першості України з баскетболу. Команда посіла третє місце. Тетяну запросили до московської команди «Спартак».

У 1974 і 1975 роках Тетяна – бронзовий призер Чемпіонату СРСР. На чемпіонаті світу в м. Богота (Колумбія) вона з командую стають чемпіонами світу.

У 1975 році спортсменка закінчує Московський технологічний інститут і продовжує тренуватися у складі збірної команди СРСР з баскетболу.

У 1976 році на XXI Олімпійських іграх команда посідає I місце, і Т. Надирова стає чемпіонкою Олімпійських ігор.

У 1978 році – чемпіонка СРСР. У 1979 і 1980 – чемпіонка Росії.

На XXII Олімпіаді 1980 року в м. Москві збірна команда СРСР здобуває перемогу і стає чемпіоном Олімпіади.

У 1981 і 1982 роках Т. Надирова чемпіонка СРСР і Росії.

Нагороджена медаллю «За трудовое отличие» і «За развитие Олимпийского движения в России».

Розгон Надія Івановна – срібний призер XXI Олімпіади 1976 року в м. Монреаль (Канада) з академічного веслування.

Надія Розгон народилася 15 листопада 1952 року в м. Тальне Черкаської області. Закінчивши школу, Надія вступила до Макарівського медичного училища. Працюючи медичною сестрою в м. Києві, почала займатися академічним веслуванням (вісімка).

У складі «вісімки» ДСТ «Динамо» в 1974 році команда Надії стала чемпіоном СРСР, у 1975 році – призером Спартакіади народів СРСР, у 1976 році – чемпіоном СРСР.

На XXI Олімпіаді 1976 року в м. Монреаль (Канада) команда Н. Розгон фінішувала другою ставши срібним призером Олімпійських ігор.

Із Монреаля Надія повернулася майстром спорту міжнародного класу. Також її було нагороджено медаллю «За трудову доблесть».

Осадча Лілія Семенівна – срібний призер Олімпійських ігор 1976 року в м. Монреаль (Канада) з волейболу.

Лілія Осадча народилася 5 лютого 1952 року в м. Черкаси. У 5 класі почала займатися баскетболом, потім волейболом. Вже у 14 років вона грала за дорослу збірну Черкаської області.

У складі молодіжної збірної СРСР Л. Осадча двічі ставала чемпіонкою Європи (1971 і 1973 роки).

Бронзовий призер 1971 року і чемпіонка 1975 року та Спартакіади народів СРСР у складі збірної України.

Срібний та бронзовий призер чемпіонатів світу 1974 і 1978 років, чемпіонка Європи 1975 року.

У 1976 році Л. Осадча стала чемпіонкою СРСР (у складі збірної СРСР).

У цьому ж році вона срібний призер XXI Олімпіади в м. Монреаль (Канада) з волейболу.

У 1977 році – переможець всесвітньої Універсіади у складі студентської збірної СРСР. Срібний призер союзної першості 1983 року, бронзовий призер чемпіонатів СРСР 1981 і 1982 років. Переможець Кубка володарів кубків ЄКВ 1983 року.

Мотузенко Олександр Олексійовий – срібний призер XXIV Олімпіади 1988 року м. Сеул (Південна Корея) з веслування на байдарці.

Олександр Мотузенко народився 11 липня 1967 року в м. Сміла. Закінчив Черкаський педагогічний інститут.

Перший наставник – заслужений тренер України Дмитро Пристайлов (м. Сміла, ДСТ «Локомотив»).

Виступав за клуб «Динамо» (Черкаси). Заслужений майстер спорту. Чемпіон світу 1987, 1989 (рекорд світу зі швидкості), 1990 років (байдарка-четвірка, 500 м). Бронзовий призер Чемпіонату світу байдарка-двійка, 10000 м). Чемпіон СРСР 1986–1988 рр.

Срібний призер XXIV Олімпійських ігор 1988 року у Сеулі (Південна Корея) з веслування на байдарках на 1000 м у складі четвірки (Сергій Кірсанов, Ігор Нагаєв, Віктор Денисов).

У 1990 році О. Мотузенко закінчив спортивну кар'єру. У 1993 році відкрив спортивний клуб «Дельта» в м. Черкаси. Обраний головою обласної федерації з веслування на байдарці.

Ткаченко Володимир Валентинович – срібний призер XXIV Олімпіади 1988 року м. Сеул (Південна Корея) з плавання.

Володимир Ткаченко народився 28 червня 1965 року в м. Черкаси. Плаванням почав займатися в басейні заводу «Фотоприлад», де працювала ДЮСШ товариства «Зеніт».

В. Ткаченко переїхав навчатися до Республіканської школи-інтернату у м. Києві. По закінченні школи вступає до Київського інституту фізичної культури і спорту. У Києві почав тренуватися у заслуженого тренера СРСР Л. Капшученко.

В. Ткаченко – 9-кратний чемпіон СРСР по плаванню:

- 100 м вільним стилем – 1985, 1987, 1990 рр.;
- естафета 4×100 м вільним стилем – 1983, 1984рр.;
- змішана естафета 4x100 – 1987, 1988 рр.;
- 50 м вільним стилем – 1987 р.;
- естафета 4×50 м вільним стилем – 1988 р.

Учасник шести (1983, 1985, 1987, 1989, 1991, 1993) чемпіонатів Європи. Двічі ставав чемпіоном Європи і двічі бронзовим призером.

Бронзовий призер чемпіонату світу, що проходив у Австралії в естафеті 4×100 м.

На Олімпіаді 1988 року у складі збірної команди СРСР виборов срібло. В особистій першості на дистанції 50 м вільним стилем був шостим.

В. Ткаченко є рекордсменом України на дистанції 50 м батерфляєм у віковій категорії 45–49 років. Він є майстром спорту міжнародного класу.

Горб Тетяна Вікторівна – бронзова призерка XXIV Олімпіади 1988 року м. Сеул (Південна Корея) та XXV Олімпіади 1992 року м. Барселона (Іспанія) з гандболу.

Тетяна Горб народилася 18 січня 1965 року в м. Черкаси. В дитинстві Тетяна займалася спортивною і художньою гімнастикою. Пізніше почала займатися гандболом. Молоду спортсменку запросили до команди київського «Спартака».

Виконавши норматив майстра спорту Тетяну Горб включили до збірної команди Радянського Союзу.

Т. Горб. – володарка Кубка європейських чемпіонів (1983, 1985, 1986). Нагороджена медаллю «За трудову відзнаку» (1985). Заслужений майстер спорту (1988).

В складі збірної СРСР на літніх Олімпійських ігор 1988 та в складі збірної Об'єднаної команди на літніх Олімпійських іграх 1992 року стала бронзовою призеркою. 1988 року на фіналі Олімпіади зіграла всі п'ять матчів і забила десять голів. 1992 року зіграла всі п'ять матчів і забила 14 голів [10].

1990 року закінчила Київський Державний інститут фізичної культури.

Крикун Олександр Володимирович – бронзовий призер XXVI Олімпіади 1996 року м. Атланта (США), учасник XXVII Олімпіади 2000 року м. Сідней (Австралія), учасник

XXVIII Олімпіади 2004 року м. Афіни (Греція) з легкої атлетики (метання молота).

Народився 1 березня 1968 року в м. Лейпциг (Саксонія, Німеччина). Батьки переїхали в м. Умань, де Олександр почав займатися легкою атлетикою (метання молоту). Олександр Крикун тренувався в спортивному товаристві «Колос».

Бронзову олімпійську медаль він виборов на Олімпіаді в Атланті у метанні молота з результатом 80 м 02 см. Його особистий рекорд у цій дисципліні 81 м 66 см, встановлений в 2004 році.

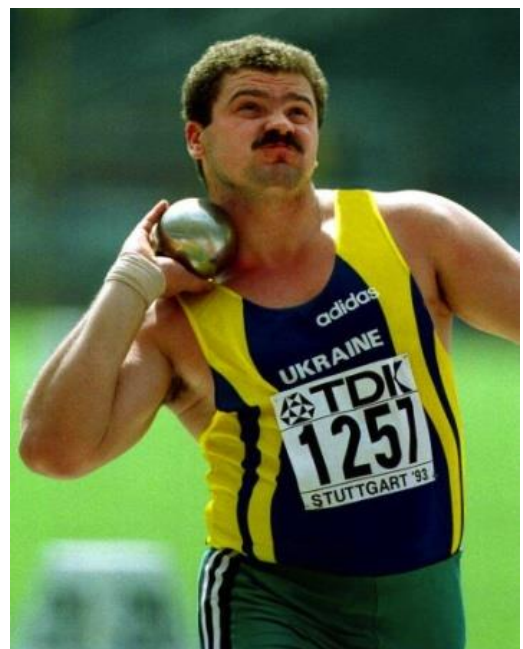
У 2004 році О. Крикун завершив спортивну кар'єру.

Багач Олександр Миколайович – бронзовий призер XXVI Олімпіади 1996 року м. Атланта (США) з легкої атлетики (штовхання ядра).

Олександр Багач народився 21 листопада 1966 року в смт. Матусів Черкаської області.

Олександр вперто і наполегливо тренувався, і результати поступово зростали: 1982 року виконав перший розряд, 1983 рік – кандидат у майстри спорту, через кілька місяців у 1984 році виконує норматив майстра спорту. У 1985 році Олександр стає срібним призером

першості Європи серед юніорів. Потім служба в Збройних силах (спортивна рота). По закінченні служби він вступає до Української сільськогосподарської академії і продовжує натхненно тренуватися, стає членом збірної команди СРСР з легкої атлетики (штовхання ядра) [3].

У 1988 році він виконав норматив майстра спорту міжнародного класу. У 1992 році він завоював звання чемпіона Європи у м. Генуя (в приміщенні).

О. Багач стає володарем Кубка Європи в м. Рим, бронзовим призером чемпіонатів Світу в м. Штутгарт і в м. Торонто (в приміщенні). Він встановив рекорд України 21 м 32 см.

У 1994 році став чемпіоном Європи в м. Париж (в приміщенні), срібний призер Чемпіонату Світу теж у Парижі.

О. Багач перевівся в Національний університет фізичного виховання і спорту України.

У 1994 році Олександр Миколайовичу Багачу присвоєно звання заслуженого майстра спорту.

У 1995 році Багач Олександр – володар Кубка Європи в м. Ліль, чемпіон Світу в Римі серед військовослужбовців.

У 1996 році в Атланті (США) – Олександр Багач стає бронзовим призером XXVI Олімпіади. Він був нагороджений відзнакою президента.

О. Багач – чемпіон Світу 1997 року у м. Афіни, срібний призер Кубка Світу 1998 року в м. Йоханесбург, володар Кубка Європи в м. Будапешт і чемпіон Європи в м. Будапешт.

У 1999 році О. Багач встановлює 2 рекорди України: 21 м 36 см і 21 м 83 см (у приміщенні). В м. Маебаш (приміщення) Олександр стає чемпіоном Світу, в м. Севілья він стає бронзовим призером Чемпіонату Світу.

У 34 роки Олександр Миколайович Багач отримав диплом про закінчення НУФВСУ.

Перед Олімпійськими іграми 2000 року О. Багача дискваліфікували на невизначений термін, причина – допінг.

У 2001 році виконав норматив майстра спорту з пауерліфтингу. Олександр відгукнувся на запрошення Віктора Нагейкіна, брав участь у змаганні «Богатирські ігри».

З 2002 по 2006 роки Олександр Багач працює тренером з метання у збірної команди України серед спортсменів-інвалідів з вадами зору. За цей період учні вибороли такі

нагороди: у 2002 році на чемпіонаті світу у Франції м. Ліль Лещинський Василь золоту медаль у метані диску, Ясиновий Олександр – срібну медаль у штовханні ядра. У 2003 році на Чемпіонаті Європи – м. Асен (Голландія) Лещинський Василь отримав срібні медалі в метанні диску і штовханні ядра. Ясиновий Олександр – золоті нагороди в метанні диску і штовханні ядра. У 2004 році – на паролімпійських іграх в м. Афіни (Греція) Ясиновий Олександр виборов золоту медаль у метанні диску і срібну – в штовханні ядра.

Олександр Миколайович Багачу присвоєно звання заслуженого тренера України. У 2005 році його вихованець Пісков Юрій на Чемпіонаті Європи м. Хельсінкі (Фінляндія) посів четверте місце в метанні диска і штовханні ядра. Нині Олександр Миколайович працює тренером збірної команди України серед спортсменів-інвалідів з вадами зору.

Феденко Олександр Олександрович – срібний призер XXVII Олімпіади 2000 року в м. Сідней (Австралія) з велоспорту (трек).

Олександр Феденко народився 20 грудня 1970 року в м. Суми. Навчаючись у СШ № 9, почав займатися у ДЮСШ «Спартак». Першим тренером Олександра був Кулик Олександр Васильович.

У 1988 році О. Феденко вступає до ПТУ м. Умань і через рік здобуває професію фрезерувальника. Одночасно з навчанням продовжує займатися велоспортом, і його включають до збірної команди м. Умань.

У 1989 році О. Феденко стає студентом Черкаського педагогічного інституту факультету фізичного виховання.

У 1991 році виконує норматив майстра спорту, продовжуючи наполегливо тренуватися.

У 1996 році приймав участь у змаганнях XXVI Олімпіади в складі збірної команди України в командній гонці на 4000 м, посівши сьоме місце.

У 1997 році в м. Перт (Австралія) на Чемпіонаті світу О. Феденко посідає друге місце. У 1998 році в м. Бордо (Франція) він стає Чемпіоном світу. У 1999 році Олександр – переможець двох Кубків Світу в Італії і Німеччині. О. Феденку присвоєно звання заслуженого майстра спорту.

У 2000 році О. Феденко став срібним призером XXVII Олімпіади в м. Сідней (Австралія) у командній гонці переслідування на 4000 м на треку, встановивши світовий рекорд.

У 2001 році О. Феденко став чемпіоном Світу на змаганнях в м. Антверпен (Бельгія) на дистанції 4000 м у командній гонці переслідування. У 2002 році Олександр закінчив спортивну кар'єру.

Багато ще видатних спортсменів народилося, проживало чи навчалось у Черкаському краї, це:

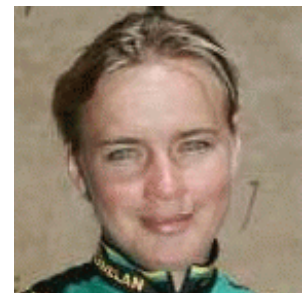
Хіміч Олександр Іванович – учасник XXVI Олімпіади 1996 року м. Атланта (США) з академічного веслування.

Майстер спорту міжнародного класу, чемпіон Європи 1998 року, чемпіон України 1999 року на 2000 м, чемпіон Світу 1999 року серед Збройних сил у

четвірці парній. Випускник факультету фізичного виховання ЧНУ імені Б. Хмельницького 1998 року.

Стяжкіна Тетяна Анатоліївна – учасник XXVII Олімпіади 2000 року м. Сідней (Австралія) з велоспорту (шосе). Майстер спорту міжнародного класу, срібний призер чемпіонату Європи 1997 року (Австралія), чемпіон Європи 1999 року (Португалія), десятиразова чемпіонка України. Випускниця факультету фізичного виховання ЧНУ імені Б. Хмельницького 2003 року.

Юрков Олександр Валерійович – учасник XXVII Олімпіади 2000 року м. Сідней (Австралія) з легкої атлетики (десятиборство). Майстер спорту міжнародного класу, багаторазовий чемпіон України, рекордсмен України з десятиборства у закритих приміщеннях (6160 очок), двократний володар Кубка Європи у 2000 році (Фінляндія) та 2001 році (Франція).

Олександр народився 21 липня 1975 року у с. Писарівка Сінельниківського району Дніпропетровської області.

Юрков Олександр стає членом збірної команди України. У 1998 році Олександр перебував на службі у внутрішніх військах Черкаської області. В той же час він наполегливо готувався захищати спортивну честь Черкащини на XXVII Олімпіаді 2000 року.

У 2005 році Олександр Валерійович Юрков закінчив Національну податкову академію України у м. Ірпінь, отримав спеціальність «фінансист-економіст». У 2005 році залишив спортивну кар'єру.

Кваша Олена Сергіївна – (народилася 5 листопада 1984, м. Черкаси) учасник XXVII Олімпіади 2000 року м. Сідней (Австралія) та XXVIII Олімпіади 2004 року м. Афіни (Греція) зі спортивної гімнастики. Майстер спорту міжнародного класу, срібний призер чемпіонату Європи 2000 року (Франція), чемпіон Європи 2002 року (Греція), п'ятиразова володарка Кубка України з опорних стрибків.

У 2009 році отримала звання «Заслужений майстер спорту України».

Виступала за спортивне товариство «Україна» з міста Черкаси.

З 2008 року працює тренером команди «Брічстоун» в Мельбурні, Австралія.

Бубон Віталій Степанович – (народився 20 липня 1983 р. в м Київ), учасник ХХVІІІ Олімпіади 2004 року м. Афіни (Греція) з боротьби дзюдо. Майстер спорту міжнародного класу (2003), у 2004 році переможець та призер багатьох міжнародних турнірів: у Франції і Німеччині – І місце, у Празі – ІV місце, у Талліні – ІІ місце; срібний призер чемпіонату Світу в Єгипті 2005 року, срібний призер чемпіонату Європи 2005 року серед молоді.

Заслужений майстер спорту України.

Краснянська Ірина Василівна – заслужений майстер спорту України, учасниця Олімпійських ігор в Афінах та Пекіні.

Ірина Краснянська народилася 19 листопада 1987 р. у Вологді, Росія. Спортивною гімнастикою почала займатися в 5 років. Закінчила Черкаську ЗОШ №15.

Вперше взяла участь у міжнародних змаганнях у 1997 році.

Перший тренер Алла Красовська (Черкаси, клуб «Спартак»).
Тренер – Інна Коробчинська. Член спортивного клубу «Біола».

У 2009 році закінчила Харківську академію фізичної культури та спорту за спеціальністю – «Тренер зі спортивної гімнастики, вчитель фізкультури». З 2009 року працювала на посаді тренера-викладача з хореографії у комплексній дитячій юнацькій спортивній школі «Спартак», м. Черкаси.

Багаторазова чемпіонка України, володарка Кубка України зі спортивної гімнастики.

2003 р. – фіналістка чемпіонату світу, Анахайм, США (бруси, колода).

2004 р. – срібна призерка (командне змагання) і бронзова призерка (бруси) Чемпіонату Європи, Амстердам, Нідерланди, учасниця Олімпійських ігор в Афінах.

2006 р. – чемпіонка світу у вправах на колоді, Орхус, Данія.

2008 р. – учасниця Олімпійських ігор в Пекіні.

Іменем Краснянської названо елемент категорії D на брусах, який вона вперше виконала на чемпіонаті світу в Орхусі.

Шаріпова Дар'я Сергіївна – (народилася 4 червня 1990 року) – українська спортсменка (черкащанка), яка спеціалізується на стрільбі з малокаліберної гвинтівки. Учасниця літніх Олімпійських ігор 2008 та 2012 років.

Дар'я Шаріпова – бронзова призерка літньої Універсіади 2013 року в Казані.

Спортсменка на чемпіонаті Європи в Баку (2017) зі стрільби з малокаліберної зброї здобула перше командне місце у вправі МГ-9 (стрільба лежачи), друге командне місце у вправі МГ-5 (стрільба з трьох положень) та друге особисте місце у вправі МГ-9.

Куліш Сергій Володимирович – український стрілець, срібний призер Олімпійських ігор 2016 у стрільбі з пневматичної гвинтівки з 10 метрів.

Сергій Куліш – багаторазовий чемпіон України (2010–2013), майстер спорту України міжнародного класу (2009), чемпіон Європи, багаторазовий призер етапів Кубка світу, рекордсмен світу, Європи, України (багаторазово), призер 1-х Юнацьких Олімпійських ігор.

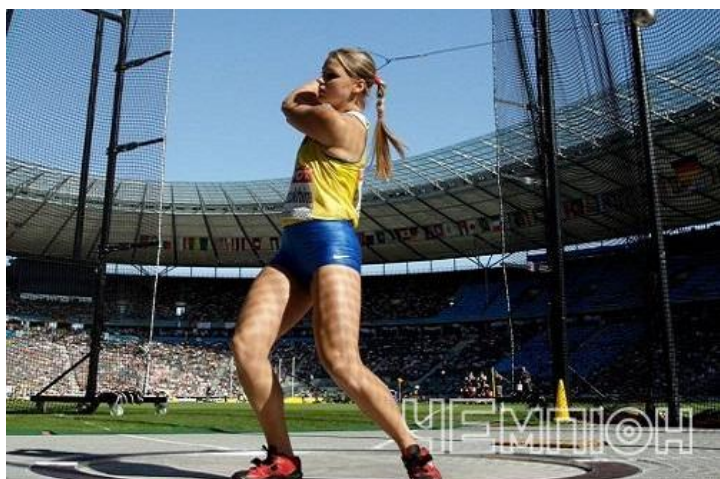

Народився 17 квітня 1993 р. в м. Черкасах. Закінчив Кам'янець-Подільський національний університет.

С. Куліша називають висхідною зіркою і одним з найсильніших гвинтівників світу. Напередодні Олімпіади Міжнародна федерація стрільби представила рейтинг спортсменів світу. Сергій Куліш увійшов до трійки кращих. Тренує спортсмена відомий тренер Віктор Нагній.

Золотухіна Наталія Олегівна – українська легкоатлетка, що спеціалізується у метанні молота, учасниця Олімпійських ігор 2016 року.

Наталія Золотухіна народилася 4 січня 1985 в м. Харків. Закінчила Уманський державний аграрний університет. Вихованка Уманської ДЮСШ.

Майстер спорту України міжнародного класу з легкої атлетики (метання молота). Чемпіонка України та призерка Чемпіонату Європи серед молоді в 2007 році (бронза). Тренер – Анатолій Тихомиров.

Кулинич Богдан Григорович – український футболіст-воротар, чемпіон XV літніх Паралімпійських ігор 2016 року в Ріо-де-Жанейро. Майстер спорту України з футболу. Народився 9 січня 1992 року у Черкасах. Навчався у 22-ій школі. Здобув вищу освіту в ЧДТУ. Технолог-інженер харчової промисловості за фахом.

Богдан Кулинич – член збірної команди області з футболу спортсменів з наслідками ДЦП з 2013 року.

2015 року вирішив здобути другу вищу освіту у Львівському державному інституті фізичної культури.

Спортивні досягнення:

- перше місце Інтерконтинентального кубку з футболу серед спортсменів з вадами ДЦП (2013 рік);
- перше місце чемпіонату Європи (2014 рік);
- друге місце чемпіонату світу (2015 рік);
- золото XV літніх Паралімпійських ігор 2016 року у Ріо-де-Жанейро;
- перше місце чемпіонату Світу (2017 рік).

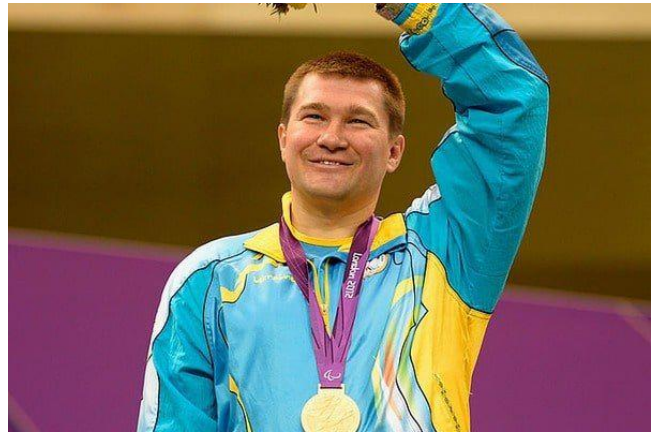
Данилюк Роман Тарасович – український легкоатлет-паралімпієць, майстер спорту України міжнародного класу з легкої атлетики. Народився 7 березня 1993 року в с. Петрівка-Роменська, Гадяцький район, Черкаська область.

Роман Данилюк – член збірної команди України з легкої атлетики серед спортсменів з вадами зору. Чемпіон та рекордсмен світу 2015 року у штовханні ядра. Бронзовий призер XV Літніх Паралімпійських ігор 2016 року в Ріо-де-Жанейро.

Ковальчук Василь Володимирович – український спортсмен, що спеціалізується на кульовій стрільбі.

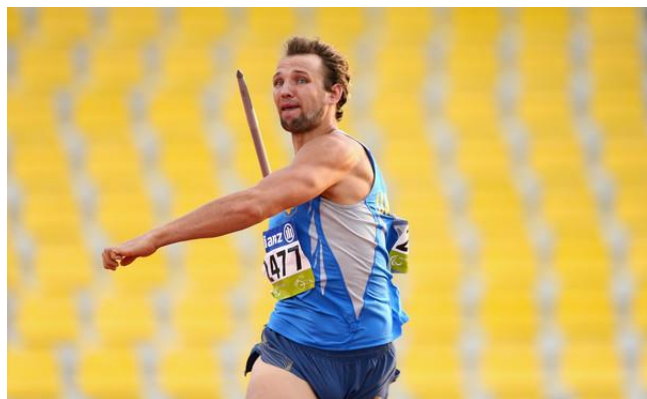
Майстер спорту України міжнародного класу. Паралімпійський чемпіон (2012 – в Лондоні, 2016 – в Ріо-де-Жанейро). Також він встановив паралімпійський рекорд, вигравши кваліфікацію з результатом 637,1 бали, а також

встановив новий рекорд для фіналів – 211,7 балів. Народився 18 квітня 1973 року в Черкасах. Він втратив праву руку, коли йому було 11 років – її відірвав ведмідь у місцевому зоопарку. З 2008 року почав займатися спортом – пробував параатлетику, настільний теніс, плавання та футбол. Займається кульовою стрільбою в Черкаському обласному центрі «Інваспорт».

Дорошенко Олександр Володимирович – український спортсмен-параолімпієць, заслужений майстер спорту України з легкої атлетики серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату, кавалер ордена «За мужність».

Народився 1 вересня 1981 року в Луганську. У 2008 році Олександр одружився і переїхав жити у Черкаси – на батьківщину своєї дружини.

Спортивні досягнення.

У 2001 році – друге і п'яте місце на Всесвітніх іграх серед спортсменів з наслідками ДЦП з легкої атлетики в штовханні ядра та метанні списа, які проходили в англійському Бірмінгемі, в 2002-м – два золоті на чемпіонаті світу у Франції, там же Олександр встановив свій перший світовий рекорд у штовханні ядра. Потім три

золота на чемпіонаті Європи в 2003 році. 2004 рік ознаменувався для Олександра двома золотими і однією бронзовою медалями на Паралімпіаді в Афінах, і знову рекорд Паралімпійських ігор в штовханні ядра. У наступні два роки – чотири золота, два срібла і одна бронза на світових чемпіонатах та іграх. І два світові рекорди в штовханні ядра.

2004 року на XII літніх Паралімпійських іграх в Афінах встановив новий рекорд світу у штовханні ядра – 14 м 87 см.

Олександр Дорошенко – призер чемпіонату світу 2006 р.; чемпіон світу (Франція, 2013 р.) з легкої атлетики серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату; чемпіон Європи (м. Ассен, Нідерланди, штовхання ядра); 1 золота та 1 срібна медалі на першості світу з легкої атлетики серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату (Катар, 2015 року); багаторазовий рекордсмен світу, Європи та України; учасник XV літніх Паралімпійських іграх 2016 року в Ріо-де-Жанейро. У фіналі наш атлет посів шосте місце у метанні спису клас F38 з результатом 44,81 м.

Білоножко Олександр Васильович – український спортсмен-паралімпієць. Народився 18 листопада 1986 року, черкащанин.

Олександр Білоножко – майстер спорту з академічного веслування, член збірної команди України з академічного веслування серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату

та вадами зору, фіналіст Кубка світу 2015 року: 5 місце на кубку світу з академічного веслування серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату (Італія); бронзовий призер Кубка світу 2016 року, учасник XV Паралімпійських ігор 2016 року в Ріо-де-Жанейро: 9 місце у змаганні четвірок, клас LTA Mixed Coxed Four – LTAMix4+.

Іван Тищенко (народився 20 вересня 2000 року) – український спортсмен (академічне веслування), курсант Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля. Майстер спорту, чемпіон України серед юніорів на дистанції 200 м. (2016–2018 рр.), чемпіон юнацької Олімпіади в індивідуальному турнірі з академічного веслування.

І. Тищенко приніс третю медаль найвищого гатунку в скарбничку збірної України у четвертий день III літніх Юнацьких Олімпійських ігор-2018 на змаганнях з академічного веслування.

У суперечці за «золото» І. Тищенко, на 0,37 секунди випередив срібного призера Івана Бринзу з Білорусі та на 1,37 секунди – австралійця Кормача Кеннеді-Леверрта, якому дісталася «бронза».

Тренер І. Тищенка – Михайло Гуленко.

Черкаський гімнаст **Назар Чепурний** (народився 3 вересня 2002 року) приніс Україні четверту золоту медаль на літніх Юнацьких Олімпійських іграх у Буенос-Айресі. Н. Чепурний став чемпіоном ЮОІ-2018 у командних змаганнях з мультидисциплін гімнастики. 16-річний гімнаст отримав золоту медаль Буенос-Айреса-2018 в складі «Команди Сімони Байлз».

Окрім того, Назар Чепурний виграв срібну медаль в опорному стрибку на III літніх Юнацьких Олімпійських іграх-2018 в Буенос-Айресі.

У медальні змагання 16-річний черкащанин пробився з останнім восьмим результатом. Але у фіналі Чепурний майстерно виконав обидва стрибки, і

набравши суму 13,983, посів друге місце. «Золото» в цьому виді програми у американця Брендона Бріонеса.

Нині Назар спеціалізується на всіх видах спортивної гімнастики. Поки у нього немає улюблених і не улюблених, намагається розвивати все.

На єдиних в Україні великих Міжнародних змаганнях зі спортивної гімнастики – Кубку Стелли Захарової – вихованець черкаської ДЮСШ «Олімпія» ФСТ «Україна» Назар Чепурний завоював 8 нагород, 6 із яких «золоті». Срібний призер Всесвітньої гімназіади – 2018 (багатоборство), майстер спорту України.

Протягом усієї спортивної кар'єри Назара курирує тренер, голова громадської організації Черкаського обласного фізкультурно-спортивного товариства «Україна» Ірина Надюк.

Анастасія Деркач (народилася 3 травня 2001 року в м. Ватутіне) – студентка Корсунь-Шевченківського педагогічного коледжу імені Т.Г. Шевченка, вихованка Черкаської обласної СДЮШОР, «Освіта». Українська легкоатлетка (штовхання ядра) – учасниця III літніх Юнацьких Олімпійських ігор-2018, срібний призер ЧУ – 2018, майстер спорту.

Тренер спортсменки Сергій Антонович Лисенко.

Контрольні питання:

1. Назвіть олімпійців з Черкащини, що гідно виступали на Олімпійських іграх в складі збірної СРСР.
2. Хто з черкаських спортсменів виступав на літніх Олімпійських іграх? Які в них досягнення?
3. Хто з черкаських спортсменів виступав на зимових Олімпійських іграх? Які в них досягнення?
4. Назвіть черкащан які гідно виступали на Паралімпійських іграх.

РОЗДІЛ VI. НАЦІОНАЛЬНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ

Національний олімпійський комітет України, скорочено **НОК України** – громадська організація, що опікується участю українських спортсменів в Олімпійській іграх, діючи відповідно до положень Олімпійської хартії [13; 16]. НОК – керівний орган Олімпійського руху в країні.

Історія олімпійського руху в Україні розпочалася в 1952 році, коли спортсмени України у складі збірної команди Радянського Союзу вперше брали участь в Іграх XV Олімпіади в Гельсінкі. З 1952 по 1990 роки олімпійський рух в Україні розвивався та зміцнював свою позицію в житті країни. Українські атлети складали щонайменше 25% кожної олімпійської команди СРСР. Під час Ігор XXII Олімпіади 1980 року деякі матчі футбольного турніру з великим успіхом проводилися в Києві.

22 грудня 1990 року I Генеральна асамблея засновників прийняла рішення створити Національний олімпійський комітет України і ця дата є офіційною датою його створення. У вересні 1993 року НОК України був остаточно визнаний Міжнародним Олімпійським Комітетом. НОК України діє відповідно до положень Олімпійської хартії, Конституції України та чинного законодавства України і свого Статуту.

Основні завдання НОК України – забезпечення участі в Олімпійських іграх, розширення міжнародного співробітництва, популяризація масового спорту і здорового способу життя, фізичне і духовне збагачення людей. З цією метою НОК України співпрацює з державними, громадськими та іншими організаціями. На засадах незалежності та доброї волі Національний олімпійський комітет України об'єднує 40 федерацій з олімпійських видів спорту.

Першим президентом НОК України став олімпійський чемпіон Валерій Пилипович Борзов. У 1994 році В. П. Борзова обрали членом МОК від України та переобрали президентом НОК у грудні цього ж року.

Президентами НОК України в різні роки були:

- Валерій Пилипович Борзов – 1990–1998 роки;
- Іван Никифорович Федоренко – 1998–2002 роки;
- Віктор Федорович Янукович – 2002–2005 роки.

З 23 червня 2005 року НОК України очолює Олімпійський чемпіон, член Виконавчого комітету МОК, Герой України Сергій Назарович Бубка.

Генеральні секретарі НОК України:

- 29 вересня 1991 року – Володимир Кіба;
- 13 березня 1992 року – Борис Башенко;
- 19 квітня 1997 року – 28 травня 2012 року – Володимир Геращенко.

Генеральний секретар Національного олімпійського комітету України Володимир Геращенко пішов з посади через скандал довкола квитків на лондонську Олімпіаду. З 2012 року Виконавчий комітет НОКу скасував посаду генерального секретаря.

З 2010 року Міжнародним олімпійським комітетом започатковані юнацькі Олімпійські ігри. На першій літній Юнацькій Олімпіаді в Сінгапурі українськими спортсменами здобуто 35 медалей, з них 10 золотих, 9 срібних та 16 бронзових нагород.

Традиційно, починаючи з 1993 року, юнаки і дівчата України беруть участь в зимових і літніх Європейських юнацьких олімпійських фестивалях (днях), де посідають високі місця серед 48 держав Європи. За ці роки нашими юними атлетами здобуто 139 медалей Фестивалів (46 золотих, 44 срібних та 49 бронзових). Членами МОК від України є Олімпійські чемпіони Сергій Бубка та Валерій Борзов. НОК України має широкі зв'язки з НОКами сусідніх

країн та олімпійськими організаціями. 16 представників НОК України є членами різних міжнародних організацій і об'єднань.

Контрольні питання:

1. Коли заснований Національний олімпійський комітет (НОК) України? Які його основні функції?
2. Назвіть президентів НОК?
3. Назвіть генеральних секретарів НОК? Чому і коли була скасована посада генерального секретаря НОК?

РОЗДІЛ VII. МІЖНАРОДНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ

Наприкінці XIX ст. бурхливий ріст економічних пріоритетів і культурних міжнародних зв'язків знайшов свій відбиток і у спорті. Було створено перші міжнародні спортивні об'єднання, стали проводитися змагання з участю спортсменів різних країн. З виходом спорту на міжнародний арену виникла потреба великих комплексних змагань, створення центру міжнародного спортивного руху.

Для консолідації спортивного життя і координації змагань стали потрібні єдина організація, що стоїть над міжнародними федераціями, і ті змагання, які охоплювали б усі види спорту, періодично повторювалися й під час яких фіксувалися б досягнуті результати. Завдяки досягненням науки з фізичної культури та певним досягненням у проведенні змагань Франція у кінці XIX ст. побувала в центрі міжнародного спортивного життя [8].

16 червня 1894 року з ініціативи барона П'єра де Кубертена було засновано Міжнародний олімпійський комітет – міжнародну організацію, створену для відродження Олімпійських ігор й пропаганди олімпійського руху.

Міжнародний олімпійський комітет, скорочено **МОК** (англ. *International Olympic Committee*; фр. *Comité International Olympique*) – керівний орган олімпійського руху.

МОК опікується організацією й проведенням Олімпійських ігор, керуючись у своїх рішеннях Олімпійською хартією. До його складу входять 205 Національних олімпійських комітетів.

Наразі він базується у Лозанні, Швейцарія. Нині МОК – найкрупніша і найповажніша у світі спорту організація.

Олімпійська хартія.

Основи Олімпійської хартії розроблені П'єром де Кубертеном й затверджені Паризьким конгресом у 1894 році. Це збірник статутних документів МОК з питань олімпійського

руху: основні мети, принципи, становища, правила організації та проведення Олімпійських ігор тощо. Хартія складається з кількох розділів. Перший – присвячений основним принципам олімпійського руху. Честь проведення Олімпійських ігор МОК представляє місту, а не країні або території. Усю відповідальність готувати і проводити Ігри несе НОК країни, де знаходиться обране місто. Доходи від проведення Ігор задіяні лише у розвиток олімпійського руху і аматорського спорту. У тому ж розділі інформація про олімпійські символи, емблеми, прапорці, вогні. Другий розділ присвячений МОК, його структурі, статусу, правам, фінансам. Третій – роз'яснює положення про міжнародні спортивні федерації. У четвертому – промова про НОКи. У п'ятому – про сучасні Олімпійські ігри: сюди включені кодекс допуску до них спортсменів, медичний кодекс, список визнаних МОК міжнародних спортивних федерацій, питання програми Ігор. У даному розділі ідеться про олімпійські нагороди, про порядок висвітлення ходу Ігор засобами масової інформації. «Протокол Олімпійських ігор» містить положення про порядок обчислення олімпіад, тривалості і термінах проведення Ігор, про церемонії відкриття і закриття, нагородження призерів тощо. Вони наголошують на недопустимості використання Олімпійських ігор у політичних і комерційних цілях, встановлюють порядок роботи сесій МОК і спеціальних комісій комітету. Хартія – це свого роду конституція олімпійського руху, звіт основних законів, якими живе весь величезний світ сучасного олімпійського спорту [8].

Контрольні питання:

1. Коли заснований Міжнародний олімпійський комітет (МОК)? Які його основні функції?
2. Хто був першим президентом МОК і яка його роль в відновленні Олімпійських ігор?
3. Що таке Олімпійська хартія? З скількох розділів вона складається?
4. Охарактеризуйте розділи Олімпійської хартії.

РОЗДІЛ VIII. ОЛІМПІЙСЬКА СИМВОЛІКА

Найважливіші атрибути всесвітнього Олімпійського руху – це олімпійська символіка, що включає прапор з п'ятьма кільцями, вогонь, салют, клятву, гімн, гасло, емблему, медалі, оливкову гілку і талісмани. Міжнародний олімпійський комітет використовує дані атрибути для просування у світі ідеї олімпійського руху [12].

Одним з головних елементів, без яких немислима символіка Олімпійських ігор, є *прапор*. Він являє собою шовкове полотнище білого кольору, на якому вишиті п'ять переплетених кілець різних кольорів, що символізують п'ять континентів. У верхньому ряду розташовані три кільця: блакитне (Європа), чорне (Африка) і червоне (Америка), а в нижньому два: жовте символізує Азію, а зелене – Австралію.

Автором олімпійського прапора є П'єр де Кубертен. Прапор був представлений в 1913 році, а як олімпійська символіка вперше використовувався в 1920 році в Антверпені, де проходили сьомі Олімпійські ігри.

Не менш важливим атрибутом Олімпійських ігор є і *олімпійський вогонь*. Традиція його запалювання з'явилася в Стародавній Греції, коли там почали проводитися ці спортивні змагання. Вогонь нагадував про подвиг Прометея, який за легендою викрав його у Зевса і подарував людям.

Традицію запалювання олімпійського вогню відродили в 1928 році. Вогонь, як олімпійська символіка, використовується до теперішнього часу. У 1936 році під час Берлінських Олімпійських ігор вперше було вирішено провести естафету олімпійського вогню. Цю ідею запропонував Йозеф Геббельс. Більше трьох тисяч бігунів брали участь у доставці факела з далекої Олімпії прямо в Берлін. З тих пір за кілька місяців до відкриття чергових Олімпійських ігор священний вогонь запалюють на його батьківщині в Олімпії (Греція) і естафетою доставляють в місто, який удостоєний честі проводити Олімпійські ігри.

Така олімпійська символіка, як гімн, як і клятва, і девіз, є вже кілька десятиліть невід'ємним ритуальним елементом всіх Олімпійських ігор.

Гімн був написаний ще в 1896 році грецьким оперним композитором Спіро Самара і грецьким поетом Константиносом Палама. У 1958 році його офіційно затвердив МОК.

Гімн

(переклад українською)

О давній безсмертний Дух, чистий батько
Краси, величі й істини,
Зійди, розкрий себе і спалахни тут блискавкою
На славу власної землі і неба.

В бігу, у боротьбі чи у метанні,
Засяй у мить благородного змагання,

Коронуй нев'янучою гілкою
І зроби тіло гідним і міцним, мов метал.
І зроби тіло гідним і міцним, мов метал.

Рівнини, гори і моря світяться тобою,
Як біло-пурпурний великий храм,
І поспішає в храм той твій паломник,
І поспішає в храм той твій паломник,
О давній безсмертний Дух, кожна нація.
О давній безсмертний Дух, кожна нація.

У 1913 році П'єром де Купертенем був розроблений текст олімпійської клятви (присяги). Вона виражає ідею об'єднання всієї молоді на святі спорту. Вперше вона була виголошена на іграх 1920 року.

Олімпійська присяга для спортсменів:

Від імені усіх спортсменів я обіцяю, що ми будемо брати участь в цих Олімпійських іграх, поважаючи і керуючись правилами, за якими вони проводяться, в істинно спортивнім дусі, на славу спорту і в ім'я честі своїх команд.

Олімпійська присяга для суддів:

Від імені всіх суддів і офіційних осіб я обіцяю, що ми будемо виконувати наші обов'язки на цих Олімпійських іграх із повною безпристрасністю, поважаючи і дбаючи про правила, за якими вони проводяться, в істинно спортивному дусі.

З 2010 року також присягається тренер:

Від імені всіх тренерів та інших членів команд спортсменів я обіцяю, що ми зобов'язуємося забезпечити, щоб дотримувалися істинного спортивного духу та чесної гри, відповідно до основоположних олімпійських принципів.

Олімпійський девіз на латині звучить так: «*Citius, Altius, Fortius!*». У перекладі це означає: «*Швидше, вище, сильніше!*». Ці слова відображають прагнення спортсменів до перемоги.

Нагородами в Олімпійських іграх є медалі із золота, срібла та бронзи, які вручаються трьом переможцям олімпійських змагань, які зайняли перше, друге і третє місце. А оливкову гілку отримує переможець, удостоєний золотої медалі.

Олімпійський талісман з 1972 року є частиною символіки, а також обов'язковим атрибутом Олімпіади. У цього символу рекламно-комерційне призначення, крім того, він відображає характер країни проведення ігор. Зазвичай використовується образ тварини, яке популярне у регіоні, де проводяться змагання [12].

Контрольні питання:

1. Що таке олімпійська символіка? Перерахуйте її головні елементи.

2. Розкажіть про прапор Олімпійських ігор. Хто є його автором?
3. Що таке олімпійський вогонь?
4. Коли і ким був написаний гімн Олімпійських ігор? Які його слова?
5. Назвіть слова клятви (присяги). Хто і коли їх написав?
6. Які слова олімпійського девізу? Що є нагородами в Олімпійських іграх?
7. Що таке олімпійський талісман? З якого року він є атрибутом Олімпіади?

РОЗДІЛ ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

9.1. Тематика семінарських занять

Семінарське заняття № 1

«Олімпійський спорт» як наукова та навчальна дисципліна

Мета: Сформувати загальне уявлення про зміст, основні терміни предмету «Олімпійський спорт» та його значення в підготовці фахівців з фізичної культури та спорту

1. Загальна характеристика структури і змісту дисципліни.
2. Основні терміни і їх визначення.

Семінарське заняття № 2

Олімпійські ігри Стародавньої Греції

Мета: Скласти уяву про закономірний і об'єктивний характер розвитку фізичного виховання і змагань у Стародавній Греції.

1. Зародження Стародавніх Олімпійських ігор
2. Мета, ритуали, програма та атрибутика стародавніх ігор. Підготовка спортсменів.
3. Значення Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
4. Кризові явища в олімпійському спорті Стародавньої Греції і кінець Олімпійських ігор.
5. Римський період проведення Олімпійських ігор і причини їх заборони.

Семінарське заняття № 3

Відродження олімпійського руху

Мета: Скласти уяву у студентів про об'єктивні і закономірні передумови відродження олімпійських ігор.

1. Передумови відродження. Розвиток спорту у другій половині XIX ст. в світі і у Франції.

2. Пропозиція П. де Кубертена про реформу освітньої системи. Вплив на його погляди англійської філософії Томаса Арнольда і концепції англійського спорту.
3. Міжнародні контакти П. де Кубертена. в 1893–1894 рр.
4. Олімпійський конгрес 1894 р., його програма і значення для відродження ігор і розвитку олімпійського руху.
5. Олімпійський прапор, символ, девіз і емблема. Їх характеристика. Олімпійський вогонь, олімпійська клятва і нагороди.
6. Створення міжнародного олімпійського комітету (МОК).

Семінарське заняття № 4

Ігри Олімпіад

Мета: Скласти уяву про об'єктивні основи і передумови проведення олімпійських ігор та їх роль у житті суспільства.

1. Ігри і Олімпіади (1896 р., Афіни). Роль I Олімпійських ігор (13 країн, 9 видів спорту).
2. Періодизація Ігор Олімпіад.
3. Загальна характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896–1912 рр.).
4. Загальна характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920–1948 рр.).
5. Загальна характеристика третього періоду Ігор Олімпіад (1952–1988 рр.).
6. Початок четвертого періоду олімпійського руху сучасності (з 1992 р.).

Семінарське заняття № 5

Зимові Олімпійські ігри

Мета: Скласти уявлення про роль і місце зимових олімпійських ігор в програмах Ігор Олімпіад.

1. Зимові види спорту в програмах Ігор Олімпіад.
2. Перші зимові Олімпійські ігри.
3. Зимові Олімпійські ігри в системі олімпійського спорту.
4. Хронологія зимових Олімпійських ігор (1924–1998 рр.).

Міжнародна олімпійська система

Мета: Ознайомити студентів з керівними та організаційними структурами олімпійських ігор та їх взаємовідносинами.

1. Сучасний олімпізм і його основні принципи.
2. Міжнародний олімпійський комітет (МОК), історія його утворення, мета, завдання, принципи комплектування, кількісний склад, структура, керівні органи.
3. Міжнародні спортивні федерації (МСФ), характеристика їх взаємовідносин з МОК
4. Національні олімпійські комітети (НОК), їх характеристика. Основні цілі і завдання.
5. Учасники Олімпійських ігор. Допуск спортсменів до них.
6. Олімпійська хартія – основоположний правовий документ.
7. Міжнародна олімпійська академія і характеристика її діяльності.

Семінарське заняття № 6

Національний олімпійський комітет (НОК) України

Мета: Сформувати уявлення студентів про діяльність Національного олімпійського комітету.

1. Національний олімпійський комітет (НОК) України: правовий статус, завдання, керівна структура.

Президенти Міжнародного олімпійського комітету, їх роль в розвитку олімпійського спорту

Мета: Ознайомити студентів з діяльністю президентів МОК сучасних олімпійських ігор.

1. Періодизація розвитку олімпійського руху і особливості періодів залежно від керівництва олімпійським рухом.
2. П'єр де Кубертен (1896–1925) як ініціатор відродження сучасних олімпійських ігор і президент МОК.
3. Президенти МОК, характеристика їх діяльності.

Семінарське заняття № 7

Аматорство в олімпійському спорті

Мета: Сформувати уявлення студентів про проблему аматорства в сучасному олімпійському спорті.

1. Еволюція уявлення про спортсмена-аматора.
2. Проблема аматорства в сучасному олімпійському спорті.
3. «Відкриті» Олімпійські ігри та вирішення проблеми аматорства і професіоналізму в олімпійському спорті.

Семінарське заняття № 8

Організація, проведення і програма Олімпійських ігор

Мета: Ознайомити студентів з підготовкою та проведенням сучасних Олімпійських ігор.

1. Терміни і тривалість проведення Ігор Олімпіади і Зимових Олімпійських ігор.
2. Місце проведення Олімпійських ігор.
3. Підготовка і проведення Олімпійських ігор.
4. Програми сучасних Олімпійських ігор.

Семінарське заняття № 9

Соціально-політичні і організаційно-правові основи олімпійського спорту

Мета: Ознайомити студентів з соціально-політичними і організаційно-правовими основами олімпійського спорту.

1. Основні напрямки діяльності Міжнародного олімпійського комітету.
2. Боротьба з застосуванням допінгу в спорті.
3. Зв'язок комерціалізації і професіоналізації олімпійського спорту.
4. Параолімпійські ігри і їх значення.

Економічні основи олімпійського спорту

Мета: Сформувати уяву студентів про економічні основи олімпійського спорту.

1. Економічна діяльність МОК.

2. Фінансування олімпійського спорту в різних країнах.
3. Спонсорство, ліцензування, реклама і маркетинг та їх значення у фінансуванні олімпійського спорту в різних країнах.
4. Економічні програми організації і проведення Олімпійських ігор.

Семінарське заняття № 10

Олімпійський спорт в Україні

Мета: Сформувати уяву студентів про розвиток олімпійських ігор на Україні в різні історичні періоди.

1. Стан розвитку спорту в Україні до 30-х років.
2. Спортсмени України на Олімпійських іграх в 50–60 роки.
3. Визнання МОК Національного олімпійського комітету України (1992 р.) і проблеми олімпійського спорту в Україні.
4. Спортсмени України в Іграх Олімпіад (1952–2008 рр.).
5. Спортсмени України в зимових Олімпійських іграх (1956–2006 рр.).
6. Олімпійці Черкащини їх досягнення в Олімпійських іграх.

Семінарське заняття № 11

Види спорту в програмах Олімпійських ігор

Мета: Сформувати уяву студентів про особливості програм Олімпійських ігор першого, другого та третього періодів.

1. Загальна характеристика видів спорту.
2. Специфічні особливості програм першого періоду (суттєве коливання як видів спорту, так і спортивних дисциплін у видах спорту).
3. Стабільність програм Ігор Олімпіад у другому періоді Ігор Олімпіад.
4. Інтенсивне розширення програм Ігор Олімпіад в третьому періоді (збільшення видів спорту, насамперед, жіночих).
5. Види спорту в програмах зимових Олімпійських ігор.

Олімпійський спорт і засоби масової інформації

Мета: Сформувати уяву студентів про взаємозв'язок олімпійського спорту і засобів масової інформації.

1. Взаємозв'язок олімпійського спорту і засобів масової інформації.
2. Історія сучасного олімпійського руху і засоби масової інформації.
3. Професіональні і морально-етичні проблеми засобів масової інформації.

9.2. Перелік літератури до семінарських занять

1. Братановский С. М. Социально-правовые проблемы спортивного профессионализма // Теория и практика физической культуры. – 1990. – № 2. – С. 32–35.
2. Бубка С. Н. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние / С. Н. Бубка. – К.: Олимпийская л-ра, 2012. – 260 с.
3. Булатова М. М. Женщины в олимпийском спорте / М. М. Булатова, В. Н. Платонов // Олимпийский спорт; под общ. ред. В. Н. Платонова. – К.: Олимпийская л-ра, 2009. – С. 641–670.
4. Булатова М. М. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры / М. М. Булатова, С. Н. Бубка. – К.: Олимпийская л-ра, 2012. – 408 с.
5. Васин В. А. Международные спортивные организации и спортивная политика на современном этапе / В. А. Васин // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 2. – С.29.
6. Визитей Н. Н. Олимпизм Пьера де Кубертена и исторические перспективы реализации его идей / Н. Н. Визитей, В. А. Монолаки // Наука в олимпийском спорте. – 2013. – № 3. – С. 5–15.
7. Винничук О. Т. Історико-педагогічні аспекти розвитку фізичної культури. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 404 с.
8. Гуськов С. И. Любитель или профессионал? – М. : Знание, 1988.

9. Гуськов С. И. Маркетинг и спорт : Зарубежный опыт. – М., 1992. Вып. 1. – 70 с.
10. Гуськов С. И. Международный спорт и маркетинг. – М., ВНИИФК, 1990.
11. Гуськов С. И. Организационные и социально-экономические основы развития профессионального спорта в США на современном этапе. – К. : КГИФК. 1992. – 46 с.
12. Гуськов С. И., Платонов В. Н. Профессиональный спорт. – К. : Олимпийская литература, 2000. – 391 с.
13. Гуськов С. И., Платонов В. Н. Энциклопедия современного олимпийского спорта. – К. : «Олимпийская литература», 1990 г.
14. Энциклопедия олимпийского спорта. В пяти томах. / Под общей редакцией В. Н. Платонова. – К. : «Олимпийская литература». – Т. 1. – 495 с.
15. Энциклопедия олимпийского спорта. В пяти томах. / Под общей редакцией В. Н. Платонова. – К. : «Олимпийская литература». – Т. 2. – 583 с.
16. Энциклопедия олимпийского спорта. В пяти томах. / Под общей редакцией В. Н. Платонова. – К. : «Олимпийская литература». – Т. 3. – 631 с.
17. Энциклопедия олимпийского спорта. В пяти томах. / Под общей редакцией В. Н. Платонова. – К. : «Олимпийская литература». – Т. 4. – 607 с.
18. Энциклопедия олимпийского спорта. В пяти томах. / Под общей редакцией В. Н. Платонова. – К. : «Олимпийская литература». – Т. 5. – 527 с.
19. Миллер Д. Олимпийская революция: олимпийская биография Хуана Антонио Самаранча. – М. : Физкультура и спорт. – 1995. – 382 с.
20. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. – К.: Олимпийская л-ра, 2009. – Т. 1. С. 256–359, 369–370, 395–399, 510–519, 624–629.

21. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская л-ра, 2009. – Т. 2. – С. 147, 172–175, 208–219, 390–437, 641–652, 671–684.
22. Пангелова Н. Є. Історія фізичної культури [Текст]: навчальний посібник / Н. Є. Пангелова. – К. : Освіта України, 2007. – 288 с.
23. Петровский В. В. Профессиональный спорт. Мет. рек. по учебной дисциплине / В. В. Петровский, С. Ф. Матвеев, Л. А. Драгунов. – Вып. № 1. Мин. Украины по делам молодежи и спорта, УГУФВиС. – К., 1994.
24. Платонов В. Н. Олимпийский спорт : в 2-х кн. / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – Киев : Олімпійська л-ра, 1994 –1997. – Кн. 1. – 494 с.; Кн. 2. – 384 с.
25. Платонов В. Н. Олимпийский спорт. Учебник [в 2 кн.]. Книга 1 / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – К. : «Олимпийская литература», 1994. – 496 с.
26. Платонов В. Н. Олимпийский спорт. Учебник [в 2 кн.]. Книга 2 / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – К. : «Олимпийская литература», 1994 – 382 с.
27. Філь С. М., Худолій О. М., Малка Г. В. Історія фізичної культури : Навчальний посібник / За ред. проф. С. М. Філя. – Харків, «ОВС», 2003. – 160 с.
28. Харлампиев Д. Любительский и профессиональный спорт. – София, 1989.

9.3. Перелік питань до екзамену

1. Характеристика дисципліни «Олімпійський спорт».
2. Мета навчальної дисципліни «Олімпійський спорт».
3. Задачі дисципліни «Олімпійський спорт».
4. Навчальні і наукові дисципліни, які забезпечують «Олімпійський спорт».
5. Міжнародний спортивний рух.
6. Дайте визначення терміну «Олімпізм».

7. Олімпійський рух як соціальне явище.
8. Витоки і корні олімпізму.
9. Основні рухові сили олімпійського руху.
10. Проблеми ідеологічного і класового підходу до вивчення олімпійського руху.
11. Причини виникнення Олімпійських ігор у грецькій цивілізації.
12. Легенди і міфи про виникнення Олімпійських ігор.
13. Місце проведення і характеристика перших Олімпійських ігор древньої Греції.
14. Мета і завдання, які ставились перед Олімпійськими іграми древньої Греції.
15. Характеристика церемоніалу відкриття Олімпійських ігор античності.
16. Програма Олімпійських ігор стародавньої Греції.
17. Хто із стародавніх філософів і вчених приймав участь в Олімпійських іграх?
18. Нагороди, які отримували переможці Олімпійських ігор античності
19. Система підготовки спортсменів до участі в Олімпійських іграх античності.
20. Причини заборони проведення Олімпійських ігор античності.
21. Спроби відродження Олімпійських ігор в XV–XVIII ст.
22. Погляди П. де Кубертена на олімпійський рух.
23. Історичні причини виникнення міжнародного олімпійського руху.
24. Який вплив на ідею відродження Олімпійських ігор і принципи їх проведення наклала концепція англійського спорту.
25. Перший Олімпійський конгрес, його учасники і питання, які на ньому обговорювались.
26. Роль П. де Кубертена у відродженні Олімпійських ігор. Перший президент МОК і аргументи його висунення.
27. Ігри першої Олімпіади, їх підготовка і проблеми проведення.

28. Програма Ігор першої Олімпіади.
29. Проблеми в підготовці і проведенні Ігор першої Олімпіади.
30. Олімпійські конгреси до другої світової війни і основні питання, які розглядалися на них.
31. Де і коли відбулися перші зимові Олімпійські ігри, їх програма?
32. Олімпійська атрибутика.
33. Де, коли і які результати виступу спортсменів СРСР на своїх перших Іграх Олімпіади і зимових Олімпійських іграх?
34. Критерії періодизації міжнародного олімпійського руху.
35. Коли, ким і де був створений МОК?
36. Ким вибираються члени МОК і хто ним керує?
37. Які комісії існують в МОК і чим вони займаються?
38. Як фінансується діяльність МОК?
39. Структура міжнародного олімпійського руху.
40. Місце і роль МСФ в організації Олімпійських ігор.
41. Взаємовідношення МОК і МСФ.
42. НОК, їх мета і задачі.
43. Взаємовідносини МОК і НОК. Чому МОК довго недооцінював роль НОК в міжнародному олімпійському русі?
44. Розкрити взаємовідносини МОК, МСФ, НОК.
45. Як вибираються міста-організатори Олімпійських ігор?
46. Умови, за яких спортсмени мали право виступати на Олімпійських іграх.
47. Регіональні і континентальні ігри, мета і принципи їх проведення.
48. Документ, який регулює міжнародний олімпійський рух і проведення Олімпійських ігор.
49. Розділи Олімпійської хартії, їх характеристика.
50. Основні проблеми Олімпійського руху.
51. Як вирішуються проблеми расової дискримінації і допінгу?
52. Проблеми аматорства в Олімпійському спорті і як вони вирішуються?

53. Виникнення комерціалізації Олімпійського спорту та її наслідки.
54. Як використовуються Олімпійські ігри в комерційних цілях?
55. Джерела фінансування підготовки і проведення Олімпійських ігор.
56. Які Олімпійські ігри принесли прибуток і чому?
57. Розподіл прибутків від проведення Олімпійських ігор.
58. Що таке маркетинг Олімпійського спорту?
59. Принципи управління та міжнародно-правового регулювання олімпійського руху.
60. Зв'язок олімпійського руху з політикою.
61. Особливості фізичної культури у Стародавній Греції.
62. Агоністика стародавніх греків. Істмійські, Піфійські, Йеменські та інші атлетичні ігри Стародавньої Греції.
63. Спортивні споруди Стародавньої Греції.
64. Легенди та міфи про зародження давньогрецьких Олімпійських ігор.
65. Місце проведення, програма та учасники Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
66. Причини занепаду давньогрецьких Олімпійських ігор.
67. Спроби відновлення Олімпійських ігор у XVII–XIX століттях. Археологічні розкопки Олімпії та їх значення для відродження Олімпійських ігор.
68. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
69. Діяльність та роль П'єра де Кубертена у відродженні сучасних Олімпійських ігор.
70. Міжнародний Атлетичний конгрес 1894 року та його значення.
71. Діяльність та роль О.Бутовського у відродженні сучасного олімпійського руху.
72. Ігри першої Олімпіади 1896 року в Афінах та їх значення.
73. Характерні риси Ігор Олімпіад до Першої світової війни.
74. Особливості проведення Ігор VII–XIV Олімпіад (1920–1948 рр.).
75. Особливості проведення Ігор XV–XXVI Олімпіад (1952–1996 рр.).

76. Значення та основні підсумки останніх Ігор Олімпіади.
77. Виникнення та проведення зимових Олімпійських ігор.
78. Значення та основні підсумки останніх зимових Олімпійських ігор.
79. Олімпійська символіка і атрибутика.
80. Діяльність президентів МОК.
81. МОК та особливості його діяльності.
82. Основні проблеми та тенденції у проведенні Олімпійських ігор сучасності.
83. Особливості формування структури сучасного міжнародного спортивного руху.
84. Особливості розвитку міжнародного скаутського руху.
85. Особливості розвитку міжнародного студентського спортивного руху. Виникнення та проведення Універсіад.
86. Особливості міжнародного робітничого спортивного руху першої половини ХХ ст.
87. Континентальні спортивні ігри.
88. Регіональні, релігійні, професійні та інші спортивні ігри.
89. Зародження та розвиток параолімпійського руху. Особливості проведення Параолімпіад.
90. Особливості розвитку неолімпійських видів спорту.
91. Виступи представників України в Олімпійських іграх.
92. Виступи спортсменів Черкащини на Олімпійських іграх.
93. Дебют спортсменів України самостійними командами в міжнародному спорті.
94. Виступи студентів та випускників факультету фізичної культури ЧНУ на Олімпійських та Параолімпійських іграх.
95. Проблеми та перспективи розвитку спортивного руху в сучасній Україні.
96. Роль олімпізму в розвитку сучасного спортивного руху в Україні.
97. Особливості утворення НОК України та розвиток спортивного руху в період розбудови української державності.
98. Особливості виступів спортсменів України в останніх літніх та зимових Олімпійських іграх.

9.4. Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань

Скласти таблиці:

Таблиця 1. Олімпійські ігри в Стародавній Греції:

Хронологія Олімп. ігор	Місце про-ведення Олімп. ігор	Види фізичних вправ	Учасники Олімп.ігор	Переможці Олімп. ігор	Суспільне і культурне значення Олімп. ігор	Спільність традицій стародавніх і сучасних Олімп.ігор	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 2. Основні показники Ігор олімпіад першого періоду:

№ Ігор олімпіад і зимових Олімп. ігор	Місце проведення	Кількість країн-учасниць	Кількість учасників	Кількість видів спорту	Кількість комплек-тів нагород	Країни, які завоювали призові місця (1–3)	Основні особливості Ігор
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 3. Основні показники Ігор олімпіад другого періоду:

№ Ігор олімпіад і зимових Олімп. ігор	Місце проведення	Кількість країн-учасниць	Кількість учасників	Кількість видів спорту	Кількість комплек-тів нагород	Країни, які завоювали призові місця (1–3)	Основні особливості Ігор
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 4. Основні показники Ігор олімпіад третього періоду :

№ Ігор олімпіад і зимових Олімп. ігор	Місце проведення	Кількість країн-учасниць	Кількість учасників	Кількість видів спорту	Кількість комплексів нагород	Країни, які завоювали призові місця (1–3)	Основні особливості Ігор
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 5. Основні показники Ігор олімпіад четвертого періоду:

№ Ігор олімпіад і зимових Олімп. ігор	Місце проведення	Кількість країн-учасниць	Кількість учасників	Кількість видів спорту	Кількість комплексів нагород	Країни, які завоювали призові місця (1–3)	Основні особливості Ігор
1	2	3	4	5	6	7	8

Таблиця 6. Основні показники зимових Олімпійських ігор за час їх проведення:

№ Ігор олімпіад і зимових Олімп. ігор	Місце проведення	Кількість країн-учасниць	Кількість учасників	Кількість видів спорту	Кількість комплексів нагород	Країни, які завоювали призові місця (1–3)	Основні особливості Ігор
1	2	3	4	5	6	7	8

9.5. Тематика рефератів

1. Легенди та міфи про зародження давньогрецьких Олімпійських ігор.
2. Учасники, програма та значення давньогрецьких Олімпійських ігор.
3. Причини занепаду давньогрецьких Олімпійських ігор.
4. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
5. Життя та діяльність П'єра де Кубертена.
6. Олімпійський конгрес 1894 року та його значення.
7. МОК та особливості його діяльності.
8. Олімпійська символіка та атрибутика.
9. Діяльність окремих міжнародних спортивних федерацій (на прикладі окремого виду спорту).
10. Міжнародний студентський спортивний рух. Історія проведення Універсіад.
11. Регіональні спортивні рухи та ігри (Панамериканські, Паназіатські, Панафриканські тощо).
12. Особливості проведення та аналіз окремих ігор Олімпіад.
13. Історія виникнення та проведення зимових Олімпійських ігор.
14. Виступи спортсменів України в Олімпійських іграх.
15. Виступи спортсменів окремого регіону (області) України в Олімпійських іграх.
16. З історії спортивного руху в рідному місті (селі).
17. Фізична культура античного Північного Причорномор'я.
18. Історія утворення та особливості діяльності НОК України.

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук Н. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості) / Н. Андрощук, М. Андрощук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 160 с.
2. Антонєць Н. В. Олімпійська слава Черкащини: Науково-популярне видання / Н. В. Антонєць. – Черкаси : «Відлуння-Плюс», 2008. – 160 с.
3. Багач Олександр Миколайович – бронзовий призер XXVI Олімпіади 1996 року м. Атланта (США) – легка атлетика (штовхання ядра) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flacho.org.ua/news/2010-01-21-17>
4. Головатенко О. М. Олімпійський рух в Україні. Участь українських спортсменів в Олімпійських іграх: навчально-методичний посібник / О. М. Головатенко, Я. І. Олексієнко. – Черкаси: Черкаський інститут банківської справи університету банківської справи Національного банку України, 2015. – 48 с.
5. Дефлімпійські ігри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Енциклопедія олімпійського спорту України / За ред. В. М. Платонова та І. Р. Мацишина. – К.: Олімпійська література, 2005. – 463 с.
7. Зимові олімпійські ігри: історія, хронологія, статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukvar.su/fizkultura-i-sport/page,2,60911-Zimnie-olimpiiskyie-igry-istoriya-hronologiya-statistika.html>
8. Кун Л. Загальна історія фізичної культури та спорту / Л. Кун. – М.: Райдуга, 1982. – 399 с.
9. Кухтій А. О. Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж

- XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / А. О. Кухтій. – Львів, 2002. – 20 с.
10. Медалісти Олімпійських Ігор-2016: хто прославив Україну в Ріо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prosport.tsn.ua/sport/medalisti-olimpiyskih-igor-v-rio-hto-proslaviv-ukrayinu-731465.html>
 11. Олексієнко Я. І. Олімпійські ігри. Участь українських спортсменів в Олімпійських іграх: перемоги та поразки: навчально-методичний посібник / Я. І. Олексієнко, А. Д. Ведмедюк, О. Е. Менських. – Черкаси: ЧНУ, 2015. – 88 с.
 12. Олімпійська символіка – засіб просування ідеї олімпійського руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitohlyad.com.ua/sport-i-fitness/>
 13. Олімпійські ігри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
 14. Олімпійський рух – важливий для розвитку людини, особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uareferats.com/index.php/referat/details/>
 15. Паралімпійські види спорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
 16. Структура олімпійського руху в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.km.ru/referats/>
 17. Філь С. М., Худолій О. М., Малка Г. В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С. М. Філя. – Харків: «ОВС», 2003. – 160 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Олімпійські види спорту

Рішення про те, які Олімпійські види спорту повинні входити в перелік, приймає МОК. Процес зміни, додавання або виключення, триває безперервно. При цьому він виходить з декількох чинників: ступеня поширеності й популярності конкретного виду в різних країнах планети, який відсоток телевізійної аудиторії він приверне, яким буде інтерес рекламодавців тощо. Обов'язковою умовою є наявність міжнародної федерації.

В даний час в програму літніх Олімпійських ігор входять 28 видів спорту, в програму зимових – 7 (15 дисциплін). Серед літніх олімпійських видів спорту є водні – плавання, синхронне плавання, стрибки у воду, академічне веслування, веслування на байдарках і каное, веслувальний слалом, вітрильний спорт. Є єдиноборства – бокс, дзюдо, тхеквондо, вільна боротьба, класична (греко-римська) боротьба. Є велоспорт – шосейні гонки, трекові гонки, гірський велосипед (маунтбайтінг). Є спортивні командні ігри: баскетбол, волейбол, пляжний волейбол, гандбол, футбол, гольф тощо.

Зимовими олімпійськими видами є такі, якими можна займатися на снігу або на льоду. До першої групи належать: лижні гонки, гірські лижі, лижне двоборство, стрибки з трампліну, сноуборд, фрістайл і біатлон. До другої групи належать: керлінг, ковзанярський спорт, фігурне катання, хокей, шорт-трек, санний спорт, бобслей, скелетон. Зрозуміло, цей перелік не остаточний, він також буде змінюватися в залежності від обставин.

Додаток 2. Види спорту, визнані МОК

Міжнародний олімпійський комітет визнає деякі види спорту, які є кандидатами в олімпійські. До них належать:

- Повітряний спорт;
- Хокей з м'ячем;
- Більярд;
- Кулі / Boules;
- Боулінг;
- Бридж;
- Шахи;
- Крикет – входив у програму Олімпійських ігор 1900 року;
- Спортивні танці;
- Гольф – входив до програми Олімпійських ігор 1900 і 1904 років та включено до програми Літніх Олімпійських ігор 2016 року;
- Карате;
- Корфбол;
- Порятунк життя / Lifesaving;
- Мотоциклетний спорт;
- Альпінізм і скелелазіння;
- Нетбол;
- Спортивне орієнтування;
- Пелота;
- Поло – входило до програми Олімпійських ігор 1900, 1908, 1920, 1924 і 1936 років;
- Перегони моторних човнів;
- Ракетбол / Racquetball;
- Катання на роликах;
- Регбі входило до програми Олімпійських ігор 1900, 1908, 1920 та 1924 років та включено до програми Літніх Олімпійських ігор 2016 року;
- Сквош;
- Спортивний покер;

- Сумо;
- Серфінг;
- Перетягування канату – входило до програми Олімпіад, починаючи з 1900 і закінчуючи 1920 роком;
- Підводне плавання;
- Водні лижі;
- Ушу.

На сьогодні включення до складу Олімпійських ігор чекають такі дисципліни, як гольф, регбі-7, сквош, карате, орієнтування, роликовий спорт і більярд.

Додаток 3. Види спорту, виключені з олімпійської програми

- Водні лижі (1972);
- Гольф (1900, 1904);
- Перегони на катерах (1908);
- Же-де-пом (фр. *jeu de raquette*) (1908);
- Крикет (1900);
- Крокет (1900);
- Лакрос (1904, 1908);
- Баскська пелота (1900);
- Перетягування канату (1900, 1904, 1908, 1912, 1920);
- Поло або човган (національна гра) (1900, 1908, 1920, 1924, 1936);
- Ракетки (1908);
- Регбі (1900, 1908, 1920, 1924) – включено до програми Літніх Олімпійських ігор 2016;
- Рок (1904);
- Хокей на роликах (1992).

Додаток 4. Категорії інвалідності

Спортсмени, які беруть участь в Паралімпійських видах спорту, згруповані в наступні основні категорії, в залежності від їх типу інвалідності [15]:

1. Фізичні вади – є вісім різних видів фізичних вад для цілей паралімпійського руху:

1) *порушена м'язова сила* – з порушеннями у цій категорії, сила, створена м'язами, такими як м'язи однієї кінцівки однієї сторони тіла і нижньої половини тіла, знижена, наприклад, через травму спинного мозку, *spina bifida* або поліомієліт;

2) *порушений пасивний діапазон руху* – діапазон руху в одному або декількох суглобах систематично зменшений. Гострі стани, такі як артрит, сюди не входять;

3) *втрата кінцівки або її частини* – повна або часткова відсутність кісток або суглобів через часткову або повну ампутацію внаслідок хвороби, травми або вроджена недостатність кінцівки (наприклад, *dysmelia*);

4) *різниця в довжині ніг* – значне вкорочення кістки в одній нозі через вроджену недостатність або травму;

5) *короткий зріст* – зріст зменшений за рахунок укорочених ніг, рук і тулуба, які є наслідком дефіциту кісткової або хрящової структури опорно-рухового апарату;

6) *гіпертонія* – відзначається аномальним збільшенням м'язової напруги та зменшенням здатності м'язів розтягуватися. Гіпертонія може виникнути в результаті травми, хвороби або синдромів, які пов'язані з пошкодженням центральної нервової системи (наприклад, ДЦП);

7) *атаксія* – це порушення, яке полягає у відсутності координації м'язових рухів (наприклад, ДЦП, атаксія Фрідрейха);

8) *атетоз* – в цілому характеризується незбалансованими, мимовільними рухами і складністю підтримки симетричної пози (наприклад, ДЦП, хореоатетоз).

2. порушення зору – спортсмени з порушенням зору, починаючи від часткового зору, достатньо слабкого, щоб бути визнаним юридично сліпим, до повної сліпоти. Це включає в себе порушення одного або кількох компонентів зорової системи (структури ока, рецепторів, шляху зорового нерву і зорової кори). Зрячі гіді для спортсменів з порушенням зору є такою тісною і істотною частиною змагання, що спортсмен з порушенням зору і його гід розглядаються як команда. Починаючи з 2012 року, ці гіді (разом зі зрячими воротарями в міні-футболі з командами по 5 стали отримувати власні медалі.

3. Вади розумового розвитку – спортсмени з істотним порушенням інтелектуального функціонування і пов'язаними обмеженнями в адаптивній поведінці. МПК насамперед опікується спортсменами з фізичними вадами, але групи інвалідності «Вади розумового розвитку» була додана до деяких Паралімпійських ігор. Вона включає в себе тільки елітних спортсменів з інтелектуальними порушеннями, діагностованими у віці до 18 років. А от визнана МОКом Спеціальна Олімпіада відкрита для всіх людей з обмеженими інтелектуальними можливостями.

Категорія інвалідності визначає, які спортсмени змагаються і в яких видах спорту вони беруть участь. Деякі види спорту відкриті для декількох категорій інвалідності (наприклад, велоспорт), а інші обмежуються тільки однією (наприклад, міні-футбол для команд з 5 учасників). У деяких видах спорту спортсмени змагаються спортсмени з кількох категорій, але тільки в своїй категорії (наприклад, легкої атлетики), а в інших спортсмени з різних категорій змагаються один з одним (наприклад, плавання). Події (розіграш комплекту нагород) в Паралімпійських іграх зазвичай маркуються відповідною групою, наприклад «чоловіче плавання вільним стилем S1» (тобто спортсмени з важкими фізичними вадами) або «жіночий настільний теніс 11» (тобто спортсменки з інтелектуальними порушеннями).

Навчально-методичне видання

Хоменко Ірина Миколаївна
Олексієнко Ярослав Іванович
Субота Вікторія Володимирівна

**Україна на Олімпійських,
Паралімпійських і Дефлімпійських іграх.
Видатні черкаські спортсмени**

Навчально-методичний посібник
Друге видання

Комп'ютерне верстання

Л. Г. Любченко

Підписано до друку 21.05.2019 р.
Формат 60×84/32. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 4,8. Обл. вид. арк. 5,0.
Замовлення № 96/1. Тираж 100 прим.

Бізнес-інноваційний центр
Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького
18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.
тел.: (0472) 32-93-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3427 від 17.03.2009 р.